

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*gule sjue
Nielsen, Gunnar*

Gunnar Nielsen

X

Et godt liv – trods alt

Erindringsserien »Folk Fortæller« nr. 18

Udgivet af

Foreningen Danmarks Folkeminder

1986

Gunnar Nielsen

Et godt liv – trods alt

Erindringsserien »Folk Fortæller« nr. 18

Udgivet af

Foreningen Danmarks Folkeminder

1986

ET GODT LIV – TRODS ALT

© Gunnar Nielsen.

Redigeret af Eske K. Mathiesen.

1. oplag, 1000 eksemplarer, 1986.

Forlaget Folkeminder ApS.

ISBN 87-87897-77-6.

Sat med 11 punkt Garamond og trykt hos

Gullanders Bogtrykkeri a-s, Skjern.

Indhold

Forord	5
Min slægt	9
Fra min tidligste barndom	12
Slagter-Johan kommer	15
Fester, sammenkomster og andre begivenheder	17
Skytten	22
Leg og skolegang	24
I plads	28
I slagterlære	32
Bryllup	36
Vi flytter	41
Nyt hus og nok at lave	45
Tørvegraver	49
Hjemmeslagter	53
Gensidig hjælp	56
Gode venner og krigen slutter	58
Vi køber byggegrund og vi flytter igen	60
Sygdom, et voldsomt tordenvejr og finansiering af hus	65
Raklev Kødforsyning	68
Oplevelser med en varebil	73
Nødslagtninger og virksomheden vokser	78
Ugepakker, jagt og dilettant	85
Mor Anna syg	88
Hyggelige stunder	90
Sølvbryllup	96
Flere fester	102
Tiden går	109
Vi lukker butikken	113
Sygdom og behandling	120
Smerterne tager til	127
Den anden hofte opereres	130
Slægtsfest og om at turde tro	133

Forord

Egentlig er Gunnar Nielsens erindringer »Et godt liv - trods alt« ikke skrevet til den store offentlighed men til familien. Til sin 65 års fødselsdag fik han en skrivemaskine med besked på at nedskrive erindringer om sit liv. Det har han gjort, og han har tilmed forsynet bogen med et væld af fotografier fra familiealbummet. Det er ikke mindst på grund af dem, at man efter læsningen sidder tilbage med fornemmelsen af at have lært et menneske og en familie godt at kende.

Men kan slagteren fra Raklevs private historieskrivning interessere offentligheden? Hertil kan svares: Det er Foreningen Danmarks Folke-minders erfaring, efter i adskillige år at have udsendt erindringsserien »Folk Fortæller«, at flere og flere mennesker ser noget væsentligt i, at også det almindelige livs, det daglige livs historie bliver skrevet. Selv om den officielle historieskrivning som oftest fortæller en anden historie, og selv om man fra massemediernes beretninger skulle tro noget andet, så er det i dagligdagen livet leves, og det er her, de værdier bliver til, som er afgørende for både den enkeltes og samfundets liv. Derfor er det af betydning, at dagligdagens og de såkaldt almindelige menneskers historie bliver skrevet. Og hvem har bedre forstand på at gøre det end folk selv?

Gunnar Slagters erindringer er ikke lutter idyl. De er beretningen om et livs hårdt arbejde og om en deraf følgende nedslidning af helbredet. Det er den ene side af det. Den anden side er, at de også er en beretning om *værdier*, om familiesammenhold, om venskaber, om hjemstavnsfølelse, om glæden ved arbejdet og dets frugter og om glæden ved naturen. Alt det der gør, at man føler sig hjemme i tilværelsen.

Meget af det, der fortælles i disse erindringer, er banaliteter, vil nogen sige. Det kan gerne være; men det er disse banaliteter, der får tilværelsen til at hænge sammen og måske ligefrem blive morsom. Tag Gunnar Slagters skildring af naboskabet med Niels Offersen, der gerne fik ryddet sin mødding sammen med Gunnar Slagter. Det foregik Langfredag. »Niels havde mødding lige op af muren ind til os, og de begyndte allerede om morgenen kl.6 at smide deres affald op i vores gård. Så stillede vognmanden sin lastvogn ind til os, og vi begyndte at læsse, også fra vores mød-

dingler, hvor vi i den ene havde alt fra kovomme til andet affald; i den åbne mødding, hvor vi afbrændte papiraffald, var der også gerne meget. I den store, lukkede mødding var der en del mus, og drengene stod parat med luftbøsse, og hvad de ellers havde at slå med. Når vi var færdige, henad kl.9, havde Mor Anna lavet æggekage og så spiste vi frokost. Også vor anden nabo, vognmand Anton deltog, hvorefter han kørte med affaldet. Betaling? »Næh, det kan jo være, du kan hjælpe mig en anden gang.« Til frokosten havde vi altid en halv snaps, og da Niels også kom med en, og vi fik et par øller til, blev det en god frokost, der efterhånden gik tradition i. Det var næsten sørgeligt, da vi holdt op med at slagte, så blev der ikke så meget at køre væk, og senere – da vi fik sække til vores affald, og de blev hentet hver uge – var denne tradition slut. Det var ellers noget, vi havde set hen til hvert år.

Det var de dejligste naboer, man kan tænke sig, altid hjælpsomme og flinke. Niels lavede gerne river og koste, hvor skaffet var knækket. »Sæt det over til mig«, sagde Niels, »så skal jeg ordne det«. Og det gjorde han. Betale ham for det kunne vi ikke, men så gik jeg gerne derover lørdag eller søndag morgen med en snaps og et par grapetonic, og så holdt vi altergang, som Niels kaldte det. Men han ville skam give hver anden gang. Vi tilbragte mange timer sammen og talte om gamle dage, om hvad Niels havde oplevet på teglværket, hvor han havde arbejdet. Niels blev gammel. Han døde først i 1980, 87 år gammel. Sønnen Berg, bor der nu alene, men er også rar at have til nabo.«

Bedre skildring af et naboskab kan man vist ikke få.

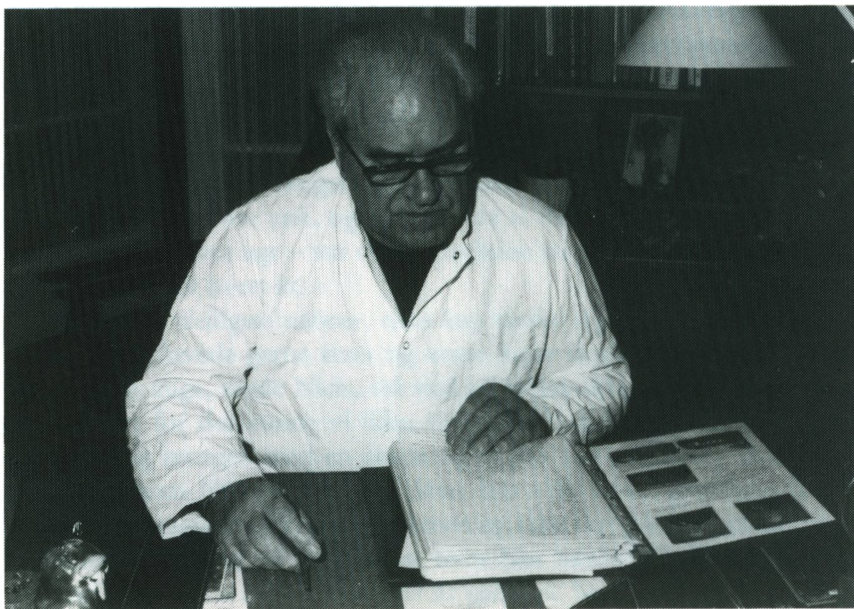
Gunnar Slagter er et menneske med flere talenter. De fleste af dem får man indtryk af i bogen, og skildringerne af slagtevirksomheden er indgående. Men et enkelt af talenterne er så omfattende, at der desværre ikke er blevet ret megen plads til det her i bogen: Det er jagten. Og det er ikke blot på sin hjemegn, han har haft revir. Også i Sverige har han jaget, elg-jagten hører til hans livs store oplevelser. Han kunne skrive en hel bog derom.

Iøvrigt er Gunnar Slagters ry nået længere end til Kalundborg og omegn. Som det fremgår af bogen, har han været i radioen, og i en artikel i Berlingske Tidende den 1. oktober 1967 fortalte han løs om sine interesser og viste sine klenodier frem, særligt de mange udstoppede fugle - og han udtrykte sin mening om museer: »Museer er storartede, men det

er nu mere spændende, når man selv har gjort fundene«. Han har virkelig gjort fund! F.eks. en 8000 år gammel bjørn, fra Mulleruptiden, har han været med til at finde, men den kunne han ikke få plads til hjemme, så den kom på Zoologisk Museum.

Foreningen Danmarks Folkeminder vil takke Slagtermesterforeningen for Slagelse og omegn ved formanden, Kaj Larsen, Slagelse for tilskud til bogen, samt slagtermester Erik Nielsen, Kalundborg for medvirken ved udgivelsen.

Eske K. Mathiesen

Jeg vil igennem denne bog forsøge at give et indtryk af mit liv, til erindring for min slægt og for den danske slagterstand. Læserne må undskyldte min lidt ubehjælpssomme måde at behandle stoffet på, og nogle detaljer er sikkert blevet glemt.

Raklev, foråret 1985

Gunnar Nielsen

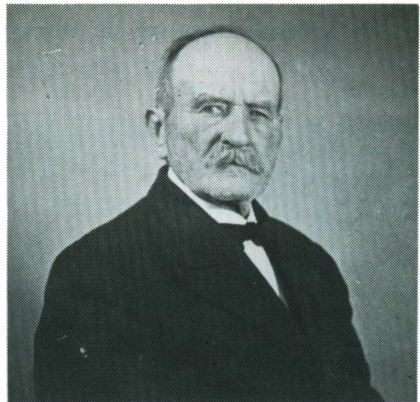
Min slægt

Omtrent halvvejs ude på halvøen Røsnæs ligger en lille landsby, Nostrup, og nede bag bakkerne Skjortskærgård, som blev mit fødehjem. Gården var på 50 tdr. land og tilhørte Maren og Niels Rasmussen, Oddermosegård i Kallerup. Min far, Hans Peter Nielsen, var søn af Niels Rasmussen, kaldet Langelænderen. Han var født vistnok 1828 på Langeland, i Tryggelev by. Farfar havde deltaget i krigen 1848–50 og havde været med i slaget om Fredericia d. 6. juli 1849.

Min far var født 15. maj 1861. Han var tvilling med en pige, døbt Marie, der udvandrede til Amerika sammen med en ældre broder Rasmus. De var født i en gård i Nyrup, der nu ejes af grd. Øster Jørgensen. Det var på den tid, man vendte fornavnet til efternavn, og børnene kom derfor til at hedde Nielsen. Far blev gift med Niels Rasmussens datter Maren, der fik Skjortskærgård i medgift, mod at far optog et lån i den og hvert år svarede en afgift på 3 tdr. rug og fire læs tørv.

Min mor Hanne Nielsen. Hun var født 1874 og døde i 1954. Hun var datter af Ellen og Jens Peter Sørensen, Melby Sønderstrand. De var 13 søskende, mor var den næstældste.

Min far Hans Peter Nielsen. Han var født 1861 og døde 1952.

Det lille hus, hvor mine forældre boede i deres sidste år. Det lå i Nostrup by. Det var kun et lille hus, men mange minder er knyttet til det. Her døde far, min mor døde på sygehuset i Kalundborg.

De blev gift d. 12. november 1886 i Raklev kirke, og gården blev deres hjem. Her blev d. 7. november 1887 født en pige, der blev døbt Maren efter moderen, og den 26. maj 1891 blev endnu en pige født, hun blev døbt Agnes. Hustruen Maren døde d. 20. august 1897. Far søgte nu husbestyrerinde, og det blev min mor, Hanne Sørensen, datter af Ellen og Jens Peter Sørensen, Melby Sønderstrand. Hanne var født d. 14. september 1874 og var således 24 år. Mine forældre blev gift 17. august 1898. Det var nok et hastebryllup, da min ældste bror blev født allerede d. 15. november samme år. Mors morfar var Niels Pæsen (Petersen), der

Mit fødehjem Skjortskærgård i Nostrup, som min far solgte i 1932.

var født i 1830. Han var færehyrde på Lerchenborg og byggede sig et lerklinet hus ved Melby Sønderstrand. I hans ægteskab fødtes to drenge og en pige. Pigen blev døbt Ellen og blev 18 år gammel gift med Jens Peter Sørensen. Hun blev således min mormor.

I min mors hjem var der 13 børn, og mor var den anden ældste. Jeg har indsat et billede fra guldbrylluppet i 1921, og jeg kan dunkelt huske, at jeg var med. Min næste bror Georg blev født 6. februar 1900, derefter kom der endnu en dreng Svend, d. 18. marts 1902 og så endelig en pige, Ellen, d.5. april 1904. Den 25. november 1905 kom der nok en pige, som blev døbt Lilia. Så var der en pause på nogle år indtil 19. januar 1909, da endnu en dreng kom til verden og blev døbt Ottar. Igen nogle år indtil 23. august 1913, da det atter blev en dreng, der blev døbt Antonny, og endelig kom så jeg, selvom der sikkert ikke var ventet flere. Jeg blev født 11. juni 1916, på Pinsedag, og jeg blev døbt Gunnar, vistnok opkaldt efter en fætter i København, der var død af den spanske syge. Min far var over 55 år, min mor 42, så jeg har altid haft en gammel far.

Fra min tidligste barndom

Jeg husker enkelte ting fra min tidligste barndom, bl.a. at jeg engang skældte en pranger ud, fordi han trak af med vor gamle hest, en skimmel han havde købt af far; desværre har jeg glempt, hvad den hed. Jeg kan huske, der blev skåret tørv nede i vores mose 1920–21 og at en mand, gift med Camilla Johansen, faldt død om dernede. De andre tørvearbejdere bar ham hjem på en stige og lagde ham ind i vognporten på en vogn. Hvordan de fik fat i en læge, aner jeg ikke, der var ingen, der havde telefon dengang; men der er nok blevet sendt en rytter afsted med det samme. Jeg kan huske, da lægen kom kørende ind i vores gård på en mærkelig motorcykle. Den var rød og havde et stort svinghjul ved siden af baghjulet. Jeg havde aldrig set sådan et køretøj før, så det med at manden var død, kom lidt i baggrunden.

Som lidt større dreng husker jeg, at far sommetider sad med sin lommekniv og pillede en tand ud. Det så noget ejendommeligt ud. Jeg spurgte, hvordan han kunne? Så fik jeg forklaringen om, at engang de havde været til selskab med spisning, havde han haft en forfærdelig tandpine. Med ved bordet var bl.a. en dyrlæge. »Hvordan er det, du sidder og tværrer?« spurgte denne. »Jeg har en voldsom tandpine«, svarede far. »Ikke andet«, sagde dyrlægen, »det skal vi snart ordne, gå lige med ud.« Ude i gangen smurte dyrlægen fars gummer med et eller andet. Det gjorde helvedes ondt, sagde far, men i løbet af et par minutter var tandpinen væk, og de gik ind og fortsatte spisningen. Nerven har vel været ædt over, og det var nok grunden til, at tænderne efterhånden løsne sig, så han kunne pille dem ud med lommekniven. Han havde dog stadig nogle af sine tænder tilbage, da han døde, omtrent 91 år gammel.

Jeg husker en gammel kone, der boede i nærheden af mit hjem. Hun brugte at lægge et stykke hel kamfer ind på tanden, når hun havde tandpine, og så forsvandt tandpinen efter en tids forløb. Om det gjorde ondt, tog Marie sig ikke af, hun var vant til lidt af hvert. Dengang gik man ikke til læge eller tandlæge, hvis der var en sådan. Det var de gamle husråd, der blev brugt.

Da jeg blev 6–7 år måtte jeg ofte løbe til købmanden for at købe skrå-
tobak til far. Du er en rask dreng, sagde far, du kan hurtigt løbe derop. Så
kom der gang i de spidsnæsedede træsko, hvis ikke jeg løb barbenet. Den
kostede dengang 45 øre; men man kunne også købe store bismarks-
klumper til 2 øre stykket. Det var derfor flot, når jeg engang imellem fik
en 5 øre for at løbe til købmanden. En pakke cigaretter med 10 stk. (Gip-
sy) kostede 25 øre. Jeg købte engang en pakke, røg de to, blev helt grøn i
hovedet og kastede op, og jeg har ikke siden røget en cigaret.

Angående omtalte tørvemose kan jeg fortælle, at vi brugte den til at
vande kreaturer ved. Der blev lagt et par brædder over hjørnet af en ny-
opskåret grav, og derfra trak man så vand op ved hjælp af en spand med
et reb bundet i. Når jeg så skulle hjælpe far med at vande kreaturerne,
skete det et par gange, at jeg faldt i tørvegraven, og at far måtte trække
mig op. Den ene gang var det nær gået galt, da fars hånd smuttede to
gange, først tredje gang fik han fat i mig. Jeg var da fuldstændig gennem-
blødt og havde tørvejord og muslingskaller inde på det bare skind. Vi
børn måtte hver dag trække kvierne fra den ene ende af marken til mosen
for at vande dem, og tit var de så sære, at det var næsten umuligt at slæbe
dem afsted.

Når det blev høst, løb jeg gerne bag efter selvbinderen og flyttede
hjørnenegene for at hestene ikke skulle træde i dem, når de vendte med
binderen. Når vi skulle slæbe neg sammen, var jeg også med, ligeledes når
vi kørte kornet hjem, enten i laden, hvor hveden gerne kom ind, eller i
stakke udenfor. Herfra blev det så kørt ind og tærsket i løbet af vinteren,
og da var der gerne mange mus i stakkene. Dem gik jeg og slog ihjel med
en pind med et stykke cykeldæk slået på. Musene samlede jeg i en pose,
som mor havde syet til mig, og musene bar jeg så ind til kattene, som
levede højt i de dage.

Vores gård, der var firlænget, var tækket med strå. Når en længe
trængte til nyt tag, havde far sået et stykke med rug, og den blev høstet
med slåmaskine og bundet i neg, der efter hjemkørsel blev tærsket på en
langhalmmaskine og rensat til at tække med. Det var sjældent, der blev
købt rigtige tækkerør til tagtækning, det var vistnok kun på stuehuset.

Vi havde altid 4 heste, 8–10 køer samt nogle kvier og kalve. Når en ko
havde kælvet, styrtede vi drenge ind for at fortælle mor, om det var en
kviekalv eller en tyrekalv. Tyrekalvene blev gerne slagtet dagen efter, og

mor lavede kalveost af det meste, men stegte gerne en kølle eller lignende. Det smagte ikke så godt, men da vi ikke var forvænt med fersk kød, gled det ned. Kalveosten spiste vi kold til kartofler og sovs, eller den blev brugt til pålæg. Der skulle meget mad til, da der gerne var to karle, en pige samt os to tre børn, der var hjemme. Vi havde ikke får i min tid; men det var almindeligt forhen, da man selv kartede og spandt ulden. Jeg kan huske, at der hjemme i laden hang tre plejlstøj, der dog ikke var i brug mere, men som man forhen tærskede kornet med på logulvet.

Af maskiner havde vi en rensesmaskine, hvorpå vi rensede det tærskede korn. Hvis det skulle være til såsæd, blev det renseset en ekstra gang; det kaldte man at blæse. Herved kom alle de små kærner fra, og man fik et godt såkorn. Tærskemaskinen var et 14 tommer værk med halmryster, og korn og avner blev skrabet over til siden for senere at komme i rensesmaskinen. Vi havde en maskinomgang udenfor loen, men den blev ikke brugt mere. Min søster Agnes fik som barn sin ene hånd i kamhjulet og fik klippet 4 fingre af på den ene hånd, hvad der senere var til stor gene for hende.

Slagter-Johan kommer

Når der blev slagtet gris hjemme, kom Slagter Johan gående med sit slagtergrej under armen. Det var en stor begivenhed, da det kun skete en eller to gange om året. Der var fyret i bryggerkedlen, så dampen stod ud af bryggersdøren. Det var gerne store grise, der blev slagtet, og når grisen var død, skulle far og slagteren have en dram, hvorefter man begyndte at skolde og skrabe den. Når den tilsidst var skåret op og var færdig, skar slagteren gerne et par stykker af halskødet og bar ind til mor, der så stegte det på panden. Hvor smagte det dog godt! Vi havde jo ikke smagt fersk kød længe. Som lille var jeg bange for slagteren og løb derfor over hos naboen, Jørgen Peter, og kom først hjem, når grisen var død.

Når slagteren var færdig, blev tarmene lagt på et låg og lagt ind på bryggerkedlen. De blev dækket til med et klæde, for at de kunne holde sig varme – slagteren skulle jo have frokost, inden han tog afsted. Derefter kom nabokonen og hjalp mor med at ordne tarmene. Det var et større arbejde, først med at skille de store tarme ad, derefter vendte de mavesækken, den blev skoldet og flået og skulle bruges til at stoppe pølsemad i. Derefter tog de fat på medistertarmene, der først blev skilt ad og derefter strøget af for indhold. Derefter trak de tarmene mellem to strikkepinde, til de var rene, og så blæste de dem op, hvilket var meget spændende. Det var en svir, hvis man fik lov til at blæse i tarmene.

Når de var rene blev de lagt i vand, med godt med porreblade i. Blodpølsetarmene blev vendt og skyllet godt, hvorefter de blev slået i salt tre gange. Efter skylning blev disse også lagt i vandet med porrebladene, hvor de henstod til dagen efter. Blodet fra grisen var taget på byggryn og rørt op. Det stod ligeledes til dagen efter.

Næste morgen startede man tidligt, da det var med at få tændt op i bryggerkedlen. Først blev svinehovedet kogt til sylte, sammen med lunger, hjerte, mellemgulv og tunge til finker. Når hovedet og det andet var kogt, blev sylten lavet og finkerne hakket. Leveren stegte man gerne, og man tog så fat på at partere grisen. Der blev taget fra til rullepølser, og det hele blev saltet i saltkarret. Derefter syede man blodpølsetarmene, der var skåret i passende stykker, for den ene ende, og derefter var man klar

til at stoppe pølsemeden i dem. Pølsemassen var forinden rørt op med sukker, rosiner, kanel og spædet med noget af suppen, som hovedet var kogt i. Pølserne blev så kogt i bryggerkedlen. Man skulle helst komme milten i vandet, når man kogte pølser, så revnede de ikke.

Det var en stor festaften, når vi havde pøsegilde, og vor nabo og hans kone, der havde hjulpet til, var gerne med til pøsegildet. Vi fik lys sirup eller smeltet smør med farin til, og vi spiste allesammen, så vi var ved at revne. Bagefter fik vi stegte småben, der var blevet tilovers hist og her på grisen. Husk på, det var før man opfandt frysebokse og køleskabe, så vi fik næsten aldrig fersk kød, højst en hestebøf når far eller mor havde været i Kalundborg engang imellem.

Fester, sammenkomster og andre begivenheder

Jeg kan huske, da min mormor og morfar ved Melby Sønderstrand havde guldbryllup, vist nok i 1920 eller 21. Jeg var en 4–5 år. Da der var 13 børn, siger det sig selv, at der var mange mennesker. Min mor var den anden ældste. Der var nogle, der spillede på forskellige horn, og alle vi børn løb og legede. Jeg har nok ikke vovet mig ret langt væk fra mors skørter, da jeg ikke var større og aldrig havde set så mange mennesker. Min verden var lille, jeg gik kun hjemme hos far og mor.

Der var spansk syge epidemi, vistnok i 1918. Efter hvad mine større søskende har fortalt mig, var næsten alle syge, hos os var kun far og jeg

Guldbryllup.

Vi bringer her Billede af Hmb. Jens Peter Sørensen og Sofie Sørensen, Melby, som 6. April fejrer deres Guldbryllup.

Det afholdte og dygtige gamle Ægtepar — Jens Peter S. er 74

og Hustruen 69 Aar — er begge født paa Asnæs.

I ca. 35 Aar af sit Ægteskab gik Sørensen paa Arbejde hos Gartneren paa Lerchenborg og passede samtidig sin Bedrift.

Guldbrudeparret har 13 Børn, 48 Børnebørn og 5 Børnebørnsbørn.

Af Børnene er en Datter gift med H. P. Nielsen, Nostrup.

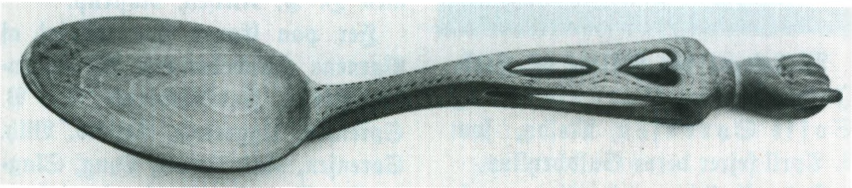
Her paa Egnen bor isvrigt af Børnene Handelsmand A. Sørensen, Rørby, Handelsmand N. P. Sørensen, Uggerløse, Arbmd. Vilh. Sørensen, Kalundborg Lyng, Slagter Th. Sørensen, Rørby, samt Datteren Anna i Kalundborg.

Avisudklip om min morfars og mormors guldbryllup i Melby, 1921.

Et godt liv – trods alt

Fra mine morforældres guldbryllup. De 13 børn står bagved, det er mor i den bageste række fra venstre. Den sidste af disse søskende døde ca. 1975.

En såkaldt fæstningsske. Det er en ske, som en karl om aftenen sad og skar med sin kniv til sin fæstemø. Den er fra min mormors mor og er mig et kært minde. Skeen er lavet af min mormors far, Niels Pæsen, omkring 1850.

oppegående. Der døde en masse mennesker under epidemien, bl.a. en fætter Gunnar i København, efter hvem jeg som sagt vistnok var opkaldt.

Min far fortalte mig engang, at vor nabo på Nostrupgården, Ole Olsen og hans hustru, Sigrid, der var barnløse, ville have mig som deres egen, da far havde så mange drenge. Den idé syntes far dog ikke om. Ligeledes ville de fra Elverdamsgården bytte mig og en pige, der var født samtidig med mig, da de havde ene piger. Også dette tilbud blev afslået fra fars side.

I 1923 havde mine forældre sølvbryllup. Der var en masse gæster lige fra morgenstunden, der var æresport og flag. Min far var en kendt mand på egnen, han gjorde folk mange tjenester, bl.a. med at hente jordemoder, hvilket ikke skete så sjældent den gang, da der i de fleste hjem var 6–8, op til 10 børn. Ligeledes gik far rundt og skar grise for folk, og jeg kan også huske, at nogle kom med deres hunde og fik dem kastreret. Så fik vi børn gerne en skilling bagefter.

I mange år havde vi en gedebuk i stalden, den skulle holde sygdom som kalvekastning og klovesyge borte fra stalden. Men klovesyge havde vi da ihvertfald to gange, kan jeg huske.

Af legetøj havde vi ikke meget, men vi opfandt selv en del. Således brugte vi ringe af tøjrekøller. Det var sådan en smedet ring af jern. Den legede vi bil med. Motorstøjen frembragte vi selv med munden, og man var gerne fuld af spyt omkring munden bagefter; men det var ligesom lettere at rende op og flytte kvier eller køer, når man var kørende.

Når det var Nytårsaften, og de voksne skød nytår ind, fik vi drenge gerne et par »kinesere« og futte af, men ellers gik jeg om bag maskinhuset, der var af træ, og slog med en tøjrekølle ind i bræddevæggen. Det kunne også give et ordentligt brag. Min far tog gerne sit gamle jagtgevær og skød et par skud af Nytårsaften.

Da vi jo ikke havde radio eller fjernsyn dengang, fik vi aftnerne til at gå med at spille kort. Allerede som 6 årig lærte jeg at spille l'hombre, som far spillede med os tre drenge, og ligeledes spillede vi tit whist. Vi havde en daglejer, som hed Peter Daniel, en ældre mand med en egen humor. Han kunne more sig over det utroligste, og var vi ene hjemme, blev han der tit og spillede kort med os. Han og min bror Ottar havde morskab af, at min bror Antonny og jeg røg i totterne på hinanden. Vi sloges bravt, medens de to andre morede sig over os. Det var nok mest mig, der fik

kløene, men Peter og Ottar sagde hver gang, at det var mig, der havde klaret mig bedst, så jeg røg på ham igen, og sådan fortsatte det som regel hele aftenen.

Hjemme havde vi næsten altid en harmonika, som vi skiftedes til at spille på. Det var mest min bror Svend og jeg, der spillede. Vi startede med en enkeltrækker og fik siden en torækker. Den var meget bedre, og der kunne spilles mere på den. Da jeg var tolv år, kom min bror Svend med en trerækker, der var halvkromatisk, dvs. at tonerne siger det samme, når man trækker bælgen ud eller ind. Den spillede jeg på nogle år, til jeg rejste hjemmefra.

Jeg husker ligeledes fra min tidlige barndom, at de var ved at lægge nyt tag på laden. Bror Ottar var med, og han faldt ned fra lægterne og helt ned på cementgulvet. Han var bevidstløs, da de voksne bar ham ind og lagde ham på bænken i stuen. Der er vel blevet hentet en læge, hvilket ellers ikke var almindeligt dengang. Hvor længe han var syg, kan jeg ikke huske, men han kom sig da. Ellers var der ikke megen sygdom.

Vi boede ret isoleret, og der var temmelig langt til naboer. Mod nord var vi nabo med Anna og Julius Larsen hos hvem vi drenge kom ned og blev klippet. Han havde sådan en håndklippemaskine, og den nev sommetider, så man sad noget uroligt. Så truede Julius med øretæver, og man turde ikke røre sig, selv om maskinen nev og det gjorde ondt. Var der noget i vejen med en af os børn, blev Anna Julius hentet og hjalp mor.

Skytten

Efter Peter Daniel havde vi en daglejer, der hed Christian Andersen. Han blev kaldt Skytten, fordi han havde været skytte på godset Frisenborg ved Hammel.

Han havde været gift med en syerske, der døde i barselseng med en nyfødt dreng. Det slog Skytten helt ud, og da lens afløsningen kom i 1920 til 24 og Frisenborg, der på det tidspunkt var Danmarks største gods, skulle udstykkes, blev Chr. Andersen afskediget og kom hjem til sine gamle forældre, der boede oppe ved landevejen.

Hans far, Mads Andersen, havde i mange år arbejdet for far, og Karen og Mads Andersen var altid nede hos os og holde juleaften. Først fik vi risengrød og bagefter andesteg. På risengrøden, der var kogt på nymalket mælk, kom der korender og sukker og kanel og en god klat smør. Vi fik sødt øl til grøden, og efter måltidet blev juletræet tændt. Vi gik rundt om træet, sang nogle julesalmer, og bagefter spillede vi hjerterfri om pebernødder. Julegaver var der ikke meget af. Jeg husker engang jeg fik nogle små dyr, der havde ben af tændstikker.

Skytten gik hos os i mange år. Han lærte mig at lave bånd af kornet, når vi havde høstet og skulle binde løse neg. Jeg lyttede med spændt interesse, når han fortalte om arbejdet som skytte derovre i Jylland. Ved godsets udstykning bortskød de alt hjortevildt, ialt ca. 475 stykker af kron- og dåvildt; han havde taget en masse geværer og opsatser med hjem, og jeg kunne få timer til at gå med at stå og betragte disse og høre deres historie. Han lærte mig også, hvordan man ved hjælp af sit lommeur kunne se, hvor syd og nord var. Man drejede uret, så skyggen af den lille viser faldt lige under viseren. Så var syd altid, hvor 12 var på uret.

Han blev min ven for livet, og jeg holdt meget af ham. Jeg handlede med ham og hans kone Valborg, som han giftede sig med ved 50 års alderen. Da han som 84 årig døde, købte jeg hans gamle, fine Hammerless, han havde fået af grev Friis på Frisenborg, hans meget fine baneriffel samt en del geværer og opsatse af råbukke. Den største kronhorteopsats fik jeg dog ikke, den fik Bent Falk. Jeg har senere været på Kalø og fået målt den, og den holdt 174 point, en pragtfuld 14ender. Som barn blev

jeg tit sendt op til hans forældre med råmælk til pandekager, og fik derfor gerne en tiøre, hvilket var mange penge for mig. Og så fik jeg lov til at beskue de mange gevirer, han havde en tiender hjort udvendig på hver gavl, et imponerende syn for en dreng, der var bidt af en gal jæger.

Når jagten gik ind, kom mine store brødre hjem. Så gik jagten over hele marken. Der blev gerne skudt et par harer og sommetider nogle agerhøns, som der var ret mange af dengang. Engang havde de skudt en ræv, og da alt vildtet blev hængt op på et søm ude i gården, var det et imponerende syn for os drenge. Jeg kan huske, at da ræven hang der, turde jeg ikke gå ud i gården, uden der var nogen med. Ræven havde de vistnok skudt, medens den lå og sov inde i skellet, men det blev bedriften ikke mindre af. Min far skød engang en hare, som kragerne havde hugget øjnene ud på, og far opdagede det. Han stod og så, at haren kom løbende, skarpt forfulgt af en flok krager. Haren gemte sig i en græstot nede ved mosen, det havde far set, hvorefter han gik ned og skød den, hvor den sad. Man skød ellers ikke en hare i sædet, men dette her var ekstraordinært. Haren blev flået med det samme, og der så vi, at begge dens øjne var hugget ud.

Da jeg blev større, vel en 14–15 år, fik jeg lov til at låne fars gamle sortkrudtbøsse og gik ned ved mosen på andetræk. Jeg havde købt en æske patroner i Ellede Brugs, de kostede dengang 12 øre stykket, og da der kom temmelig mange ænder ved mosen, fik jeg hurtigt brændt dem af. Jeg fik vingeskudt en and i den 24. patron, jeg løb som en vild, fik fanget den, og stolt var jeg, da jeg stillede hjemme med mit første bytte.

Leg og skolegang

I min barndom havde vi gerne nogle enkelte på ferie. Min kusine Ella fra København kom flere år på besøg, og farbror Rasmus fra Amerika var hjemme en tur sammen med en datter, der hed Ethel. Da har jeg været 6–7 år. Billedet er fra omkring 1922 og forestiller min søster Ellen, kusine Ella fra København, bror Antonny, en karl vi havde, og mig. Det var i sommerens og høstakkenes tid. Der var mange unge på forskellige gårde dengang, og sommeraftnerne mødtes de gerne hjemme hos os og spillede langbold ude på grønjorden. Mor havde sommetider bagt æbleskiver, som de fik ud på aftenen. Når det blev skumring, forsvandt de par om par i marken og filmede vel lidt.

Om sommeren, når kørerne stod på græs, kørte vi tit i marken og malkede. Det var festligt at køre med. På billedet er det far, vor karl, Johannes Nielsen, Antonny, kusine Ella og jeg. Bag sidder mor og pigen.

Det var løjer at være med på sådan en tur. Da først skolegangen begyndte, skulle vi børn altid være hjemme og være med til at trække køer ind på de tider, da de ikke blev på marken. Det kunne sommetider være svært, når man lige legede så godt, og kom man for sent hjem, blev der talt med store bogstaver.

Den mest nødvendige ting at have med i skole var slangebøssen. Det var dengang et uundværligt stykke legetøj og næsten det eneste. Om foråret spillede vi kugler, det var lerkugler, vi fik 6 for en øre, og mor havde syet en kuglepose til os. Så lavede vi et hul i jorden, hvor der var lidt plant. Nogle dage var man heldig og vandt en del, andre dage tabte man.

En hund havde vi altid derhjemme. Den jeg bedst husker, var en halvstor, sort med hvidt bryst, der hed Alert. Det var en dejlig hund, syntes jeg ihvertfald. Den fik sommetider lov til at beholde en hvalp, når den havde folet. På billedet står jeg med Alert og en dejlig hvalp. Hun fulgte mig overalt, og om natten sov hun ude i foderloen foran hestene, men hun kunne gå overalt i stalden, og hun begyndte at gø, hvis der var noget i vejen med nogle af dyrene.

Billede fra Nostrup skole med lærer Thor Petersen taget 1926–27. Jeg er mærket med et lille kryds.

Noget af det bedste, jeg husker, var de sommeraftner, da far tog mig i hånden, og vi gik op i marken for at flytte kvierne. Far havde den lange pipe tændt og gik og sludrede med mig. På trods af den store aldersforskel blev dette blandt mine bedste barndomsminde.

Jeg gik i Nostrup skole hos lærer Petersen. Der var 7 klasser. De første 3 år gik man i det lille hold, hvorefter jeg gik i det store hold i 4 år. Vi gik 6 dage om ugen og startede hver dag med morgensang. Så havde vi geografi, regning, historie, religion, genfortælling og diktat. Jeg var glad for at gå i skole, selv om der var lidt langt at gå. Jeg var 13 år, før jeg fik min første cykle. Det var en brugt, der var malet grøn, og på den kunne jeg sagtens køre til købmanden for mor. Engang havde jeg fået for meget fart på ned ad vores vej, det gik ret stærkt nedad, og da jeg skulle svinge ind af porten derhjemme, kørte jeg i stedet mod den ene portstolpe, røg ud over styret og faldt på hovedet ned i portens brosten. Jeg fik en mægtig bule i panden, cyklen blev både vind og skæv og måtte til cyklesmeden et stykke tid. Derefter måtte jeg passe bedre på, når jeg kørte.

Fotografi fra 1920 taget på Tvillinggården på Røsnæs, hvor min bror Svend tjente. Man er ved at køre staldgødning ud og holder en ølpause. Bemærk de lange træskostøvler. Det er min bror Svend længst til venstre. De andre personer er fra venstre Hans Henrik, Aksel Beck og Åge Sørensen.

På vej hjem fra skole legede vi tit i en lille granskov, der lå ved vejen. Havde én af os haft en 5øre med til købmanden og fået et stort kræmmerhus bolcher, blev de gerne delt inde i plantagen. Selvfølgelig sloges vi også engang imellem, og det kunne ske, at man kom hjem med en blodig tud. I frikvarteret spillede vi pind eller langbold, fodbold var vist ikke opfundet dengang.

Regning var min store kæphest, og da jeg havde regnet de tre regnebøger ud, fik jeg en blå, som blev kaldt Aftenskolens Regnebog. Den var nu meget svær, men jeg nåede da et godt stykke ind i den. Min bror Antonny var lige så tosset med regning og nåede også langt.

I plads

Jeg blev konfirmeret den 3. oktober 1930. Derefter var jeg hjemme et års tid. Jeg ville ikke så gerne være landmand, hellere i gartnerlære og kom så op hos gartner Klug, på pensionat Klintebos gartneri. Men jeg blev der kun i 2 måneder. Det var is og sne hele tiden, og vi gik og pillede rosenkål ude i marken; men vi havde ikke vanter på, da hårene fra uldvanterne så hang i kålen. Ellers sorterede vi kartofler inde i svinehuset. Lønnen hos gartneren var 15 kr. om måneden, så det var ikke tiltrækkende, da en uddannet gartner dengang kun havde en månedsløn på 75 kr.

Hjemmefra kan jeg mindes, når ølvognen kom hver mandag. Dengang kørte vognen rundt til mange steder, som handlede med dem. Far købte hver uge en otting øl. Det var et træanker, der var fuldt af hvidtøl, og det blev så slået an, som det kaldtes. Man slog en korkprop ud i den ene ende af ankeret og satte en aftapningshane i. Derefter blev der boret et hul i en træprop, der var øverst på ankeret. Når ølvognen kom, skulle de voksne gerne købe en bajer. Jeg fik en mørk hvidtøl. På billedet er det den gamle ølmand på teglværket, Henrik Ølmand og jeg. Før den tid kørte de med store heste foran en meget stor ølvogn, og der hang ølankre

i kæder på begge sider og bagi vognen. Det var min mors farbror Frederik, der dengang kørte, og det var tit en kold tur.

Når jeg tænker tilbage på tiden, hvor Peter Daniel var daglejer hjemme, mindes jeg hans særlige form for humor. Således fortalte han, at da han havde fået en ny cykle, havde han kørt så stærkt ned ad bakken ved Blindeskolen, at han hang i armene i styret vandret i luften, og benene svingede ind i rækværket ved vejkanten. En anden gang havde han været kørende med hest og vogn på banen og hente 3 får til Chr. Jensen i Nostrup. På vejen hjem kom der en vældig tordenbyge; men han kørte, så ilden fløj af hjulene og holdt sig lige i udkanten af byen. Men da han kom hjem, lå fårene bag i vognen og var druknet.

I min skoletid skete det sommetider, at lærer Petersen kom cyklende på besøg om aftenen. Så blev en af vi drenge sendt op med bud til Søren Larsen og Kristian Jensen i Nostrup by, at skolelæreren var kommet, og de skulle komme ned og spille l'hombre. Så blev der tændt ild i de lange piber, og spillet gik til ud på de små timer. Spændende var det for os drenge at overvære det, da vi jo allerede kunne spille l'hombre, og historien går om, at jeg engang skulle have sagt til skolelæreren, at der spillede du sku forkert!

Da jeg rejste fra gartneren, kom jeg ned på Oddermosegård og tjente fra 1.maj, det var i 1932, og jeg skulle være anden karl. Der havde jeg en herlig sommer. Det var flinke folk at være hos, og vi levede godt. Min løn var 210 kr. for sommeren. Jeg købte den sommer en ny cykle, der kostede 108 kr., så det var en flothed at tage en tikrone op af lommen en lørdag aften, når vi karle skulle til bal.

Den sommer gik jeg også til folkedans, og om søndagene var der salonskydning i grusgraven i Vollerup. Der var jeg markør og var også med til at skyde. Det var ikke så dyrt, en patron kostede vist 6 øre. Når der var præmieskydning, var der rigtig gang i den, og jeg vandt ikke så få præmier. Således havde vi engang flidsskydning, hvor vi skulle skyde 10 serier à 10 skud i løbet af sommeren; men vi skulle før skydningens begyndelse sige, at det talte med til flidsskydningen. Jeg opnåede 874 points og blev nr. 4. Da så vi skulle have vor afsluttende præmieskydning, var der hård kamp om førstepladsen, men jeg skød 93 points og blev nr. 2. Desuden fik jeg et par præmier i andre serier, så jeg var stolt, da jeg kom hjem med dem.

Da vi dansede folkedans i Ellede Forsamlingshus i 1933. Leder er tante Ellen, musik Vilhelm Jensen.

I efteråret 1932 måtte far sælge gården, da det var blevet meget svært at være landmand. En tønde hvede kostede kun 8 kr. og en slagterigris kun ca. 32 kr. Når så far havde købt pattegrisene og givet 48 kr. for stykket, og der var død 2, så kan man nok forstå, at det var svært. Og da far på det tidspunkt var 71 år, gav han op og solgte gården for 48.000 kr., en lille pris, men der var næsten ingen, der havde penge. Min far og mor flyttede så til et lille hus i Kongstrup, hvor de boede til leje i nogle år, men kom så nærmere til Nostrup igen, da de lejede det lille hus, hvor Peter Ejlertsen havde boet. Her boede de, til de døde, far i 1952 og mor to år senere. Far blev næsten 91 år, idet han døde 21. april, som han ville være fyldt 91 år den 15. maj. Mor døde tre uger før hun ville have fyldt 80 år.

Jeg havde arbejdet på Pensionat Klintebo i sommeren 1932 og kom til november til min bror Svend, som da havde fået en slagterforretning i Rørby. Det var spændende at være med til at slagte, og der fik jeg lyst til faget. Jeg fik lidt lomme penge engang imellem, og kost og logi. Det måtte jeg være glad for dengang, mange arbejdede for kost og logi alene. Det var virkelig hårde tider.

Jeg hjalp min storebror Ove lidt, og jeg fik lidt daglejerarbejde på Tømmerup Holmegård. Jeg var der ca. 14 dage, fik en krone om dagen og kosten. Dette var i foråret 1933, og jeg kom så på Oddermosegård, som jeg har fortalt. 1. november samme år rejste jeg derfra, da de ikke skulle have nogen andenkarl om vinteren. Jeg søgte nu 24 pladser og fik nok den allerringeste, idet jeg kom til Jerslev til en bonde, hvor lønnen var 150 kr. for vinteren. Det var en meget dårlig plads. Vi var i sukkerroerne hele dagen, og bagefter skulle vi ordne stald og malke 15 køer, og da forkarlen skulle ordne hestene først, blev det gerne til, at jeg skulle malke 10 køer. Kl. ca. 7 var vi færdige.

Jeg begyndte en onsdag, og lørdag aften rendte jeg af pladsen og cyklede ned til Jordløse til min søster Ellen og Marius. Han kørte for mig op og hente mit tøj og andre småting. Skab havde jeg ikke. Far og mor kunne jeg ikke så godt komme hjem til, så jeg ringede til fru Friis på Klintebo, hvor jeg før havde været, om jeg måtte komme ud til hende og være, og det fik jeg lov til. Jeg fik 15 kr. om måneden til at begynde med, så kunne jeg få mere, når der kom nogle gæster. Jeg gik og havde det godt, sov til kl. 8 hver dag, og da der kun var fru Friis, datteren Kirsten og jeg, var det let. Jeg huggede brænde, passede høns, skurede og ferniserede gulve og passede fyret, og havde det uendelig meget bedre end jeg ville have haft det hos bonden i Jerslev. I julen havde vi en del pensionærer, og det gav også nogle drikkepenge. Da jeg nåede 1. maj, havde jeg tjent 219 kr., så min tid som bonde var forbi.

I slagterlære

På pensionatet kom der en slagter med kød, når fruene ringede ind og bestilte det. Det var sønnen fra slagtermester Frederiksen, Skibbrogade, og jeg havde været i lag med ham om en læreplads. Da så sønnen, Viggo, døde i sommerens løb, fik jeg læreplads derinde og begyndte 1. oktober 1934.

Vi havde butik i den forretning, som Demuth har i dag. Vi havde slagtehus inde i gården, hvor vi trak dyrene ind gennem en smøge. Vi slagtede hver uge en eller to kvier og en fedekalv, desuden slagtede vi en del lam om foråret. Det var byens førende forretning, hvad lammekød angik. Vi købte en halv gris hver uge samt 10 stk. mørbrad, og vi lavede kun en kalverullepølse og et stk. salt kød hver uge, så der var rigelig tid til at sidde og læse eller studere noder, som jeg var meget interesseret i. Jeg kan huske, at et halvt kilo fars kostede 60 øre.

Hvert år til Jul kom den gamle Lavaetz fra Kålund Kloster og bestilte kødpakker med 10 pund oksekød i hver. Jeg fik alle steder drikkepenge, flere steder op til en krone, så det var noget, der lunede, og jeg følte mig næsten velhavende efter juletravlheden. Flæskekødet sørgede de selv for på Kålund Kloster, idet de slagtede 4–6 store grise og delte ud af.

Mig selv i døren til slagtermester Frederiksens butik i Skibbrogade.

Lønnen var ikke så stor. Jeg fik 10 kr. om måneden første læreår, 20 kr. andet år og tredje år 30 kr. Den tekniske skole var endnu ikke begyndt, så jeg slap for skolegangen. Jeg havde på det tidspunkt købt en 5-rækker harmonika, en Granesso til 325 kr. Den betalte jeg af på, så der blev passet på de drikkepenge, jeg fik.

Der var dengang DLK (Danske Landbrugeres Kreatursalgsmarked) i købmand Poul Nielsens gård ved Petersminde. Når mester havde købt kvier og kalve, måtte jeg trække dem hjem til slagtehuset, altså skulle jeg op gennem hele byen med dem, og da de som regel var sære, var det et modbydeligt job. Jeg erindrer engang, jeg trak to kalve gennem byen, men den ene lagde sig ned ude ved garverens. Der bandt jeg den til en pæl, og så hentede jeg den bagefter på en trækvogn.

Der var dyrlægekontrol allerede dengang. Det var stadsdyrlæge Meier Jensen, og den første gang, han kom, medens jeg var der, sagde han: »Nu må De huske, at De altid først og fremmest skal være flink overfor dyrlægen.« – Der var nu aldrig noget i vejen med nogen af de dyr, vi slagtede. Mester købte altid de unge og bedste dyr på markedet.

Det andet år, jeg var hos ham, blev jeg sendt ud på landet og købe kalve til slagtning. Her købte jeg en kalv hos Peter Andersen, Saltbæk. De havde en ganske ung pige, Anna, som senere blev min kone.

Engang, da jeg gjorde rent i butikken, kom jeg til at knække en marmorhylde foran disken. Aldrig er jeg blevet skældt sådan ud. Han slog dog ikke, nok fordi han var en ældre mand, og jeg var ret stor og kraftig.

I min læretid var jeg to gange på sygehuset, først for blindtarmsbetændelse, anden gang for en tommelfinger med jodforgiftning.

Da der var gået to år og to måneder, solgte mester både forretningen og mig til Kalundborg Slakteri, og jeg kom ned på slagteriet og lære færdigt, hvad der var et stort held for mig. Jeg blev der udlært som kreaturslagter og var lidt med ved svineslagtingerne. Jeg fik et fint svendebrev, idet jeg blev antaget med ros, så det var en stor dag for mig. Det var den 1. oktober 1937. Mit svendebrev fik jeg overrakt på rådhuset, sammen med de andre lærlinge der havde aflagt svendep prøve.

Efter endt læretid kom jeg ind i svineslagteriet og var med til at tage ud af svinene, og når vi var færdige med at slagte svin, gik vi fire-fem svende ned i okseslagteriet og fortsatte med kreaturer og spædkalve, som der kom mange af navnlig om foråret.

Et godt liv – trods alt

Mig selv, da jeg var blevet udlært og havde fået pænt svendebrev. Det var den første oktober 1937.

Et år, det var tirsdag efter Påske, slagtede vi 138 spædkalve, og da ugen var gået, havde vi slagtet 268 spædkalve. Vor mestersvend, Aksel Jensen, stod og slagtede hele dagen og en overgang løste jeg ham af. Det højeste antal spædkalve, jeg har slagtet på en dag, er 64. Af kreaturer

Hvil i frokostpausen på slagteriet. Det er mig som nr. 3 fra venstre.

Mor og jeg på tandem til Selsø 1937–38.

Cykletur 1937 til Eremitageslottet.

Udflugt 1937 med slagteriarbejderne.

slagtede jeg et i timen, men når vi var i kreaturslagteriet alle fire–fem svende, slagtede vi fem kreaturer i timen.

Da tiden kom, hvor alle de tuberkuløse kreaturer blev nedslagt (fra ca. 1936) blev de kasseret med det samme og slæbt uden for døren til destruktion. Senere blev de bedste, som ikke havde tegn på tuberkulose, dog godkendt. En overgang fik landmændene 8 kr. for at aflevere på slagteriet til destruktion. De blev afleveret ved okse- og griselagteriet, hvor vi skød dem, stak dem og smed dem i tønder. Der var mange store, gode grise imellem som vel vejede 25 kg, men der var alt for mange grise, og slagtesvinene kostede næsten ingenting. Jeg havde som nyudlært kun tre dages arbejde om ugen, som dengang var på seks dage, da vi arbejdede lørdag til kl. 12. Der var den regel, at var man på arbejde lørdag, kunne man ikke fyres før fredag; men i reglen blev jeg fyret onsdag aften og skulle stille mandag morgen igen. Vi kunne så få arbejdsfordeling for de andre tre dage og havde en ugeløn på 48 kr.

Bryllup

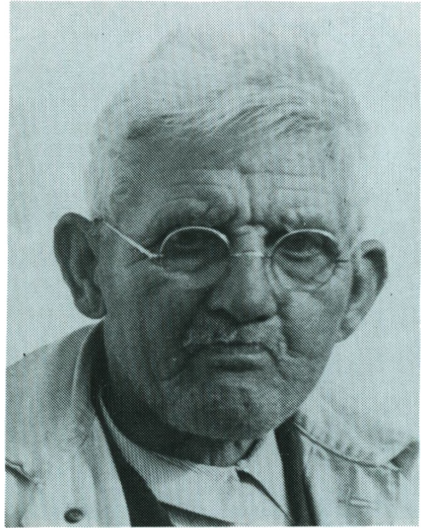
Min kone og jeg blev gift den 13. maj 1938, det var St. Bededag, og netop den uge havde mester glemt at fyre mig, så jeg tog på arbejde til kl. 6 lørdag morgen. »Hvad pokker skal du?« spurgte han. »De har jo ikke fyret mig i torsdags«, svarede jeg og blev sat til at vaske direktørens bil. Denne hele ugeløn var min første, 61,09 kr.

Min kone, Anna, og jeg havde lært hinanden nærmere at kende ved et sportsstævne på Røsnæs, hvor vi første gang fulgtes ad hjem. Den ene gang blev til mange, og da vi først på sommeren 1938 blev klar over, at hun var gravid, blev det et stort problem. Anna boede hjemme hos sine forældre i Tranemose og syede for folk, men da jeg først var udlært til oktober, kunne vi ikke gifte os. Vi havde længe været enige om, at blev det en dreng, skulle han hedde Bent. Jeg havde været udlært i tre måneder, da Anna fødte en søn, den 11. januar 1937. Fødslen, der foregik i Tranemose hos hendes forældre, var meget streng. Jeg var på

Min hustru, Anna Seneca, født Jensen, den 26. november 1919. Sådan så hun ud, da jeg lærte hende at kende. Som billedet viser, var hun en meget køn pige, og vores bekendtskab udviklede sig hurtigt til et varmt og inderligt forhold. Hun har været en god mor for vore 7 børn og mig en god hustru. Vi har troligt delt sorger og glæder med hinanden gennem livet.

Min svigerfar, Søren Jensen, der boede i Trane-mose. Søren Jensen var en hyggelig mand, der holdt meget af en snak. Navnlig de jagtlige emner har han og jeg drøftet utallige gange. Han var født den 26. januar 1873.

Svigermor, eller mormor, som hun gerne blev kaldt hos os, Laurentse Jensen, var et sjældent menneske. Hun var hos os i ni år, og vi holdt uendelig meget af hende, både Anna og jeg og vore børn. Laurentse var født den 17. januar 1880 og døde først i 1968. Ægteparret havde haft ni børn, men en lille pige døde allerede som to-årig. Der var fem drenge og tre piger, hvoraf min bustru er den tredjeyngste.

Mormors fulde navn var Laurentse Antoinette Catrine Seneca. Billedet er taget på hendes 80 års fødselsdag. Det er hendes slægtsnavn, vore børn fører videre.

Her er et billede fra vi boede oppe ved kirken. Det er gamle Marie, vi boede hos, med sine to børnebørn, og mor Anna med Bent og Uffe. Det må være sommeren 1939.

arbejde og stod og slagtede kreaturer, da der blev ringet, og jeg måtte straks give tre øl, glad for min nye faderværdighed. Da det endelig blev fyraften, cyklede jeg til Tranemose med blomster og et halvt pund kaffe. Det var et stort øjeblik at se den lille dreng. Han var jo ens eget kød og blod. Han havde endda arvet min krumme lillefinger, og Anna og jeg var meget glade for ham.

Jeg nåede at få sparet 300 kr. sammen før vi blev gift, det var den 13. maj i Raklev kirke. Efter vielsen gik vi ud i våbenhuset og hentede vores lille dreng, gik ind igen og fik ham døbt, så han kunne få mit efternavn. Han fik navnet Bent Seneca, efter Annas slægt. Vi flyttede ind hos den gamle strygekone, Marie, ved kirken, og fik en stue fornedet, fælles køkken og soveværelse ovenpå. Huslejen var 15 kr. pr. måned. Her blev vores næste søn født, 23. maj 1939, og han blev døbt Hans Uffe Seneca.

Vi havde selv holdt vores bryllup, der var kun forældre og søskende med. Det kostede os 110 kr. Fra vore forældre fik vi hver en dyne og lidt andet sengetøj. Vi købte et nyt soveværelse til 400 kr. og en brugt spisestue til 200 kr. på afbetaling. Anna havde købt en ny trædesyma-

På lejet motorcykel med mor og Uffe i 1940erne.

Ejner Jakobsen og jeg efter en god jagtdag ved Højene.

Et billede fra Tranemose. Det er vistnok fra mine svigerforældres 40 års bryllupsdag. Alle børn og svigerbørn er samlet, det er mig nr. 2 fra højre og min kone Anna, yderst til venstre. Der var også en 12–14 børnebørn, hvoraf vi havde de 3. Årstallet er vistnok 1941–42.

Vi kom ofte til mormor og morfar i Tranemose. Vi havde vore cykler, og med lidt besvær kunne vi transportere hele familien, gerne med barnevognen ved siden af cyklen. Morfar var gammel jæger, og jeg kan huske, da jeg første gang havde været på Ståldysse på jagt efter fyraften og kom hjem med fire harer på cyklen. Det var dog vældigt, syntes han; men han undlod ikke at fortælle, at han engang i Mariannes Mose havde skudt seks grænder i eet skud! Det syntes han var flot. Jeg fik mangan god jægernak med ham, og han skulle altid se mit udbytte, når jeg kom fra jagt. Han sagde gerne: »Der var vel ikke noget i dag«. Og det kunne jo ske, at han havde ret.

Et godt liv – trods alt

skine, også på afbetaling, og mit brudetøj var ligeledes købt sådan. Vi havde med andre ord nok at se til. Vi havde ca. 48 kr. om ugen, og de 25–30 kr. gik til at betale afdrag med. Der var ikke meget til mad og brændsel, og det var næsten højtid, når jeg engang imellem kom hjem med et stykke vildt. Brudebillede blev det ikke til, men det har vi indhentet siden.

Mens vi boede ved kirken, fik vi besøg af en mand fra Jyderup, der også var jæger. Det var Ejner Jakobsen. Han var snedker, men lavede både ure og geværer. Han og hans kone Rosa kom mange gange ud til os på jagt. Konerne hyggede sig, vores børn legede og vi gik på jagt.

I året 1938 var min samlede indkomst 3.087,72 kr., og Anna tjente også lidt ved syning. I 1939 var indkomsten steget til 3.179,67 kr. og i 1940 blev den 3.392,75 kr. En af de største udgifter var brændsel, der ikke var let at skaffe, da vi ikke var kunder nogen steder. Men vi fik dog lov til at handle hos Schiøtts i Kalundborg, da min far altid havde handlet der.

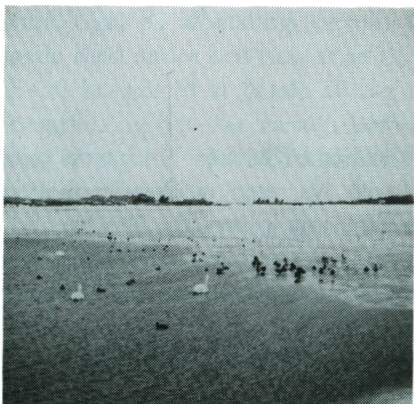
Vi flytter

Den første oktober 1939 flyttede vi til et hus i Kåstrup. Nu havde vi et helt hus for os selv. Der var ikke elektrisk lys, men vi klarede os med petroleumslamper. Vi havde her meget mere udenomsplads. Her begyndte jeg at skære tørv sammen med bror Ove og Ottar nede i Tranemose.

Udenom os var verden meget urolig, og Tyskland med Adolf Hitler som fører var rykket ind i Mellemeuropa. Også Polen var besat. Den 9. april, da jeg kom ud og skulle på arbejde, var der masser af flyvemaskiner med hagekors på. De fløj lavt ind over os, vel på vej til Norge, der blev besat samme dag som os. Det var uhyggeligt, men vi kunne intet gøre, og jeg kørte til slagteriet, som jeg plejede. I Kalundborg var der allerede en masse tyskere, og banen og færgerne var besat med tyske vagtposter. Der var militære køretøjer over alt. På slagteriet kom arbejdet efterhånd-

Fra huset i Kåstrup. Mor og jeg med vores hund.

den igang, og vi måtte ud og købe sorte rullegardiner og montere på alle vinduer. Det var næsten umuligt at skaffe brændsel. Jeg har prøvet at cykle hjem fra byen med ni briketter i et bånd på styret.

Fra den 5. til 25. februar 1940 var jeg på Teknologisk Institut på kursus for slagtere og pølsemagere. Det var fagforeningen, der havde indstillet mig til en friplads. Jeg boede i de tre uger hos Annas bror Lars i Glostrup og rejste med toget ind hver morgen. Jeg havde stort udbytte af kurset. Mor Anna og drengene var imedens hos Peter Andersens i Saltbæk, hvor hun havde tjent. Stor var gensynsglæden, da jeg vendte hjem. Da det allerede dengang var min mening at få egen virksomhed, var det om at få lært så meget som muligt.

Vinteren 1939–40 var meget kold, hvad et par billeder fra Kalundborg Inderfjord viser, så det var dobbelt svært for os små mennesker at holde varmen. Vi måtte varme nogle gamle tæpper, vi havde, og pakke børnene ind i, når de skulle i seng.

Det var drøje tider for mor Anna at komme igennem. Mad havde vi ikke råd til at købe ret ofte. Det var mest kartofler og gulerødder, middagen bestod af. Mælk købte vi hos naboen, og det var en festlig stund, når jeg kom hjem med et par vildænder. Så blev der gilde. Om efteråret kunne jeg dog supplere kosten ved at stange ål i kanalen i engene. Ulovligt, ganske vist. Lidt ænder skød jeg også, og det skete, at en hare måtte med hjem. Vi havde ikke råd til at spise den, da jeg fik 7–8

Fra fars 80 års fødselsdag den 15. maj 1941 hos faster Agnes. Stående fra venstre Svend, Georg, Ellen, Ove, Maren, Agnes, Lilia og Ottar. Siddende: Jeg selv, mor, far og Antony.

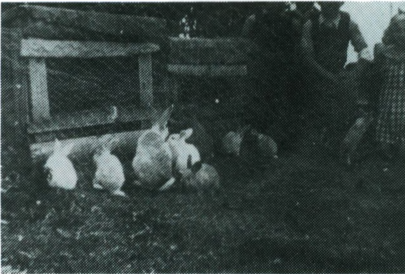
Et godt liv – trods alt

kr for den, og det var mange penge dengang. Der var ikke råd til bolcher ret tit, så det var en begivenhed, når det skete.

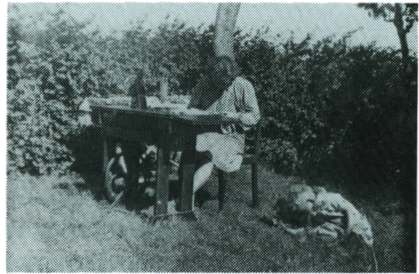
Vores lille pige, født 16. september 1940, måtte kun 23 dage gammel indlægges på sygehuset og opereres for brok, og mor måtte med for at give bryst. Drengene blev imedens passet nede hos mormor. Heldigvis kom de begge snart hjem igen, og vores lille familie var atter samlet. Hun blev døbt Johnna Seneca N.

Nyt hus og nok at lave

Den 16. september 1941 flyttede vi til Raklev Høje, til et gammelt hus min bror Ottar havde købt. Der havde boet et par gamle mennesker, og der var utroligt beskidt. Da mor vaskede loftet, troede hun, det var sort, men det var snavs det hele. Det var et kæmpearbejde at rydde op og smide ud efter dem. Jeg tog fat på at grave jord væk fra huset, for når det regnede, løb vandet ind gennem døren i syd, tværs gennem køkkenet, ud i gangen, ud af gangdøren og ud gennem gården. Det var noget forfærdeligt svineri. Tante Ellen og bror Ottar var flinke til at hjælpe os, og huslejen var ikke så stor. Da vi kom, var der tre længer til, men den ene blev væltet, og vi havde så én til tørv og hønse- og slagtehus + beboelse.

Fra årene ved Raklev Høje 1941–46. Kaninavl havde vi også.

Mor Anna ved symaskinen.

Morfar i staldøren.

Mor, Bent, Uffe og Jobna.

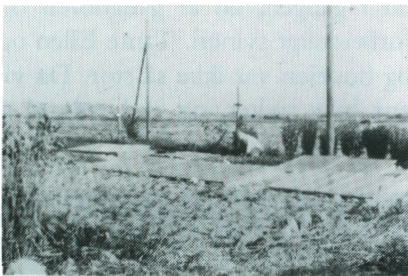
Uffe og Johnna.

Huset ved højerne 1942.

Planering af grunden til mistbænke.

1942–43. Mistbænkene er klar, der prikles.

Jeg gravede en alen jord af og kørte væk på trillebøren, og siden lavede jeg terrasser op ad skråningen og satte kantsten på, så der blev nogle gode bede, hvor der godt kunne gro mange blomster. Derefter blev der drænet rundt om huset, bror Ottar og jeg hjalp hinanden med det hele. Nu blev østerlængen væltet, og Ottar lavede maskinhus i den østre ende af den anden bygning. Så blev grunden ryddet for sten, som der var mange af, og jeg planerede hele grunden, lavede bede der hældede mod syd og gjorde klar til at anlægge mistbænke. Dem fik vi efterhånden 19 stk. af, nogle var varmebænke, idet der blev fyldt et tykt lag hestegødning i bunden og harpet jord ovenpå. Der var harpet jord i alle bænkerne, det var meget lettere at så og prikle i. Jeg bandt om aftenen halmmåtter ude i stalden til at dække mistbænkene med om natten, da vi jo såede tidligt og prikledede, så snart planterne var store nok til det. Vi havde tomatplanter, porrer, selleri, forskellige blomsterplanter og mange slags kål. Dog var det mest tobaksplanter, vi havde, således et år 8.000 stk., som vi solgte for 8 øre

Ottar og jeg lægger nyt tag på huset Under Højene.

Da der var penge i kattene. Billedet er fra 1943.

pr. stk. Mor Anna havde travlt derhjemme, hvis det havde været regnvej. Så kom der en masse mennesker og købte planter, og Anna havde en god dag med mange penge i kassen. Disse penge blev gemt af vejen og var siden med til at gøre det muligt for os at få noget for os selv. Da der sjældent var mere end 2–3 dages arbejde på slagteriet, var der en masse tid til alt det andet.

Således begyndte jeg at købe katte og kaniner op og få, enkelte hunde røg der også med i købet. Folk klækkede ikke katte op, men der var tit nogle, der ville have skudt deres kat, enten fordi den stjal eller sked på gulvet. Jeg gav 3–4–5 kr. for en kat, som den var stor til og efter hvilken farve den havde. De tigergrå var de dyreste skind. De varede ikke længe at trække frakken af en kat, hvorefter skindet blev spilet og tørret, rensset, og så var det klar til skindauktionen. De hunde, jeg skulle skyde for folk, gav jeg en skilling for, flåede dem med det samme og begravede dem. Skindene saltede jeg. Sommetider kunne jeg også købe enkelte gedeskind inde på slagteriet. Der var en slags maximalpris på dem, 7 kr. Når jeg så gav 8 kr for dem, fik jeg dem jo, og på auktionen fik jeg gerne 20 til 28 kr. for dem, så det var en god forretning.

Kaniner købte jeg mange op af og slagtede. Kroppene solgte jeg en overgang på torvet i Kalundborg, ellers sendte jeg dem til Købbyen. Lang tid slagtede jeg 30–40 stk. om ugen. Det varede kun 3–4 minutter at slagte en kanin. Jeg lavede bøjler af en gammel dræningskæde, trak skindene derover og satte dem fast med et par tøjklammer. De hang allevegne, på loftet og i loen og tørrede, og når auktionen skulle være –

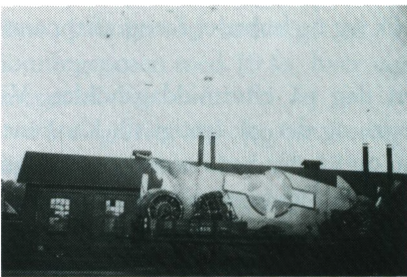
det var hudeauktionssalget i Mathæusgade – kørte jeg ind med en af Risums chauffører. Vi kørte fra Kalundborg kl. 2 om natten, og jeg havde gerne 2–3 sække med. Jeg havde tit en pakke med lidt fedt eller spæk med til sorteremesteren, og så blev der købt nogle øller. Der var nemlig ansat et par mand derinde, der var sønner af den gamle teglbrænder på værket. Så begyndte sorteringen af de medbragte skind. Alle dem, der gik i første og anden sortering, beholdt de på auktionen, resten af kaninskindene tog jeg med mig og gik over i Fjerkræhallen, hvor der var et firma, der opkøbte skind. Her handlede vi så om en gennemsnitspris, jeg fik engang 5,50 kr. pr. stk. for de frasorterede skind.

Jeg begyndte også at handle med spædekalveskind, hvilket var sortbørs, og jeg blev da også snydt af en skindopkøber, der havde fået sendt en del skind fra mig, deriblandt nogle spædeskind. Jeg fik aldrig nogle penge fra ham. Det var ca. 500 kr., det drejede sig om, men så var man blevet så klog.

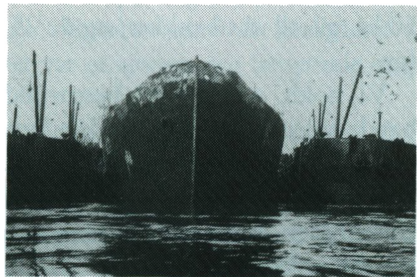
Tørvegraver

Alt blev efterhånden rationeret, selv kaffeerstatning, og rationeringen varede til længe efter krigen. Efterhånden som krigen skred frem, og de store engelske bombemaskiner kom i store sværme ind over os, kunne vi stå oppe på bakken, se dem komme fra vest og dreje sydover, og da de bombede Kiel, kunne vi se ildglimtene og høre bragene. Når de vendte hjemad, var der gerne enkelte, der var »anskudte«, og én af dem måtte nødlande på Asnæs. Den skilte tyskerne ad. En stor fragtdamper blev minesprængt ud for Kalundborg fjord. Den sejlede på grund ved Havnemark og sank, så kun stævnen ragede op over vandet. Efter krigen blev den hævet og slæbt ind til havnen, hvorfra den gik til ophugning.

Når jeg kom på tørvearbejde, var det fordi, der ikke kom nogen svin til slagteriet, og fordi her var chance for at tjene en større dagløn. Jeg havde kun 1 dags arbejde på slagteriet. Den gav 14,81 kr. Så fik man arbejdsfordeling for 5 dage. Det gav 40 kr. og 25 øre. Ialt en ugeløn på 55 kr. og 6 øre. På tørvemosen fik vi udbetalt 75 kr. om ugen, og ved afslutningen fik vi udbetalt et overskud, der dog ikke blev så stort, da vi havde mange regnvejrskdage, ca. 2 hver uge. Arbejdet var akkord. Vi arbejdede i to-holdsskift, begyndte kl. 4 om morgenen, og da vi havde sommertid, var klokken kun 3 morgen. Da jeg havde en halv times cykling derud, måtte jeg tidligt op.

Den adskillte flyver på en jernbanevogn.

Den minesprængte fragtdamper.

*Tørveskæret på Dyrebøjsgård, sommeren 1942.
Udsigt ud over mosen.*

Udsigt ud over læggepladsen.

Hver anden uge skiftede vi til eftermiddagsholdet, der begyndte kl. 1 og arbejdede til klokken halv ti om aftenen. Det var et slæb, men man var ung og rask, og jeg kunne godt tage et nap hjemme i haven efter morgenturen.

Under gravning af tørvemassen traf vi i 7–8 meters dybde på et stort dyrekranium, som viste sig at være af en stor bjørn. Vi stoppede gravearbejdet og mærkede det af, hvorefter der blev sendt bud til tandlæge Sestoft i Kalundborg, der satte sig i forbindelse med Zoologisk Museum. Dagen efter kom daværende magister Magnus Degerbøl ud til mosen og udgravede hele bjørneskelettet. Der manglede kun nogle få halsknogler, der var gået med i maskinen. Efter undersøgelser på museet fik vi at vide, at det var af en brun bjørn, fra Mulleruptiden, ca. 8.000 år gammel. Jeg fik en dusør på 75 kr. derinde fra, da det var mig, der var sjakbajs. De 50 kr. gik til øl til sjakket, og de 25 kr. fik jeg og købte et fotografiapparat for.

Vi holdt et mægtigt bjørnegilde en dag på eftermiddagsholdet. Vi havde splejset til et par flasker brændevin, og det gik lystigt til. Kuskene sang, da vi kørte gennem Ulstrup hjem, og vi, der var i tørvegraven, var smurt ind i pladder fra øverst til nederst, og vi var temmelig fulde allesammen. Bjørnen blev samlet og opstillet på Zoologisk Museum, hvor jeg var inde og se den.

Vi startede i mosen den 22. maj, og vi holdt den 15. august, hvor vi

Maskinen der lavede pressetørv. Man ser transportøren, det meste af sjakket samt en af kuskene. Bemærk den store revne i jorden, det er tørvejorden, der skrider ud, da graven er dyb, ca. 7–8 meter.

Min gode ven og sjakkammerat Harald Nielsen fra Nyby, en herlig gut, der altid var frisk og veloplagt. Han og jeg vadede hver dag 2 bajere, og den, der tabte, gav først, og så gav den anden bagefter. Dengang fik man ikke øl hver dag, dels var de rationerede, dels havde vi ikke råd.

fik udbetalt overskud. Det var på 298 kr. De fleste af os købte tørv derude og betalte med overskuddet. Jeg havde købt godt 9 tons tørv og gav for dem 344 kr. og 40 øre + fragt 30 kr. Jeg sluttede året med en indkomst på 4.657,91 kr., hvilket var væsentligt mere end de foregående år. I 1941 var min indkomst på 3.445 kr., så man forstår forskellen.

I 1941 var der blevet oprettet en lånekasse på slagteriet. Man kunne låne 100 kr. og betalte 2 kr. i gebyr. Beløbet blev så fratrukket i lønningssposen med 10 kr. hver uge. Det var et system, jeg benyttede mig meget af.

På slagteriet blev jeg ret hurtig kasserer for fagforeningen og var det lige til jeg rejste derfra i 1950. Jeg deltog også i en del kongresser i Slagteriarbejderforbundet og havde engang mor Anna med. Det var under krigen, forbundet havde 50 års jubilæum. Vi boede på en fjerde sal på hjørnet af Istedgade og Helgolandsgade, så vidt jeg husker. Vi fik meget ringe mad, da der var mangel på fødevarer allevegne. Det var

Et godt liv – trods alt

svært at få sovet sådan et sted, der var spektakel hele natten nede på gaden, og kl. 4–5 om morgenen begyndte de første vogne at køre i gaden. Vi var glade, da vi nåede hjem til vort eget lille hjem.

Efterhånden kom jeg mere med i pølseageriet og fik derfor en meget god og alsidig uddannelse. I middagsstunden gik jeg ind i tarmhuset og fik lov til at skille svinetarme ad. Det var om at udnytte alle ting, når jeg engang selv skulle i gang.

Hjemmeslagter

Da vi flyttede til Kåstrup den første oktober 1939, begyndte jeg at hjemmeslagte for folk. Det første sted var hos en i Kåstrup. Der slagtede jeg to slagterigrise og fik 5 kr. for det. I flere år var prisen 3 kr., og 4 kr. hvis den var meget stor. Jeg cyklede rundt med værktøjet i en sæk på bagagebæreren, og det gav rutine efterhånden.

Under hele krigen, hvor alle, der kunne, klækkede en gris op til eget forbrug, var der meget travlt, navnlig op mod Jul. Det var hårde dage at komme igennem. Jeg slagtede 5–6 stykker om dagen, tit i kulde og blæst,

Jeg slagter en kæmpegris hos Elfgang i Illerup. Den vejede vel nok 500 pund levende, men som billedet viser, var der god hjælp. Det var tit svært at få skoldet så stor en gris, for selv om karret var stort, var bryggerkedlen gerne for lille til, at der var varmt vand nok, så der måtte koges i gryde og kedler for at klare det, og det tog derfor noget længere tid. Efterhånden begyndte jeg også at skille og vende tarmene for folk, det fik jeg to kr. ekstra for.

Mor Anna med Ingelise, der er ca. 1 år gammel.

og når jeg om aftenen kom hjem med dagens udbytte – 25 til 35 kr. – snurrede det sådan i mine arme, at jeg næsten ikke kunne få liv i dem igen. Så måtte hilder og snudereb ind og tørres ved kakkelovnen til næste dag, og nogle af knivene slibes.

Jeg husker særligt en aften, hvor jeg havde slagtet 7 grise i løbet af dagen. Jeg var først færdig ved nitiden om aftenen, og jeg var så træt, at jeg satte mig i grøften nede ved Lerchenfeldt og tudede. Jeg syntes næsten ikke, jeg magtede at køre det sidste stykke til hjemmet Under Højene, hvor min kone ventede mig, og vist nok ofte var urolig for mig. Det var lykken, når den sidste julegris var slagtet, og jeg kørte hjem. Men længe efter kunne jeg høre grisenes skrigen i mine øren, selv når jeg ville sove. Det var strenge dage.

Mor Anna havde, da vi blev gift, købt en stor trædesymaskine på afbetaling. Den havde kostet 755 kr., og den nåede vi at få betalt sidste afdrag på den 30. april 1941. Uden den kunne vi ikke have klædt vore børn på under krigen. Anna sad og syede en mængde gammelt tøj om, som hun havde fået fra andre. Hun sprættede det først op, vaskede det og strøg det, og så blev det til drengebukser og trøjer. Hun syede også for andre. Ja selv sin egen brudekjole havde hun syet.

I 1940 havde slagteriet jubilæum, og alle arbejdere fik udbetalt et gratiale, alt efter hvor længe de havde været ansat. Jeg fik 150 kr. Jeg begyndte at lære at køre bil, da jeg regnede med at få brug for det senere. Jeg bestod efter 10 timers kørsel, og det kostede ialt 151 kr.

Den 24. juni 1943 fik vi en lille pige, der blev døbt Ingelise, og glade var vi: Nu havde vi to af hver, drenge og piger. Vi havde mange dejlige timer Under Højene. Mange aftener gik med kortspil, gerne sammen med bror Ottar og naboen Vagn, så gik konerne over marken i biografen, og alle tres børn passede vi tre mænd, medens vi spillede kort. Når så damerne kom hjem fra bio, drak vi kaffe og hyggede os. Det var en ret så lykkelig tid, selv om der var mange ting, der ikke var til at få.

I 1944 begyndte jeg at købe og slagte nogle grise og solgte til private i halve og kvarte. Det var sort, men alle gjorde, hvad de kunne for at skaffe sig ting og sager. Jeg købte også en stor so og slagtede. Jeg lavede pålæg af det meste, fik røget flæsket og solgte det hele til private. Engang solgte jeg en halv gris til en mand fra Kalundborg, han hed Otto Samsinger. Han var fuld, da han kom efter den, og han havde en enhjulet anhænger bag efter cyklen, den var beregnet til spædbørn. Men Otto fik den halve gris pakket ned i anhængereren, og Uffe og Bent hjalp ham op ad Kirkebakken, det fik de hver en krone for af ham. Da han nåede Kalundborg, blev han stoppet af politiet, fordi han ikke havde lys på. Otto tyssede på betjentene: »I må endelig ikke vågne den lille!« sagde han, og sådan nåede han hjem med sit flæsk.

Jeg havde en stor hjælp af min bror Ottar, både med at slagte og alt muligt andet. Vi havde fået så mange rotter, at de var ved at vælte huset. Vi fik noget gift fra kommunen, det var klart som vand. Jeg fik noget affaldskød på slagteriet og hakkede det. Mor Anna stegte så frikadeller af det. Der blev 16, de blev skåret i stykker, da de var kolde, og giften blev hældt over. Vi stillede det op på loftet om aftenen, og næste morgen var det hele væk. Vi fandt nogle døde og nogle syge rotter rundt omkring, og en aften, jeg stod i stalden og slagtede kaniner, kom der en syg rotte kravlende ud af tørvene og satte sig under de syv høns, vi havde. Hønsene sad og sov på deres pind, men jeg hentede jagtgeværet og skød rotten. Alle hønsene fløj forskrækkede helt op under loftet, og rotten var smadret. Efter en tid mærkede vi ikke meget til dem mere.

Gensidig hjælp

Min bror Ottar, som vi boede til leje hos, og jeg, vi hjalp hinanden, så godt vi kunne, og i høsten var jeg altid med til at køre ind. Det var gerne mig, der lagde læs, og det skete da også et par gange, at jeg væltede, det var jo nogle store bakker, vi kørte på, vi havde slæbesko på ned ad de værste af dem. Således kan jeg huske engang, vi skulle ned ad den stejleste bakke. Jeg fik alt for meget fart på ned ad det allerstejleste, vognen væltede, og jeg blev slynget ned ad bakken. Hesten lå på ryggen og kunne ikke rejse sig.

Foruden Ottar hjalp også storebror Ove med at skære tørv til eget forbrug. Vi delte så tørvene bagefter. Vi skar tørv i Tranemose, ved Johannes Madsen og hos Niels Petersen i Vollerup. Han kom hver dag og tiggede snus, da han vidste, at jeg gerne havde noget snus på mig. Ellers gik han med en pakke kaffeerstatning i lommen; det brugte han som snus, når han ikke kunne få andet. Vi gav ham så et beløb for hver favn tørv, vi havde lavet, og skaffede os på denne måde vinterbrændsel.

Om sommeren købte jeg gerne et par læs kvas et sted og stod hver aften ved gavlen og huggede det. Det var rart at fyre med i komfuret om sommeren. Engang havde vi ryddet en mængde vidjer i Ottars mose, og han havde fået fat i en kvashugger. Bror Ove og jeg hjalp hinanden med at få det igennem, Ottar lagde i. Engang var der en stor tyk gren, der slog op fra maskinen og ramte Ottar under hagen, så han gik omkuld. Jeg stod og talte over ham, og bagefter grinede vi godt af det alle tre.

Medens vi boede i Kåstrup, var bror Ove og tante Marie også meget hjælpsomme. Engang – det var da vi havde fået Johnna – løb vor brønd tør. Så kom Ove kørende med en 3–4 junger vand til os, og jeg kørte også hjem i middagsstunden og hentede vand. Vi havde dengang en time middag på slagteriet, så det kunne nok nås.

Under Højene drev Ottar og jeg også en del jagt. Om vinteren, når der var sne, lå jeg tit i hvidt tøj ved gærdet om morgenen og lurede på rævene, når de kom opover og skulle hjem i mosen og skoven ved Kålund Kloster. Det skete nogle gange, at jeg havde heldet med mig og fik skudt en. Ligeledes var der enkelte harer, der kom for nær, og nogle

Det er mig på vognen og Ottar med høtøven.

år var der et godt andetræk, da godsejeren sommetider såede frø i kornmarken. Så trak gråænderne rundt, inden de satte sig, og man kunne sommetider nå dem fra skellet. Flere gange, når vinden var i det rigtige hjørne, skød jeg en 3–4 stykker. Nogle solgte jeg til et hotel i byen og fik 6 kr. for stykket. Det skete, at jeg rendte på en flok agerhøns, da jeg også havde nabojagten, og skød nogle stykker. Da vi engang skulle til et bryllup og ingen penge havde til gave, solgte jeg 4 agerhøns for 10 kr. Så var den klaret.

En af de strenge vintre havde jeg fået en lille gris, en utrivelig efternøler, for at slagte en stor. Den blev anbragt i et lille rum, vi havde i stalden, men den trivedes ikke, der var alt for koldt. Men bror Ottar havde et tomt svinehus; der kom den hen og gå og begyndte langsomt at vokse. Vi kaldte den Anton, selvom det var en sogris.

Gode venner og krigen slutter

Jeg må nævne nogle gode venner, som vi havde. Den ene var Johannes Madsen, der var bestyrer på en nærliggende gård, en anden var Mogens Sørensen, der havde en gård i Ellede, og så var der et ægtepar Johanne og Holger Olsen fra Ubberup, dem havde vi kendt fra vi blev gift. Disse tre ægtepar kom vi meget sammen med, spillede kort og gik på jagt med. De var meget flinke til at komme med lidt foder til grisen, og da den vejede 200 pund, slagtede vi den. Ottar var selvfølgelig med til det hele. Så lavede vi til gilde, og inviterede disse fire familier til spisning. Jeg havde fået reddet to halve flasker snaps og købt nogle bajere, og vi havde en meget munter aften.

Da vi havde drukket vores snaps, gik Mogens ud i gangen og hentede en halv til. Den blev drukket, og så hentede Johannes en halv, der gik samme vej. Stemningen var efterhånden meget høj. Så kom Holger med en halv flaske cognac, den måtte jo også ned, – selvom tante Ellen havde kommet salt i Ottars glas, måtte den ned. Holger brugte fedtskålen til askebæger, det lugtede forfærdeligt. Da vi kom ud i gangen, tabte Holger cigaren, og Mogens måtte holde ham om livet, medens han bukkede sig. Efterhånden var klokken blevet et par stykker, og vi begyndte at spille kort igen, men det var mig umuligt at holde mere end 6–7 kort på hånden, så festen ebbede ud ved halv fire-tiden. Denne fest gik der ry om mange år efter.

I krigsårene hjalp jeg også Ottar med at tække ude på Vrøj, og vi fik begge reddet tækketråd og meget andet derude. De kunne få det, de skulle bruge, det kunne vi andre ikke; men vi fik reddet så meget, at vi fik tækket huset, vi boede i.

Der var mange rygter om, at hjemmeslagtingen ville blive forbudt. En aften, der var talt om det i radioen, blev vi ringet op af Niels Peter i Tranemose, om ikke Ottar og jeg ville komme ned og slagte to grise? Da var klokken 10 om aftenen, og vi stod og slagtede i deres vaskehus til klokken var 1 om natten. Det blev aldrig til noget med forbudet, og der blev slagtet mange sorte grise, som man kaldte dem.

Efterhånden, som krigen gik mod sin afslutning, blev kravene strengere,

og vi måtte have legitimationskort for at kunne færdes. Der blev mere og mere sabotage, og vi kunne om aftenen høre, at frihedskæmperne skød med maskinpistoler oppe bag bakken, hvor vi boede. Jeg så en dag en container, der var blevet smidt ned i Carlsens mergelgrav. Den var kastet ned fra engelske flyvemaskiner om natten og indeholdt våben; men noget sådant måtte man tie med, det var farligt.

På den tid fik vi besøg af en tysk soldat, en ældre mand, der hed Steinigger. Han var vagtmand på radiostationen og kom med chokolade til børnene. Han kom flere gange, og når man spurgte ham om Hitler, gjorde han en bevægelse tværs over halsen. Han viste os billeder af sin familie, kone og fire børn, som han ikke vidste om var døde eller levende, da det meste af Tyskland efterhånden blev bombet sønder og sammen. Han blev senere overført til Vestre Fængsel som vagtmand og hjalp der de danske fanger med at smugle breve ud af fængslet. Han fik efter kapitulationen tilbud om at blive her i landet, men han ville hjem og udrydde det sidste af nazismen.

Da vi den 4. maj 1945 om aftenen hørte frihedsbudskabet over radioen fra England, var det et stort øjeblik. Krigen i Danmark og Norge skulle ophøre den 5. maj kl. 8, og frihedskæmperne fik travlt med at finde deres våben, der var gemt i lader og lignende steder. Den næste morgen oprandt med strålende solskin. Det var en helt eventyrlig stund at få lov at opleve. Der blev arresteret en masse værnemagere, d.v.s. folk, der havde hjulpet tyskerne, var stikkere eller lignende.

Jeg gik ude i haven og plantede stedmoder, og vi nød det allesammen, selv om børnene ikke rigtig vidste, hvad det betød. Der var mange, der først kom med som frihedskæmpere i den sidste uge, de fremtrådte nu med armbind i de engelske farver. En del blev dødsdømt og henrettet herhjemme, og mange kom i fangeleje. Det var dejligt, at krigen var forbi, men det var ikke til at købe hverken det ene eller det andet. Folk hamstrede, hvad de kunne få fat i, der var penge nok, heraf mange sorte penge, og da der så kom pengeombytning sidst i 1945, var der mange, der gik i fælden. Man kunne kun få byttet 500 kr., resten blev sat ind, og var de ikke opgivet til skattevæsenet, vankede der konfiskation og store bøder.

Den 1. februar 1946 fik vi forøget familien med en dejlig dreng, der blev døbt Finn. Vi var nu en stor familie.

Vi køber byggegrund og vi flytter igen

Vi havde den 19. april 1944 købt byggegrund ved Raklev Skillevej af gårdejer Holger Larsen, Hellemosegård. Den fik matrikel nr. 5 ap. Raklev, var på 2924 kvadratalen og kostede 50 øre pr. alen, ialt 1462 kr., som jeg betalte kontant. Mine brødre Ottar og Ove pløjede den for mig. Det var eng, som ikke havde været dyrket i mange år, tilmed var den fuld af ukrudt og slagger fra mejeriet, der havde kørt alt deres aske over i lavningen. Jeg arbejdede meget i min fritid med at dyrke den op. Det var næsten umuligt. Jeg gennemgravede hele grunden med en stengreb og rystede alle slagger og rødder af. Fire vognlæs kørte vi op i en mose. Jeg forsøgte at dyrke kål og andre slags urter deroppe, men det var ikke til at holde rent. Efterhånden fik jeg plantet hække i begge sider og nede for enden, og jeg lagde en del kartofler; de var bedre til at holde det rent. Jeg dyrkede også en del hvidløg, som var godt betalt på den tid.

I 1946 solgte min bror Ottar det hus, vi boede i Under Højene, til hans nabo Johannes Larsen, og vi måtte flytte ind i det fjerde hus Under Højene, hvor Johannes Larsen tidligere havde boet. Det var en værre lopperede at flytte ind i, men tante Ellen var igen en fortræffelig hjælp, og snart fik mor Anna og Ellen sat skik på huset, så der var til at bo. Huset var gravet ind i bakken, og når foråret og tøbruddet kom, løb vandet ind i vognporten og videre ind i sovekammeret, der havde cementgulv. Vi måtte derfor have træsko på, når vi skulle i seng, og stille dem ved siden af sengen, da der stod en tomme vand på gulvet. Vi havde dog også her mange dejlige timer, selvom vi ikke havde noget at fyre med. Jeg fik sommetider reddet noget spildeolie på slagteriet og købte sten af moler og lagde i blød i olien. Derpå lagde vi stenen ind i kakkellovnen. Det kunne give varme et stykke tid.

Engang, da Lerchenfeldts havde været ude og save grene af træer i skellene, gik jeg rundt og fandt en del brænde der. Da det var en streng vinter og megen sne, kunne jeg trække det hjem på kælken og stå og save det ude i stalden, der hørte til. Der var en meget tyk tjørn neden for bakken. Jeg havde fået bundet den på kælken, men kunne ikke trække den op ad bakken, så jeg måtte lade den ligge. Om aftenen kom bror Ottar og

»Kartegildet«, et kulturhistorisk stykke vi opførte i radioen 1946. Det er mig i bageste række midt i. Blandt de andre er min moster Anna og hendes mand.

morbror Otto, der tjente hos en nabo, og skulle spille kort. Jeg fortalte dem om den store tjørn, og vi gik sammen ned og fik den læsset på kælken og hjem. Vi savede den ud med det samme og lagde en stor knude i kakkellovnen. Det var noget, der kunne brænde, og kakkellovnen blev helt rød. Ellers fyrede vi med våde tørv, blade og andet, der kunne brænde.

I den hårde vinter gik jeg over markerne ud til slagteriet. Det var en streng tur, når det var røgvej, og mor Anna stoppede tit aviser op under min uldtrøje for at lune. Så var det rart med en god kæp at have i hånden, og så rygsækken på nakken med madkassen i. Det var om at tage kending af vinden, så jeg kunne holde retningen og komme ind i byen ved Kålund Kloster. Når det var fyraften klokken fire, gik det samme vej tilbage, men nu havde jeg mere tid til at se mig omkring.

Engang havde Anna lungebetændelse og var ene med de fem børn;

men jeg måtte afsted alligevel, selv om der ingen hjælp var. Dog gik tante Ellen gerne ned og hjalp Anna. Også mormor kom sommetider gående og hjalp til. Det var en god oplevelse for børnene, når mormor kom. Hernede holdt vi min 30 års fødselsdag. Det blev en mægtig fest, hvor hver kom med sit bidrag af mad og drikke, og stemningen blev høj.

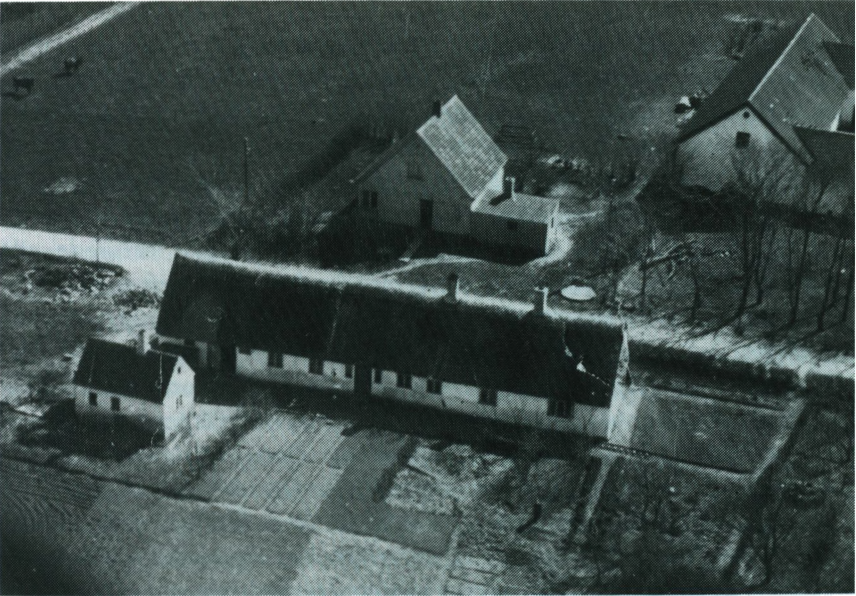
Dengang slagtede jeg også bævere for avlere og gjorde skindene i stand til auktionen. Kroppene beholdt jeg og sendte til København, hvor jeg fik 5 kr. for kiloet. En stegte vi selv, den smagte udmærket. En anden lavede jeg rullepølse af, lagde et par stykker spæk i, saltede den og kogte den. Den smagte også udmærket.

I fritiden flækkede jeg sten ude ved det første hus, vi boede i, hvor jeg havde ryddet til mistbænke. Jeg lærte at flække sten af vogmanden, han var ekspert til det. Jeg skulle bruge dem til at støbe grund af til vort nye hus, vi håbede at få bygget ved skillevejen. Det blev til mange læs, som Anton vognmand kørte herop for 5 kr. pr. meter. Jeg fik lavet en tegning hos tømrermester Rasmus Larsen af et hus med butik og slagtehus og sendte det ind til Boligministeriet. Da jeg efter 2 måneder intet havde hørt derinde fra, rejste jeg selv derind og kom til at tale med en herre, der havde med det at gøre. Det blev et afslag, da jeg jo skulle bygge med statslån. Han forlangte, at der skulle være arkitekt på, og vi måtte have lavet en helt ny tegning.

I 1947 begyndte jeg at grave kælder ud, da vi skulle have kælder under det hele. Tegningerne blev lavet om flere gange, så det trak ud med at komme igang. I november 1947 købte jeg en del frugttræer og plantede på grunden; men de blev ikke rigtigt til noget, kun nogle enkelte blev pæne og store.

Jeg ser i min gamle regnskabsbog for 1947, at jeg har hjemmeslagt et for folk: 217 grise og 14 kalve samt solgt 465 skind hvoraf alene 100 katte. For andre har jeg ordnet: 90 bævere, 18 ræve, 10 mink og 10 ildere. Jeg havde altså ikke haft problemer med at få tiden til at gå. I alt havde jeg i 1947 en fortjeneste på 4.790 kr. udover ugeløn og understøttelse. Så vi havde en skilling.

Ejendommen, vi boede i, blev solgt, og vi skulle fraflytte den første november 1947. Da der ikke var nogen, der ville have lejere med 5 børn, måtte vi købe et hus at bo i. Vi købte et i Illerup af Johannes Christensen for 9.000 kr. Det var også et gammelt hus, men med stor have til og

Huset i Illerup, set fra nord. I det lille udhus var der vaskebus og lokum samt høsebus. Vi havde dog ingen høns, men fik æg alligevel, da naboens høns gik overalt i vores have.

staldplads til tørv og skind. Her var om muligt endnu mere beskidt end de foregående steder, vi havde boet; men også her fik vi god hjælp af tante Ellen og Ottar samt tante Marie og farbror Ove. Der var så meget møg ved kakkelovnen, at de måtte have en skovl ind og skrabe det værste væk. Og det var et kæmpearbejde for kvinderne af få det gjort beboeligt.

Vi overtog huset den 1. oktober 1947. Vi havde selv sparet 3.400 kr. op og lånte på kaution 2.500. Resten var prioriteter i huset. Her var det mere spændende at gøre noget i stand, da det nu var vort eget. Ottar og Ove kom og pløjede for os, og vi dyrkede vænget med havre. Jorden var dog så fuld af ukrudt, at det første år høstede vi ikke ret meget, men året efter havde vi dog 4 tønder havre dernede. Det blev kørt op til farbror Ottar i Tranemose og tørsket.

Hernede havde vi også kaniner og var hver aften ude at slå græs til

dem. Da jeg dengang skød en del harer, havde vi inviteret Ove og Marie samt Ottar og Ellen til haregilde, da de havde hjulpet os så meget med jorden og med rengøring af huset. Lilia og Christian var også med. Jeg havde skudt tre unge harer og sagde: Spis bare væk, der er harer nok! Men vi spiste hver en stump af alle harer, så det var et ordentligt haregilde. Vi hyggede os også med vore naboer, Lissa og Gunnar og Lene og Niels Helge og havde mange gemytlige timer. Jeg husker en gevaldig fødseldag hos Ottar, hvor vi blev temmelig berusede alle sammen. Selv hans hund blev fuld og var det hele dagen efter.

Jeg var stadigvæk kasserer for fagforeningen på slagteriet og var tit ude og slagte 2–3 grise efter fyraften, så tiden var stærkt optaget. Om morgenen skulle jeg begynde på slagteriet kl. 6. Jeg kom jo aldrig for tidligt op, og da mor Anna gerne havde smurt madpakken om aftenen, var det bare med at komme på cyklen og afsted. De dage, hvor jeg arbejdede i pøsemageriet, havde jeg kun margarinebrød med, da vi fik pålægget derinde, og gerne lidt i madkassen hjem. Det var dejligt, da vi dengang kun havde leverpostej og cervelatpølse, sommetider spegepølse til pålæg. Vi spiste temmelig mange kaniner, gerne kogt med carry, noget vi allesammen godt kunne lide.

Sygdom, et voldsomt tordenvejr og finansiering af hus

Da jeg i 1948 søgte om byggetilladelse, kunne man låne op til 75 procent af byggesummen med statslån, og med kommunegaranti 85 procent af byggesummen. Jeg søgte derfor Sognerådet om denne garanti, og på et sognerådsmøde på alderdomshjemmet, hvor jeg var til stede, fik jeg denne garanti. Aldrig har jeg kørt så stærkt hjem til Illerup for at fortælle Anna det! Nu var vejen åben for vort byggeri, da tegningerne var udarbejdet af arkitekt Schrøder og godkendt i Boligministeriet. Jeg måtte tegne en livsforsikring på 30.000 kr. for at sikre håndværkerne under byggeriet og sagde den op, da byggeriet var færdigt. Jeg gravede nu stadig på grunden, da det skulle være en del af min udbetaling sammen med stenene, der skulle støbes i grunden. Prisen for byggeriet ville blive ca. 57.000 kr., hvoraf jeg skulle skaffe de 15 procent.

Mor Anna havde også rigeligt om ørerne, og da jeg næsten aldrig var hjemme, så jeg stort set kun børnene, når de sov. En dag havde Uffe hjulpet naboen med at tage roer op, havde dertil lånt en af mine brede slagteknive og kom hjem efter at have hugget en stor flig af den ene pegefinger, så leddet var helt åbent. Han måtte til lægen, der behandlede det, men fingeren blev skæv og har været det siden. Mor havde således mange problemer at løse, da hun altid var alene med børnene.

Den 3. januar 1949 fik vi en lille pige, der blev døbt Lisbeth. Vi var nu en stor familie på 8. Vi fik her en stor sorg, da vor lille dreng Finn, der da var ca. 3 år gammel, fik meningitis og blev kørt på sygehuset med lamelser og kramper. Mor og jeg kørte med derud og sad og ventede. Vi var meget små og bad til, at vi måtte få lov til at beholde vores lille dreng. Alle andre bekymringer blev små i forhold til hans sygdom; men da det blev opklaret, at de andre børn havde fåresyge, og Finn ikke havde haft det, blev lægerne klar over, at det kunne være det, der var gået på hjernen og begyndte straks at behandle drengen ud fra dette. Han blev ret hurtigt bedre, og vi var Vor Herre taknemmelig, at vi fik lov til at beholde ham. Også jeg fik fåresyge, der satte sig i testiklerne. Jeg lå ca. 3 uger i sengen, og da vi kun fik 40 øre om dagen fra sygekassen, var der smalhals. Dog

var familie og venner flinke til at hjælpe os, og vi slap igennem det. Stor var vor glæde, da vi kunne hente Finn hjem fra sygehuset.

Jeg var nu i 1949 færdig med at grave grunden ud, og al den opgravede jord blev fyldt ud til gårdsplads. Da jeg skulle grave kloakken ned og ud til vejen, var der en del af mine arbejdskammerater, der tog et ordentligt nap med. Jeg havde lovet dem de øller, de kunne drikke. Vi var 8–9 mand, og da vi var færdige, stod der nogle og firs tomme flasker på cementmuren ved siden af os. Det var nogle dejlige kammerater fra slagteriet, og de var bagefter ude og spise og drikke alt hvad de kunne og se hele virksomheden.

Vi byggede i første omgang beboelse med butik og pølsemageri i kælderen. Ved siden af blev der bygget røgovn og slagtehus, og vi fik støbt en mur tværs over ned mod haven, så der blev en ordentlig gårdsplads. Brønden havde jeg selv gravet, men jeg måtte have brøndgraveren til hjælp det sidste stykke, da der var flydesand nederst.

I 1949 var vi meget optaget af byggeriet, der dog kun skred langsomt frem, eftersom mureren også byggede andre steder. I vinteren 1949/50 lå byggeriet næsten stille. Jeg måtte bede en hel del mennesker kautionere for mig for at kunne låne 10.000 kr. til inventar, maskiner, bil og mange andre ting. Det kneb meget, da to af mine brødre var gået ned med det, de var begyndt på, og kautionisterne måtte betale. Jeg fik dog 8 mænd til at skrive for mig i banken for beløbet, og jeg lovede dem, at de skulle komme hvert år og spise og samtidig se kvitteringerne fra banken. Jeg skulle afdrage 1.000 kr. om året + renter, men da byggeriet var færdigt og den endelige pris regnet ud, viste det sig, at det var blevet 3.300 kr. dyrere – penge, jeg ikke kunne skaffe, så jeg måtte igen bede mine kautionister om at skrive for det forhøjede lån.

I sommeren 1949, medens vi endnu boede i Illerup, havde vi et mægtigt tordenvejr. Det regnede og tordnede i 4–5 timer. Vi havde samlet børnene og klædt dem på og havde fundet papirer og rationeringskort frem, da det var et gammelt stråtekt hus, vi boede i, og det var om at komme ud i en fart, hvis lynet slog ned. Det gjorde det hos gårdejer Johannes Jensen, der boede 2–300 m fra os. Det regnede, så det var utroligt. Da brandvæsenet kom, kunne de lægge slangerne direkte ud på marken og tage vandet der. Jeg løb derop med jagtgeværet, og jeg skød et par smågrise, der rendte rundt og var svedet. Der indebrændte nogle dyr,

men de fleste blev reddet. De forskellige mente, at der var kommet ca. 180 mm den aften og nat, og da det var sidst i august, og der var høstet, sejlede negene hen over marken og endte helt ude ved engene. Nogle kalve, der stod i en lavning, var ved at drukne; ingen mindedes at have oplevet noget lignende i deres tid.

Vort livs vel nok største øjeblik oplevede vi, da vi den 14. oktober 1950 flyttede fra Illerup til det nye hus ved Skillevejen. Dernede havde de 5 børn delt et lille værelse, og vi havde den mindste inde hos os. Heroppe var der 5 værelser ovenpå, de to største drenge fik deres værelse, de 2 store piger deres, et mindre værelse var der til Finn, og de 2 små piger fik et + vores eget soveværelse. – Den første aften, da de alle var i seng, gik mor og jeg rundt og nød synet; hvor var det dog en vidunderlig oplevelse; en stund, vi aldrig vil glemme.

Raklev Kødforsyning

Det kneb meget med at få det til at løbe rundt, da jeg havde købt mange ting på afbetaling. Mor Anna stod i butikken hver dag med børnene om sig, det var meget svært for hende, selvom vi fik en pige til hjælp. Om vinteren var mor ved at dø af kulde i butikken og led meget.

Som sagt havde jeg købt næsten alt inventar på afbetaling. Kølerummet kostede 4.150 kr., udbetaling 1.400 kr og afdrag 150 kr. pr. måned. Desuden var der gaskedel og disk, en brugt pålægsmaskine og en brugt vægt købt i ismejeriet for 1.000 kr. Og så blev der i 1950–51 købt løst inventar for 2.757 kr. Og jeg havde veksler. Det var virkelig ikke let at

Vores hus ved Raklev Skillevej, da vi flyttede ind i 1950. Siden har vi bygget til to gange, først stald og garage i 1952, og i 1960 blev den store stue bygget til, så vi nu havde plads til at have nogle gæster.

Raklev Kødforsyning

aabner Onsdag d. 1. November. Altid 1. Kl.s Varer i Kød, Flæsk og hjemmelavet Paalæg.

**Gunnar Nielsen,
Slagtermester.**

Telefon 109 u.

Vores åbningsannonce i Kalundborg Folkeblad.

klare alle disse afdrag. Alene køb af lamper, pærer, gardiner og andre småting løb op i betydelige summer.

Nu kan jeg ikke forstå, hvordan vi klarede de første år, men med mange gode venners hjælp og en lang arbejdsdag for os begge, lykkedes det. Anna havde lige så travlt som jeg, og vi fik hurtigt fæstet os en pige, der hed Inger, som vi var meget glade for. Vi ventede endnu et barn, da vi flyttede til Raklev, og den fjerde februar 1951 fik vi så en pige, der blev døbt Karin. I begyndelsen havde vi hjælp af min brordatter Ebba, der var vant til at stå i en slagterbutik. Det varede til ind i 52.

Før Raklev 109 u.

Nu Raklev 110 —

Stadigvæk Gunnar Slagter

Announce fra 1951.

Chrysanthenum

stiklinger i pletter i 27 forsk. sorter sælges lørdag eftermiddag og søndag.

**Gunnar Slagter
Raklev**

Announce fra 1955.

HUSK!

Ved Udflugt, Sammenkomster og lign. at faa Spillemanden med.

Rimelige Priser.

Ærb. **Gunner Nielsen.**

Telf Raklev 46 kan benyttes.

Announce fra 1958.

Da Karin blev født, var jeg kommet hjem fra en kødtur en lørdag aften og var meget træt; men da jeg kom ind og havde læsset vognen af, havde mor Anna lagt det små børnetøj frem, og jeg var klar over, at nu skulle det være. Jeg fik dog lov at sove nogle timer, men så kaldte mor på mig, at jeg skulle hente jordmoderen. Jeg fik gnedet søvnen af øjnene, fik startet den gamle bil og kom i en fart til Kalundborg, hvor jordmoderen boede, og vi fik hende ind i bilen. Nu var sædet ved siden af føreren kun af træ med lidt betræk over, så det var nok lidt hårdt. Jeg satte fuld fart på, dvs. ca. 60 km. i timen, men det virkede som meget mere, og jordmoderen spurgte: Haster det så stærkt? – Hun var blevet bange for at køre med mig, og da hun var færdig, spurgte hun lægen, om hun måtte køre med ham. Så sparede jeg den tur. Vi fik Karin Fastelavnssøndag, og da de andre små børn om morgenen kom ned og skulle se deres lillesøster, var de meget betagede, og Lisbeth, der var to år, ville give hende et bolsje.

I løbet af dagen kom mange og skulle se vores lille pige og lykønske, og Inger var meget flink til at tage sig af vores to små piger. Hun var kommet til første november 1951 og blev til maj året efter. Men hun kom tilbage igen første november samme år. Dengang var pigelønnen 175 kr. om måneden. Asta Danielsen havde vi til hjælp ved rengøring. Det var hun meget dygtig til. Lidt hjælp havde jeg også til slagtingen, men det var mest drenge, der syntes det var spændende at være med.

Salget i 1951 blev på 164.525 kr. og varekøb udgjorde 143.306 kr. Den skattepligtige indkomst blev på 10.365 kr. Bilreparation var alene 2.550 kr., det var en stor post. De samlede lønninger var i 1951 1.728 kr. I 1951 slagtede vi 35 voksne kreaturer, 2 fedekalve, 16 svin, 22 spædekcalve og 2 heste.

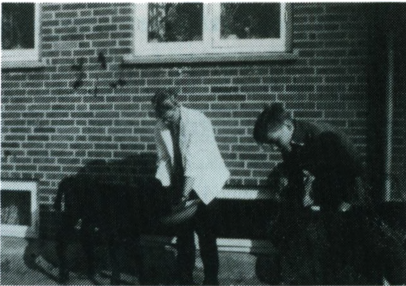
Jeg blev ret hurtigt kasserer i Mesterforeningen, senere dens formand og delegeret til landsmøderne. Jeg fik indstiftet, at Slagtermesterforeningen holdt juletræ hver år med børnene på Gisseløre. Der var som regel 30–35 børn med bl.a. vore egne, som syntes det var en stor aften med sodavand, pølser, godteposer og chokolade. Der var nisse til at lege med børnene, vi havde amerikansk lotteri, og vi voksne fik os en god snak og var også med til at lege. Der var nogle meget tykke slagtere med, og det hele sluttede kl. 11, hvor vi sang »Altid frejdig« og kørte hver til sit.

I 1952 blev Bent konfirmeret, og festen blev holdt nede i kælderrum-

mene med frokost. Min far og mor var med, det var først i april, og den 21. april døde min far, så det var sidste gang han besøgte os. Han var så spændt på, om han skulle opleve at se det hele igang, men den oplevelse fik han alligevel med.

Bent hjalp nu med slagtingerne hver dag og vaskede hylder og tremmer, et arbejde, der skulle gøres hver onsdag, så vi var klar til varetterne torsdag morgen. Så var det med at komme tidligt op, hakke fars, lave medister og meget andet, og få læsset vognen. Om vinteren var det om at have skovl med, når der var sne; jeg skulle jo gerne rundt til

Egon og Uffe.

Egon, Johnna, Lise, Lisbeth og Tora samt vistnok en dreng fra mejeriet, der tit løb herovre og legede med vore børn.

*Hjemmeslagtning med Egon.
Bemærk den lille gris for-
oven.*

alle mine kunder for at få solgt så meget som muligt. Derpå hjem og læsse af, og det måtte børnene gerne hjælpe med til.

Da vi ingen staldplads havde de første par år, havde vi sommetider kalvene gående ude i haven, til de skulle slagtes. Vores børn havde megen morskab af at lege med dem, men stor sorg, når vi så tog dem og slagtede dem. Vi havde da indhegnet et stykke af haven også til de mindre børn at lege i. I 1952 begyndte vi at bygge stald og garage på den måde, at håndværkerne fik deres forbrug af kødvarer skrevet. De spiste således deres løn for arbejde og materialer. Alt tømmer og brædder havde jeg købt i Havnsø hos en mand, der handlede med sådanne ting, og som ikke var så dyr med det. Da de to håndværkere havde spist ca. det halve af, byggede vi, og resten var spist af i løbet af et par år.

Det var meget lettere nu at få slagtedyret hjem og lade dem stå, til dyrlægen kom og synede dem. De skulle synes levende, før vi måtte slagte dem. Forhen gik svinene imellem benene på os, når vi slagtede, hvilket var meget ubehageligt. Kreaturer og kalve stod tøjret i ringe, der var bygget ind i muren ude i gården, og der var travlhed om mandagen, når vi slagtede. Somme tider gik der også et par spædekalve i stalden, når jeg kom hjem fra kødturen, så var det om, at de havde ringet til dyrlægen, så jeg kunne slagte dem. De mange spædekalve kunne vi ikke selv bruge, så jeg solgte en del af dem til slagterne inde i byen.

Oplevelser med en varebil

I 1952 var biludgifterne vokset til 5.547 kr., hvilket var alt for meget, da jeg jo ikke kunne køre mine kødture, når bilen var i stykker. Jeg fik da efterhånden handlet »Hugin« væk og fik i stedet en Morris Covley, som en af mine kolleger havde kørt med.

Forinden vil jeg dog fortælle nogle oplevelser med den gamle bil. Der var håndgas og tænding under rattet, og når jeg sad fast i sneen, satte jeg den i bakgear, gav den lidt håndgas og gik ud og skubbede på, så den kom fri. Og så var det om at nå ind i førerhuset og slå håndgassen fra. Engang løb den fra mig ned ad Hans Hartvigs vej og ud i pløjejorden, hvor den standsede. Den kunne gå igennem meget, da der var 21 tommer hjul bagpå og 19 tommer foran.

Engang ude i Holgers hulvej ude på sandlodden kørte jeg fast op af bakken i sne. Jeg gav lidt håndgas og satte den i bakgear, skubbede i dørkarmen på bilen, og pludselig lindede den og løb baglæns ned ad bakken. Jeg slæbte afsted med hånden på rattet og hængende med kroppen nede under døren. Jeg fik nogle knubs men fik tilsidst fat i gashåndtaget og fik slået den fra. Først bagefter blev jeg klar over, at jeg havde været i livsfare, da vejanten var høj og fuld af store sten.

En anden gang var vi allesammen kørt på tur til stranden med medhjælpere og alle børnene. Vi var 13 ialt, store og små, og vi havde en kasse fra en gammel barnevogn med, da vi skulle have en spædekål med hjem fra et sted. Da vi var omtrent hjemme, punkterede vi, og alle

Parat til kødtur.

Den første varevogn, Ford 1929, kaldet »Hugin«, købt 1950.

måtte ud. Det var en større flok, der stod på vejen, og folk, der kom forbi, gloede efter os, men hjem kom vi da.

På en kødtur i Morrissen kørte jeg engang fast op af Mosbjergs vej og måtte have Zonen til at trække mig ud. De slæbte bilen ind over pløjejorden, og der gik en foraksel. Jeg måtte køre hjem, men fik så en medhjælper med, og vi nåede de sidste steder, men måtte på værksted bagefter. Denne bil kørte jeg i et par år, handlede igen og fik en lille Fordson varevogn. Den var mor og jeg kørende i til Göteborg, hvor Annas broder, Johannes, boede. Det var en lang og dejlig tur, da vi aldrig havde været udenlands før. Det var medens der var venstre kørsel i Sverige, men vi klarede det da, og vi fik set Hallandsåsen, et imponerende stykke natur, en højderyg af imponerende størrelse efter danske forhold.

På vejen hjem havde jeg lånt en nøgle til et sommerhus, der tilhørte min gode ven Per Meyer. Det lå i Asserbo plantage. Langt om længe fandt vi det da også. Vi havde i Sverige været til krebsekål og fået kaffe med grums i, det smagte forfærdeligt, og noget mærkeligt brød. Så da

Den lille Fordson. Billedet er taget oppe ved Halmstad i Sverige på turen til Göteborg. Vi holder rast. Det var en lang tur. Jeg kan huske der var 219 km. fra Helsingborg til Göteborg og 139 km. fra Raklev til Helsingør.

vi havde fået os installeret i sommerhuset, gik vi ned på en kro og fik nogle stykker smørrebrød. Der var mange københavnere i kroen, og vi fik noget helt eventyrligt flot smørrebrød, som vi dårligt kunne spise, og nød det med øl og kaffe. Så gik vi hjem til sommerhuset og nød det. Det var jo kun en dag, vi havde det, og der var både gas og køkkentøj, vi kunne bruge, så vi manglede intet. Om eftermiddagen pakkede vi sammen og kørte mod Raklev, som vi nåede om aftenen. Det var vores første ferie.

Med den lille Fordson væltede jeg engang rundt på taget. Der var meget is på vejen, og bilen var mere smalsporet end almindelige biler. Jeg havde selvfølgelig travlt og kom til at rutsje på skrå af vejen og skred ud i grøften, der heldigvis var meget lav. Vognen tippede ganske langsomt rundt og blev liggende på taget. Den var helt fuld af varer, jeg var på vej ud til den første kunde. Jeg fik hjælp til at rejse bilen på ret køl og kørte hjem for at se, hvor meget der var ødelagt. Det var dog gået nogenlunde og snart var jeg afsted igen.

De to første år hjalp Bent og Egon med at slagte. Senere, da Bent rejste ud for at lære videre, fik vi Henning Bang, der var forbundter, dvs. havde været et stykke tid i lære. Senere havde vi Benny Jedig, der kom på prøve, men ham ville vi ikke beholde. Vi havde også en, der hed Lejf, der var her en kort tid.

I 1956 holdt vi min 40 års fødselsdag i slagtehuset. Vi var 30–35, og vi fik en god frokost. Der var alle mine kautionsister, nogle fra hesteassurancen, mine brødre og vore børn. Der blev holdt taler, og min gamle ven, Kristian Nielsen fra teglværket, sang en gammel vise om slagteren og slagterkonen. Den lyder sådan:

Jeg elsker i verden en eneste een,
een, som har kræfter i armen,
een, som har hjertet på det rette sted
og trykker sin pige ømt til barmen.
Min moder hun sagde jo så ofte til mig:
Oh hør mit kære barn, du er så uerfarn,
giv hellere din hånd til en forpagter,
men jeg elsker nu alligevel min slagter.

En smed han kan være så stærk, som han vil,
en skræder så nobel i tøjet,
men frier min slagter så siger jeg ja,
og så blir jeg rigtig fornøjet.
Hans snehvide forklæde er plettet med blod,
det minder om kræfter og allerstørste mod.
Så om hele verden mig foragter,
så elsker jeg alligevel min slagter.

Og når jeg så bliver hans lille madam,
så skal jeg stå i butikken,
så skal jeg skære i bov og i kam
og selv stå for hele trafikken,
og når vi så får os en hest og en vogn,
så kører vi hver søndag en lille tur i skoven,
og så siger alle folk, som os betragter:
Der kører lille Stella med sin slagter.

Kristian Nielsen og hans kone.

Hos Kristian Nielsen kom jeg hver lørdag aften og afsluttede kødturen der. Jeg havde kendt ham, fra jeg var dreng, han var nabo til mit fødehjem og solgte øl fra Kalundborg Bryggeri. Så min far hentede ofte øl nede hos ham. Han bar det gerne i en kornsæk på nakken, ned over marken, der var ikke så langt. Kristian Nielsen blev meget gammel, 93 år. Han var på alderdomshjemmet og jeg var inde og hilse på ham den dag, han døde.

Nødslagtinger og virksomheden vokser

Den fjerde september 1957 fik vi en ny slagtersvend, Bent Falk, der var jyde og kom lige fra soldatertiden. Han var en rask gut, og da vi dengang fik mange nødslagtinger, mest for DLK, og også sommetider slagtede heste for landmændene, var der meget at gøre. Det var dengang bønderne fik traktor, så måtte hestene væk, og mange landmænd ville se deres hest blive skudt, så var de sikre på, at den ikke kom i handel mere. Vi fik 50 kr. for at slagte en hest og sende den til København, hvorefter han fik afregningen mod at betale fragt og dyrlæge. Der kunne dog næsten altid laves en skilling ved lidt afpuds fra hals, mellemgulv og hoved, så det var helt godt.

Fra indvielsen af den nye sportsplads i Ellede. Vi gamle gymnaster, forsynede med overskæg, gjorde opvisning under Karl Petersens ledelse. Vi lavede meget skæg. Det er mig, der springer over bukken. Vi afsluttede dagen med fest i forsamlingshuset, hvor vi i nogle år havde gymnaster på 7 hold. Mor og jeg gik på motionshold, Bent, der var meget dygtig til gymnastik, gik på karleholdet, desuden var børnene på to drengehold og to pigehold. Vi havde gerne nogle gode afslutninger på motionsgymnastikken, hvor vi som regel havde inviteret et nabohold. Så gjorde vi først gymnastik med fane og det hele, og bagefter medbragt mad og øl og snaps. Stemningen blev som regel høj, og fulde blev mange af os.

Jeg kan huske engang, jeg var til fødselsdag hos Johannes Madsen en søndag til frokost. Jeg havde lovet mor og børnene en biograftur, og lejede en bil til byen. Midt på eftermiddagen blev der ringet, at jeg skulle til Gåsetofte og hente en hest, der skulle nødslægtes. Jeg kom hjem med en god kæfert på og fik fat i Anton Vognmand, der gerne kørte for mig. Vi fik læsset hesten og kom hjem i slagtehuset med den. Anton holdt ved den, medens jeg skød den – et under at det gik godt. Han hjalp mig den op i slagteskraven og kørte hjem. Nu var det ikke noget lille arbejde at slagte en hest alene; men jeg fik da skindet af den, op i spillet og fik den skåret op. Den var meget fed, og alt det varme, næsten flydende hestefedt flød ud over gulvet. Da det i forvejen kneb for mig at holde balancen, faldt jeg ustandseligt på det glatte gulv og var ikke helt let at kende igen, da jeg var smurt ind i hestefedt over hele kroppen. Mor Anna roste mig absolut ikke, jeg blev skældt meget ud.

Ved den tid havde vi også flere hjælpere. Der var Gerda, vor nabokone, der hjalp til i butikken og efterhånden selv passede den. Der var Lydia, en stor, kraftig kvinde, jeg havde arbejdet sammen med på slagteriet. Hendes mand Niels var syg, invalideret, og hun hjalp os en dag eller to om ugen, ligesom vi havde travlt til. Hun ville ikke have andet for det end den mad, hun behøvede til sig og sin mand. Hun var ofte grov i sin mund; det kom af tonen på slagteriet, hvor hun havde arbejdet i flere år. Hun var meget hjælpsom, deltog meget i morskab og halløj i køkkenet og betragtede de små piger næsten som sine egne. Hun arbejdede i kælderen sammen med mig, den dag Bent Falk kom og stod oppe i gården: »Hva faen står du der og glør efter?« spurgte hun. Jeg måtte lægge mig imellem, ellers var han rejst med det samme, tror jeg. Nå, han kom hurtigt ind i arbejdet her og var til stor hjælp.

Vi havde dengang fået købt en brugt hurtighakker, og jeg var begyndt at lave leverpostej, cervelatpølser, spegepølser og meget andet. Jeg fik handlet bil igen, denne gang købte jeg en hel ny Opel varevogn, fik den isoleret, lavede nye hylde, tremmer og farskasser og købte en ny skålvægt, dvs. en bismær med vedhængende skål, der var indregnet til 0 i vægt, istedet for en spand, jeg havde brugt forhen sammen med en almindelig bismervægt.

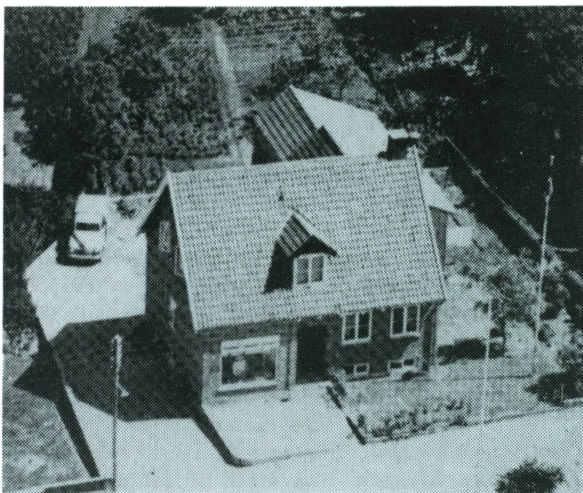
Vi slagtede for landmændene hver mandag formiddag; men efterhånden var der flere, der ville have grisen slagtet hos os. Så hentede Ernst,

En aften ved skrivebordet efter endt kødtur og aftensmad. Mor sidder med sit håndarbejde, som der altid var rigeligt af, jeg sidder og gør regnskab op og fører kassekladder. Det var en stund, hvor vi rigtig hyggede os sammen, thi da var dagens slid og møje endt.

en vognmand, grisene hos landmændene, vi slagtede dem, tog blod fra, rensede tarme, og tirsdag morgen brang vi dem så ud til ejerne igen. I 1958 blev der indført slagteafgift, der i begyndelsen var fire kroner pr. dyr, men dette beløb steg stadig, og efterhånden blev det for dyrt på den måde, så måtte vi slagte hos landmændene igen. Dette skete dog noget senere. Så fik svenden, der slagtede, fem kr. ekstra pr. gris. I 1955 slagtede vi 147 dyr hjemme.

Vi fik sidst i 50'erne købt en Ford 31, der havde gået som slagtervogn hos slagter J. P. Larsen, og den blev derfor aldrig kaldt andet end Jens Peter. Der fulgte kødkasse med, idet hele bagenden kunne tages ud og en kødkasse indsættes i stedet for. I 1959 kom vor egen Bent hjem og var svend også, da vi på den tid havde mange nødslagtninger. Vi lavede også en ekstra kødtur, så vi kørte med to vogne om fredagen. Den gamle

*Huset efter tilbygning af
stald og garage 1955.*

kunne vi også hente mindre nødslagtninger i, og det sparede mange vognmandspenge. De store dyr, der skulle nødslægtes, kørte vi ud og skød på stedet, hvorefter Zonen hængte dem op i kranen og kørte dem hjem i slagtehuset. Vi fik et vist beløb + kørepenge for hvert dyr, og hvis vi ikke selv kunne bruge dem, blev de sendt til København.

Det var tit om natten, vi måtte ud, og vi havde derfor fået installeret en telefon i soveværelset. Mange gange var det søer, der ikke kunne få faret, og mange gange tog jeg kejsersnit på sådan en og reddede på den måde mange smågrise. Vi var nu mange om arbejdet, men også ved bordet var vi mange, da Annas bror Johannes ofte var her i månedsvis, og mormor, Laurentse var her. Mormor kom her efter, at morfar Søren Jensen var død, vistnok i 1953, og hun var her i ni år. Hun var det elskeligste menneske, man kunne ønske sig, og vi havde megen glæde af, at hun var her. Hun kunne spøge med de unge og gik og hjalp til, hvor hun kunne, og aldrig blandede hun sig i vores anliggender. Hun fløj en tur til Amerika, da hun var 79 år. Hun havde to sønner, der var rejst derover for at skabe sig en ny fremtid. De var i Toronto, og hun klarede turen med glans. Hun kom tilsidst på alderdomshjemmet, hvor hun døde i 1968 næsten samtidig med svoger Johannes.

Et godt liv – trods alt

Dette er et billede fra en Påskelørdag, hvor vi pludselig havde fået et ordentligt lag sne. Bent Falk og jeg skal hver køre halvanden kødtur. Vi havde læs på, og da vi kom ud på vejen, opdagede vi, at vi måtte ind og have snekæder på. Det blev dog tøvejr op ad dagen, men det var meget svært at komme rundt, og Påsken var dengang en af de højtider, hvor vi solgte mest, så det var om at rubbe sig. Vi slap dog igennem men var selvfølgelig meget trætte, da vi om aftenen var færdige.

Fra venstre ses Gerda, Henning Bang, Finn, Poul fra alderdomshjemmet, jeg, Bent Falk og vores Bent. Henning var ikke hos os dengang men hjalp os i Påsken. Det er Opel 57 og »Jens Peters«, der holder klar til at køre ud.

Den nye Opel vi fik i 1957. Man kan se bagenden af »Jens Peter«. Det var dejligt at køre med sådan en ny vogn. Pengene lånte jeg i banken, og det var lettere at betale afdrag derude end at køre på værksted. »Jens Peter« holdt et par år, men blev så byttet væk i 1961, hvor vi fik en ny Opel og en ny Morris 1000 Pickup, som vi fik lavet kødkasse til og bækker, så vi selv kunne hente grise og kalve hjem.

En kæmpegris jeg slagtede en søndag hos min gode ven Mogens Sørensen. Han ville se, hvor stor en gris kunne blive. Den havde faret og kun fået to grise, derefter havde han fodret den op, så den vejede ca. 600 pund. Vi var fire mand om at klare den, det er Mogens, Ottar, jeg og Johannes M. Jeg var nede og partere den næste dag, og der var 72 pund fedt til afsmeltning i den, så det var nok rekord.

I 1957 slagtede vi 45 kreaturer, 31 fedekalve, 195 svin og 1 hest. Da var landmændene begyndt at fodre spædekalfene op, dem fik vi derfor ingen af. Jeg købte dengang mange lidt utrivelige grise, tit med lidt skæv næse, og slagtede. Dem skar vi op til pålæg, fars og medister. Der kunne blive mange gode rullepølser af dem. I 1959 slagtede vi 28 kreaturer, 30 fedekalve, 20 spædekalve, 132 svin og 1 får, ialt 211 dyr.

Vi havde efterhånden fået købt en hjemmefryser. Det var en god ting, da vi forhen ofte havde måttet kassere en del varer. Når jeg en varm augustdag med tordenluft havde kørt hele dagen og kom hjem, måtte jeg tit smide lever, hjerter, ben og haler ud i affaldstønden. Nu fik vi købt en del dåser, kaldet Handy Ice, dem frøs vi ned og lagde dem på kødturen mellem fars og forskelligt indmad, så det kunne holde sig. Dog måtte mor Anna ofte til at stege frikadeller af 4–5 pund fars, når jeg kom hjem ved ni-tiden om aftenen. Men vi var jo nok til at spise dem.

I anledning af at instruktøren af vore dilettantforestillinger i Ellede, Schwartzbach Jensen havde 25 års jubilæum som instruktør, kom der en vogn fra Danmarks Radio med Claus Walthers og Arne Honoré for at lave en udsendelse om et stykke, vi skulle opføre. Vi var nogle gamle dilettanter, der skulle medvirke, og de to kom rundt til os og tog interviews, hvorfor vi interesserede os for at medvirke. De ældre af os havde været med i opførelsen af flere stykker, dengang var der dilettant hvert år i »Huset«. Jeg havde bl.a. været med i »Det gamle guld«, »Livet på Hegnsgården«, og »Min kones fødselsdag«.

De to fra radioen holdt derude i gården med optagervognen, og de var nede i pølsemageriet og talte med mig og smagte på blodpølserne, vi var ved at lave. Alt blev optaget, og det var en stor dag for børnene, der stammede sammen ude i gården. Desværre blev stykket aldrig udsendt, da Svend Schwartzbach Jensen døde tre uger efter optagelsen, og hans kone forbød at udsende det. Så det ligger vel i arkivet derinde.

Jeg havde en dejlig rolle i stykket, spillede en ældre stabssergent, der havde et saftigt sprog. Jeg tilføjede nogle ekstra gloser, der ikke gjorde det mindre morsomt, så det gjorde vældig lykke. Vi opførte det også i Buerup forsamlingshus, for fuldt hus, og lejede en bus derhen. Det var vældig hyggeligt, og vi blev rystet godt sammen. Jeg tænker tit tilbage på disse vintre, hvor vi øvede rundt i de forskellige hjem, med senere prøver i forsamlingshuset og så premieren. Det var spændende, hvor meget publikum, der var mødt.

Ugepakker, jagt og dilettant

I 1959 begyndte vi at grave ud til kælder og til den nye stue, der var planlagt længe i forvejen. Jeg flækkede sten til at komme i grunden, det mente jeg, at jeg sagtens kunne, da jeg jo havde flækket alle dem, der var støbt i den øvrige grund. Jeg lånte en stor hammer, og på en søndag formiddag flækkede jeg de 4–5 meter, der skulle bruges. Men da jeg havde sovet til middag, kunne jeg ikke gå. Jeg havde fået en muskelsprængning i ryggen og var dårlig i lang tid derefter.

Men efterhånden fik vi grunden støbt til den nye stue med kælder under. Samtidig fik vi centralkedel sat op i kælderen samt radiatorer i den nye stue og i køkkenet. Den nye stue var på fire en halv meter gange syv en halv, så der var plads nok til os alle. Den blev indviet ved Finns konfirmation, og i 1961 holdt vi Wivian og Bents bryllup her med besøg af Wivians familie og forældre fra Sverige. Forældrene hed Hildur og Olle, og da Olle også var jæger, kom vi hurtigt på talefod. Og han inviterede

Flugtskydning. Spændingen er stor, jeg skyder til en stor skydning.

Et godt liv – trods alt

Fra dengang vi skød nede ved Voldgården. Det er frokost. Jeg kogte gerne en spand medister og tog med derned. Det er Aksel fra Føllenslev, der klipper pølsen over med en bækkesaks, det er mig der står op og får et stykke pølse. Blandt andet ses Truels, Ejvind Jobansen, Arly og flere. Det var muntre dage, og vi fik gerne temmelig mange øller. Jeg vandt i mange år en masse præmier, som vi fik byttet til et bestemt mønster, og mor bar nu, så hun kan dække til 24 personer + en masse større skeer og lysstager samt en del andet. Det var meget spændende.

Der skydes bagduer, Jens Åge er dommer.

Her er et herligt billede fra flugtskydningen, hvor Svend Andersen, Jerslev, gerne var dommer. Både han og jeg var dengang et par tyksakker, og på billedet anstrenger vi os for at synge endnu tykkere. Hovedet, der stikker frem bagved, er Aksel Jensen, Føllenslev, der efterhånden altid blev kaldt »Pølseklipperen«. Det er nok taget omkring 1960 på en eller anden skydebane.

I mange år var min fætter Helmer fra Rørby altid med på jagt eller til flugtskydning. Han var i mange år kommet hos os, navnlig hver Nytårsaften, og vi blev efterhånden som brødre. Helmer ville også gerne skyde, men fordi han havde haft børnelammelse som barn, kunne han ikke bruge højre arm. Men engang vi var til en skydning ved Dragsholm, var der en, der havde en lille cal. 20. Han ville sælge den, og vi købte den så for 500 kr., og Helmer begyndte at gå på jagt.

mig til at deltage i deres elgjagt næste år, hvilket jeg også gjorde sammen med mor Anna.

I 1960 blev også vores datter Johnna gift. Det var med Bent Frederiksen, der var fra Dronninglund, og hvis forældre hedder Stense og Bernhard. Han var mejerist på mejeriet her, og de havde en lille pige, da de blev gift her den 24. april som Bent og Wivian blev gift i juni 1961. Vi havde ofret lidt ekstra på elmeparketgulv i den nye stue, så der var meget flot, syntes vi.

Mor Anna syg

I 1961 blev mor Anna pludselig syg. Hun opdagede, at hun havde blod i urinen og gik til læge, der beordrede hende på hospitalet. Hun blev indlagt på Kalundborg Sygehus til undersøgelse. Det viste sig at stamme fra den ene nyre, og de besluttede at operere hende og fjerne den.

Vi var alle meget ængstelige for, hvordan operationen ville forløbe, for vi var klar over, at det var farligt. Hun lå til observation et stykke tid for nogle undersøgelser, men fik så operationsdagen at vide dagen før. Den sidste nat før operationen skulle foregå, lå jeg vågen herhjemme og bad for hende, at hun måtte blive rask igen og komme vel over det. Den samme nat lå mor Anna også vågen på sygehuset og var meget bange for det, hun nu skulle igennem. Hun fortalte senere, at hun pludselig ved fire-tiden havde fået en sådan ro over sig og kunne slumre lidt. Det var mærkeligt nok på samme tid, jeg lå og bad for hende herhjemme, så Gud må have hørt min bøn.

De fjernede ved operationen den ene nyre og tog prøver, der blev sendt ind til undersøgelse. Det var en meget stor operation, og der gik lang tid, inden mor atter kom lidt til hægterne. Og der gik uger, før

Det er mor Anna og vist nok Susanne, der står foran de to nye biler, vi fik i 1961. Jeg kan huske, at vor nabo vognmanden kom berind og spurgte, om det ikke skulle fejres. Så måtte jeg jo give en øl. De var indregistreret samtidigt, så de havde numrene efter hinanden. De var på gule plader begge to, derfor måtte vi ikke køre om søndagen; men vi gjorde det jo engang imellem. Så lagde vi en halv gris i vognen, og det gik alligevel.

Billedet af mor Anna er taget i samlingsstuen før operationen. Hun sidder med de to nye børnebørn Laila og Peter, der var født i oktober.

resultatet fra undersøgelsen kom. Prøverne viste heldigvis, at det ikke var cancer men godartet.

Da hun blev udskrevet, kom hun på Klintsøgård på rekreation og var der 3–4 uger, hvorefter vi fik hende hjem igen. Hun måtte nu klare sig med en nyre, og det er gået godt indtil nu. Hvor var vi taknemmelige for, at vi fik lov til at beholde hende. I den sidste ende er det jo hende, vi dårligst kan undvære.

Mor havde i forvejen gennemgået en større operation og været på rekreation i Jyderup, så hun har haft sin part af denne verdens smerter. Senere har hun flere gange haft lungebetændelse og har måttet døje som få. Mor led dengang af nervøst hjerte, og vi måtte ofte have lægen herud og stoppe det. Men engang, vi havde en anden læge, viste han mor, hvordan hun selv kunne stoppe det, og siden har hun selv klaret det. Hun har dog engang imellem lungebetændelse og må gå til kontrol på røntgen. Hun må således stadig være forsigtig. Vi glæder os derfor hver dag, der går godt.

Hyggelige stunder

Vi havde mange hyggelige timer med vore små børnebørn. Der var stadig nye, som kom til, og vi oplevede vore egne børns familieliv med deres glæder og sorger.

Da børnebørnene blev større, satte de en stor ære i at hjælpe os med forskellige småting, hvilket gerne blev belønnet med bolsjer eller med en ispind. Da vore egne børn var små, kørte vi hver påske ned på Vrøj til en eneboer, der hed Gormsen. Han havde mange får og et par hunde. Der var gerne små lam på den tid, det var noget for vores børn at se. Der var ellers ingen, der havde får dengang. Vi havde gerne ben med til hans hunde og lidt pølse med til ham selv. Det var en hel udflugt, som gerne foregik Langfredag, hvis ikke påsken kom alt for tidligt.

Endvidere kom vi dengang ofte sammen med Gerda og Holger, vor nabo. Gerda hjalp jo til i butikken. Vor anden nabo dengang, Inger og Eilif, der boede i Rita og Bussers hus, de kom over en søndag formiddag, hvor vi sad og hyggede os i gården. Vi fik en tår at drikke, og jeg spillede lidt på en tuba, jeg havde lånt ude i Brassbandorkestret i byen. Der spillede jeg lidt med. Det var et dejligt instrument at spille på, men jeg fik det ikke lært sådan rigtigt. Det var en es-tuba, og jeg kan huske, jeg spillede »Blæsten går strid over Limfjordens vand«. Så blev vi enige om, at spise frokost sammen. De hentede deres mad, og vi tog vores ud i gården, og der nød vi så frokosten med øl og lidt brændevin og en god tår kaffe bagefter. Og så en lille middagsøvn.

Her sidder jeg med Lasse og mor med Morten, medens Hans ser til i døren. Det er ude ved køkkentrappen, hvor der tit var sol om formiddagen, og hvor vi ofte havde et lille hvil. Selv om der var travlt, var det rart med lidt afslapning ind imellem.

Haven havde vi også og kunne gå ned i. Der var altid noget, der skulle gøres. Det var svært at holde den ren, men efterhånden kom den da til at ligne en have. Jeg havde byttet mig til en hel masse stauder rundt på kødturen, så vi havde efterhånden mange forskellige slags. En enkelt mistbænk havde vi til påskeliljer. De kunne som regel komme i blomst til påske, hvis det var lidt tidligt forår, og vi kom glas over. Nogle år var der over 100 blomster, og jeg plukkede til kirkegården og til mine søskendes grave, hvor de lå begravet.

Her er et billede fra en dejlig sommerdag i kroen, hvor den nye stue nu ligger. Der var næsten altid sol og lunt i det hjørne. Det stammer vist fra en fødselsdag, jeg havde; man ser bl.a. Ingelise, jeg selv, Lydias mand Niels, Lydia og mormor. Det er nok tid for eftermiddagskaffe, og vi hygger os. Her tilbragte vi mange timer, når det var sommer, og vejret var godt.

Mig selv en lørdagsaften, hvor hele ugen er gjort op. Man kan se på mine ansigtstræk, at jeg spekulerer på, om der nu er nok i tegnebogen til at betale ugeregningen med på slagteriet. Tegnebogen ser tyk ud, men der skulle også mange penge til, da vi på den tid havde en ugeregning på 5–6–7.000 kr. + hvad jeg købte ved de forskellige vogne, der kom til døren med salater, sild, ost og mange andre varer. Allerede dengang var der en del, der betalte med checks, og de fyldte ikke så meget; men da vi måtte have en masse tikronesedler til byttepenge, blev det i nogle uger ofte, så vi havde et par tusinde i tiere, når vi nåede lørdag aften. Det gav en fed tegnebog. Jeg kørte det hele over kassekreditten og indsatte hver mandag, hvad jeg kunne undvære, og betalte så med checks på slagteriet og hvad jeg købte i Slagelse og på Inco, det var fællesindkøbet for slagtere og andre indenfor fødevarerbranchen, hvor priserne var rimelige.

I de første år havde vi ikke tid til at holde ferie; men i 1955 fik min kollega fra Føllenslev, Åge Jørgensen, os overtalt til at tage med på en tur i deres bil rundt i Danmark. Det blev pludselig bestemt en lørdag, og mor Anna fik travlt med at gøre klar til turen. Vi skulle køre søndag formiddag og være hjemme onsdag aften, da jeg skulle køre kødtur torsdag. Vi havde bord og klapstole med og mad til de første dage. Middagen købte vi på kroer, hvor vi kom frem, og boede også på disse. Den første dag tog vi med færgen til Århus, kørte til Ålborg og videre til Hjallerup, hvor vi boede på kroen. Næste dag kørte vi til Frederiks-

havn og Sæby, til Skagen, hvor vi var ude på Grenen, derfra videre til Hjørring og hele Vendsyssel igennem ned over Oddesundbroen og til Ulfborg, hvor vi ville overnatte. De havde imidlertid ikke plads, vi måtte ned til Tim kro og få værelser. Vi købte middagen der, det var frikadeller og rødgrød, kan jeg huske, og det kostede dengang 3 kroner pr. couvert, og værelserne var heller ikke ret dyre.

Vi købte morgenmad i Tim, kørte så til Vedersø, hvor vi så Kaj Munks grav, videre over Hvide Sande og ned til Ribe, hvor vi så Domkirken, derefter ud på Rømø og ned til grænsen ved Rudbøl, hvor vi stod ved stenen, der ligger midt på vejen og markerer, at her slutter Danmark og der begynder Tyskland. Derefter kørte vi over Sæd til Kruså, hvor vi overnattede. Næste dag var vi på Broagerland, hvilket var meget interessant. Derefter til Als, med slottet, og med Mommarkfærgen til Fåborg på Fyn, videre tværs over Fyn over De fynske Alper til Lindøværfet, der lige var blevet bygget og virkede kolossalt på os. Derefter til Korsør, med færgen og hjem. Vi var i Raklev onsdag aften ved ni-tiden. Det var en lang men dejlig tur. Anna og jeg havde aldrig set så meget af vort land før. På turen lavede vi selv kaffe og sørgede for tørmad, vi fik både øl og brændevin hver gang, og vi delte alle udgifter, da vi kom hjem.

Vi kørte sådan en tur hvert år en fire-fem år, fik set meget af vort land og havde det hyggeligt. Senere kørte vi med slagter Jens Åge og hans kone til landsmøder i Slagtermestrenes Landsforening i både Ålborg og Åbenrå og traf der mange kolleger fra hele landet.

Senere, da vor interesse for botanik voksede, og vi havde godt mandskab derhjemme, holdt vi en uges ferie, gerne omkring første juni, da der på den tid ikke var så fyldt med turister allevegne. Det var vidunderlige ture, hvor vi kun var os selv. Vi kørte uden om alle byerne og fik alle de smukkeste steder at se. Vi boede på kroer undervejs, havde mad med til næsten alle måltider i en thermotaske og kørte tit ud om morgenen, holdt et smukt sted, slog bordet op og mor lavede morgenkaffe. Mor kørte gerne, og jeg sad med Geodætisk Instituts kort over Danmark, hvor alle – selv de mindste veje – var tegnet ind. Vi kørte over Vildmosen, var i Dronninglund, Hammer Bakker, ved Gjøl nord for Limfjorden, hvor vi så hele Gjøl bjerg fuldt af blomstrende tjærenelliker, et syn vi aldrig havde set før.

Fra dengang vi kørte rundt i landet og fandt vilde blomster. Mor i lyngen et sted i Jylland.

Vi holder rast ved en plantage, og mor er ved at dække bord. Som man kan se, havde vi alt med, vi kogte æg og kaffe og lavede mad; det var vidunderlige ture, som vi ofte mindes, når vi ser i vores album.

Vi var nede over den jyske hede, ved Karup, Sdr. Omme, ved Silkeborg hvor der var usædvanligt smukt, og hvor vi kørte rundt i omegnen. Vi boede gerne på Them Kro, hvor vi var blevet venner med krofolkene, vi kom tilbage dertil år efter år og kørte derfra ud til forskellige smukke steder. En af de største botaniske oplevelser havde vi, da vi i Vildmosen fandt vårkobjælde, kun et enkelt eksemplar. Vi fandt også næsten alle de forskellige lyngarter, og oppe ved Ulvedybet fandt vi bukkeblad, som vi aldrig har set før.

I 1961 holdt vi mindefest for min far den 15. maj. Han ville den dag være fyldt 100 år og alle mine søskende med ægtefæller var samlet hos os, undtagen min bror Svend, der ikke ville tage fri. Vi havde en dejlig eftermiddag og aften, med besøg på kirkegården, og vi fik snakket en masse.

Samme år købte vi »Farmen«. Det var en lille ejendom, hvor jorden var solgt fra. Det var et vinkelhus med beboelse og stald. Jeg havde ingen penge at købe for, men lånte på kaution 12.000 til udbetaling, prisen var 28.000 kr. Det var til Bent og Wivian at bo i. Jeg optog lån i det, og Bents boede der ca. 10 år.

Her er en situation fra vor traditionelle mødding-tømming, der gerne foregik på Langfredag. Det er vor nabo, Niels Offersen og sønnen Berg og jeg, der er i gang. Niels havde mødding lige op af muren ind til os, og de begyndte allerede om morgenen kl. 6 at smide deres affald op i vores gård. Så stillede vognmanden sin lastvogn ind til os, og vi begyndte at lasse, også fra vores møddinger, hvor vi i den ene havde alt fra kovomme til andet affald; i den åbne mødding, hvor vi afbrændte papiraffald, var der også gerne meget. I den store, lukkede mødding var der en del mus, og drengene stod parat med luftbøsse, og hvad de ellers havde at slå med. Når vi så var færdige, gerne henad kl. 9, havde mor Anna lavet æggekage, og så spiste vi frokost. Vi havde altid en halv snaps, og da Niels også kom med en, og vi fik et par ellers til, blev det en god frokost, der efterhånden gik tradition i. Det var næsten sørgeligt, da vi holdt op med at slagte, så blev der ikke så meget at køre væk, og senere – da vi fik sækker til vores affald, og de blev hentet hver uge – var denne tradition slut. Det var ellers noget, vi havde set hen til hvert år.

Det var de dejligste naboer, man kan tænke sig, altid hjælpsomme og flinke. Niels lavede gerne river og koste, hvor skafet var knækket. »Sæt det over til mig«, sagde Niels, »så skal jeg ordne det«. Og det gjorde han. Betale for det kunne vi ikke, men så gik jeg gerne derover lørdag eller søndag morgen med en snaps og et par grapetonic, og så holdt vi altergang, som Niels kaldte det. Men han ville skam give hveranden gang. Vi tilbragte mange timer sammen og talte om gamle dage, om hvad Niels havde oplevet på teglværket, hvor han havde arbejdet. Niels blev gammel. Han døde først i 1980, 87 år gammel. Sønnen Berg, bor der nu alene, men er også rar at have til nabo.

Også vognmanden Anton, min nabo til den anden side, deltog i frokosten, hvorefter han kørte bort med affaldet; betale, nej, du kan gøre mig en tjeneste en anden gang; sådan var det.

Sølvbryllup

I 1962 kom OMS'en, det var en afgift, der blev lagt på alle varer i engros-ledet, hvilket fordyrede varerne en del. I 1965 fik vi så MOMS'en, først på 10%, senere 12½%, derefter 15%, i 70erne steg den til 20% og i 1979 til 22%, som vi har nu. MOMS'en blev lagt på i alle led, hvilket medførte meget mere regnskab, hvortil kom at det var svært at få pengene lagt til side, når der skulle betales hvert kvartal.

Efterhånden fik vi lagt centralvarme ind i de øvrige rum, ad flere gange, efter som vi fik råd til, og olien var ikke så dyr dengang, vi gav 268 kr. pr. 1.000 l. Dengang var der vældigt gang i forretningen, og vi nåede i 1963 op på en omsætning på 503.000 kr., det højeste vi har nået.

Vi nærmede os nu vort sølvbryllup og købte lidt forskelligt efterhånden, som vi fik råd. Da jeg handlede med flere købmænd og Brugser, tog jeg vin og andre ting i stedet. I 1962 var vi brødre herude omkring begyndt at spille kort en aften om ugen. Vi havde konerne med og hyggede os meget, men hen på vinteren blev bror Ove syg, og vi måtte stoppe spillet. Det var hans hoved, han havde slået, det blev efterhånden værre, og han blev opereret i København den 13. maj 1963 på vores sølvbryllupsdag. Han havde ellers glædet sig til denne dag, men det skulle ikke være sådan. Han kom derefter på Kalundborg Sygehus, hvor han lå i lang tid og blev svagere og svagere. Han døde den 11. november 1963 og blev begravet på sin fødselsdag, den dag han ville have fyldt 65 år.

Året 1963 blev et år med mange begivenheder. Vi havde for 10 år siden tegnet en forsikring i Spareuret, hvor vi gav 1 kr. om dagen og fik udbetalt 3.600 kr. tre måneder før sølvbrylluppet. Desuden havde vi to beviser på bunden opsparing, som var opkrævet af staten og blev udtrukket med et endetal hvert år. Begge vores havde endetal 0, og vi var så heldige, at de blev udtrukket foråret 1963. De gav tilsammen 500 kr., og uden dem havde mor Anna vist ikke fået sin morgengave, der var en halskæde. Desuden havde jeg i min ungdoms letsindighed lovet hende en folkevogn til 25års dagen. Det blev der dog ikke råd til, men jeg havde så købt en lille legetøjsbil, folkevogn selvfølgelig. Det morede vi os meget over, og jeg havde holdt mit løfte.

Et godt liv – trods alt

Vores sølvbryllupsdag den 13. maj 1963 oprandt med strålende solskin. Vi blev vækket med morgensang og musik kl. 6. Her står vi på det flade tag foran soveværelset. Der var 65 mennesker til morgenkaffe, vi havde det dejligt og fik en masse gaver. Alle var i godt humør, og vi var meget lykkelige. Alle flag var hejst ved hele Skillevejen og ned til Ellede.

Der var rejst en smuk æresport ved hoveddøren. Her står vi med et af børnebørnene, lille Peter, på armen. Der var flagallé ud til vejen. Det strømmede ind hele dagen med gaver, blomster og telegrammer. Det hele var så storslået, at det var lige ved at tage vejret fra os. Det var om at holde styr på alle visitkortene, der fulgte med gaverne.

Her er vi ved kaffen efter middagen. Det er fra venstre min gamle ven Bødkeren, som jeg har kendt fra min tid på slagteriet og siden er kommet sammen med. Dernæst er det Johnna og Karin, jeg selv og min gamle kollega, Åge Jørgensen, i mange år formand for slagterne og med hvem vi i nogle år kørte tur. Der er rigtigt plenarmøde over et par ullaer. Det var svært at nå at tage sig af alle gæsterne, vi var 139 ialt + kokekoner og serveringspersonale.

Men selv den bedste dag får ende, og da vi var hjemme ved halvfire-tiden, var vi selvfølgelig godt trøtte men glade.

Fra middagen ved sølvbrylluppet. Til venstre ses farbror Hans, nakken af gamle Iversen, Jerslev, og til højre i billedet mormor med siden til og Lisbeth og Bent Frederiksen i baggrunden.

Foråret 1963 blev Lisbeth konfirmeret, og vi havde de sædvanlige gæster. Vi havde derefter sendt indbydelser ud til dem, vi gerne ville se til sølvbrylluppet. Og så oprandt endelig den 13. maj! – Jeg havde et par gange i årenes løb døjet med ischias, og fik det også aftenen før dagen, så mor Anna måtte kontakte vores læge, der skrev noget op, som kunne holde smerterne nede. Jeg gik i seng allerede kl. halv seks og fik efterhånden ro; men ud på aftenen begyndte nogen at hamre og banke rundt omkring. Det var vores venner, der gik i lag med æresporten. Vi havde dagen før ryddet den store stue og stillet an til kaffe, da vi ikke vidste, hvor mange der ville komme til morgen.

Allerede kl. 4 vågnede vi begge og lå og hyggede os og talte om dagen, der endelig var nået. Vi stod op, var i bad, blev nettet lidt og tog tøj på. Vi havde vistnok fået at vide, at vi ville blive vækket kl. 6. Vi kiggede ud under gardinet og så, hvordan folk begyndte at komme. Snart var en stor mængde af vores venner og familie samlet, og der kom to musikere. Så startede musikken, og alle sang med. Det var meget højtideligt, og vi

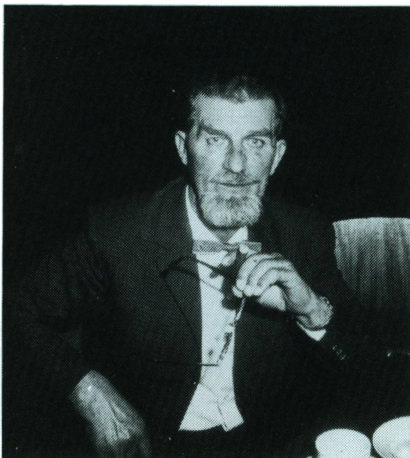

Et af de fire pyntede borde.

stod med våde øjne bag døren og glædede os. Under den anden sang gik vi ud på altanen og modtog hyldest og lykønskninger. Derefter gik vi ned, skulle se den smukke æresport, byde folk velkommen og modtage gaver.

Alle blev budt ind til morgenkaffe, som gode venner og hjælpere havde lavet. Der blev hurtigt trængsel om bordene, så vi måtte dække op i kontoret også, og i køkkenet var der også nogle af vores egne, der blev bænket. Vi var 65 til bords, og der var en dejlig stemning. Der var søskende, svogre og svigerinder, samt mange af vore venner. Det var en stor glæde. Af vore børn og svigerbørn fik vi et dejligt stueur, og i løbet af formiddagen strømmede det ind med gaver og blomster; fra mange af vore kunder på vareturere var der blomster og andre gaver, vort hjem kom til at ligne et helt drivhus.

Ved frokosten var vi 63 mennesker, bl.a. fire fra Slagtermesterforeningen, hvor jeg dengang var formand. De kom med en figur i Kgl. porcelæn fra alle medlemmerne og en stor kurv med flasker og blomster. Vi havde inviteret til middag i Sognegården for familie og vore nærmeste venner. Det var ikke let at trække en grænse, da vi kom i berøring med så mange. Vi var 139 til bords. Der var dækket i den store sal til spisning

Et meget fint portræt af morbror Johannes, der endnu dengang var så rask, at han kunne dreje en vals. Han var et berligt menneske, fuld af humor, og kunne fortælle om sine mange oplevelser rundt om i verden. Han boede gerne hos os, når han var hjemme, og vi var glade for, at han kunne være med til at gøre dagen så festlig for os. Det er en dag, mor Anna og jeg aldrig glemmer.

og i den lille sal til kaffe efter middagen. Vi havde to musikere til at underholde under middagen, og hele den forreste kant af scenen var fyldt med blomster, der var kommet som gaver. Bordene var smukt pyntede, og menuen bestod af aspargessuppe, en fiskeret og derefter kalvesteg, alt med diverse vine. Til afslutning ostemad og snaps. Der blev holdt mange taler og spisningen varede fire timer. Det var godt, vi havde inviteret til kl. 4, så var der en god bid af dagen endnu. Efter at jeg havde budt velbekomme, gik vi ind til de små borde i både den store og den lille sal, og snakken gik livligt. Musikken begyndte at spille, og mor og jeg drejede brudevalsen; dog kneb det lidt for mig, der havde måttet tage en del piller for smerterne og også havde skålet nogle gange med de forskellige gæster.

Det var en dejlig fest, der sluttede med kaffe og snitter ved to-tiden. Efter at have sagt farvel til alle vore gæster og efter afrydning og betaling af personalet, kunne vi endelig tage hjem. Hjemme ved hoveddøren stod en blomsterkurv fra Slagtermestrenes Landsforening, der havde årsmøde i Esbjerg, og hvor jeg skulle have været med. Der var også flere buketter. Endelig, kl. halv fire, kom vi i seng, dødtrætte efter en dag vi aldrig vil glemme.

Dagen efter fik vi gennemgået alle gaver og blomster og skrevet navne op, så jeg kunne huske, hvor på kødturen jeg skulle huske at sige tak. Vi

fyldte et stort bord med blomster, der var 72 buketter og blomsterkurve, flere figurer i Kgl. og mange andre gaver. Jeg havde regnet med, at jeg kunne invitere alle, der havde sendt os en hilsen, til kaffe i Sognegården, men jeg fik det til, at vi ville blive 194, så den tanke måtte jeg opgive, det kunne vi ikke magte. Jeg skrev i stedet en personlig tak til hver enkelt. Da jeg på visitkortene havde skrevet, hvad vi havde fået af hver, kunne det lade sig gøre.

Flere fester

November samme år måtte vi til at holde bryllup for vores datter Ingelise og Hans, der var typograf på Folkebladet. De kunne få lejlighed derude, men kun hvis de var gift, da det var i avisens ejendom. Det var ikke let at klare dette efter vores store fest, da vi ikke havde råd til mere; men da vi havde holdt bryllup for vores første datter, måtte vi også gøre det her. Jeg lånte 4.000 kr. i banken og klarede det på den måde. Bryllupsdagen blev sat til den 17. november, og da min storebror Ove døde og blev begravet den 15. var det meget svært for mig at føre hende op til alteret, da jeg to dage før havde stået ved min brors kiste. Jeg tror, det var min sværeste stund.

I 1964 blev vores søn Uffe gift. Det var med en pige, der hed Inger og er fra Allerød i Nordsjælland. De blev gift den 14. juni i Bloustrød kirke, og vi var hele familien kørende derop. Brylluppet stod i hendes forældres – Valborg og Mantzas – hjem. Det var vel nok årets varmeste dag, og vi døjede alle under varmen. De unge flyttede herud på vores egn, det var rart at have dem nær ved. Vi lærte at sætte megen pris på vor nye svigerdatter.

Fra Johnnas konfirmation i 1954. Hun er sammen med de fire mindste.

Fra vores første konfirmation. Det er Bent i 1952. Den mindste, Karin, er her kun godt et år, og man kan på det næste billede se, hvordan børnene har udviklet sig. Det er fra de første svære år, vi havde i vores nye hus. Vi havde ikke råd til ret meget, men konfirmation holdt vi.

Vor gode ven og jagtkammerat, Ejner Jakobsen, Jyderup, døde i december 1964, og vi var begge med til hans begravelse, der foregik fra Jyderup kirke den 15. december. Der oplevede vi det underlige, at en stor flok ænder kom svingende ind over kirkegården, lige som kisten blev sænket i jorden. Det var som om, de ville tage afsked med den gamle jæger og naturmand. Det var mange års godt venskab, der nu fik sin afslutning, men vi har stadig bevaret forbindelsen med hans kone Rosa.

I 1965 fik vi vort sidste barn konfirmeret. Finn var i lære og boede hjemme, og så havde vi de to yngste piger her. Men det svandt efterhånden i flokken. Tiden gik med travlhed, vi havde nok at rive i, og vi kunne da også betale hver sit, selv om det sommetider kunne knibe.

Så nåede vi ind i 1966, og pludselig var det ved at være min 50 års fødselsdag. Vi havde inviteret til frokost i Sognegården, og vi var 83

Dette er vores yngste barn, Karins konfirmation i 1965. Som man kan se, er det en stor flok påne børn, som mor Anna og jeg er meget stolte af og glade for. Bagerst fra venstre: Bent, Jobbna, Uffe, Ingelise, Finn og Lisbeth. Nederst mor Anna, konfirmanden Karin og jeg.

mennesker. Vore egne børn og svigerbørn vartede op, det blev en herlig dag. Der var først og fremmest familie, kautionister, samt venner og forretningsforbindelser. Jeg fik et væld af blomster, således fra faster og onkel 25 røde roser, de var meget smukke, desuden en figur i Kgl. porcelæn fra naboer og venner, og jeg havde som formand for Slagtermesterforeningen inviteret bestyrelsen. Da jeg havde budt velkommen, og vi var gået til bords, kom slagterne med fanen i spidsen ind i hvide kitler med hver sin gave i hænderne. Bent, der var musikanter, spillede »Her kommer Jens med fanen«, og alle rejste sig, det var meget højtideligt. Der var gave fra foreningen, fra alle slagterne, fra bestyrelsen og fra slagteriet. Det var overvældende. Vi havde et dejligt samvær med god mad, taler og tilpas med snapse og øl, så stemningen var god.

Efter kaffen med en lille en til, kom der gang i kortene for de flestes

Fra frokosten i Sognegården i anledning af min 50 års dag. Man ser slagterne, fra højre Verner, Tage, Jens Åge, jeg og Levin, der blev min efterfølger som formand i foreningen. Til venstre ses Uffe.

vedkommende, og mange fik sig en god sludder. Kl. ca. halv otte serverede vi aftenkaffe, hvorefter vi sagde farvel og tak, og så begyndte vi med gode venners hjælp at rydde af og samle stumper sammen, da det hele skulle ryddes hjem. Der fik vi god hjælp af navnlig bror Ottar, tante Ellen samt Johannes fra Trøjelykke og hans kone Ella. Da vi kom hjem, klokken var vel 10, satte vi resterne på bordet. Der var kyllingskrog, rester af høns samt sild og meget andet. Nu festede vi som afslutning på en god dag, og snapsene kom som haglbyger ind over bordet. Vi holdt ud til kl. 1.

I 1968 blev vor søn Finn gift med Birthe, datter af Elise og Knud Hansen fra Kalundborg. Finn var nu udlært elektriker, og de købte grund og byggede sig et hus, delvis med hjælp fra familie og venner.

Ellers gik året som det plejede; men mor Anna var nu ikke så rask, hun døjede ofte med sine lunger, og i 1969 blev det så alvorligt, at hun måtte på hospitalet, hvor hun lå i længere tid. Derfra kom hun på rekreation på Klintsøgård ved Nykøbing, hvor hun var tre uger. Hun kom hjem lige før hendes 50 års dag, som børn, svigerbørn og jeg havde planlagt i Sognegården på hendes fødselsdag den 26. november. Det blev en god fest for mor, da alle børnebørn var med sammen med mors og

Hele familien fotograferet i Sognegården ved mor Annas 50 års dag. Der er sket visse forandringer siden, idet Karin blev skilt og senere gift med en anden, Ib og Lisbeth er blevet skilt, og der er kommet flere børnebørn til.

mine søskende samt enkelte af vore venner. Der var taler for mor, bl.a. holdt Karen, min svigerinde, en meget pæn og personlig tale for hende. Mor havde selv skrevet en tale, som hun bad bror Antonny læse op ved bordet. Den blev fulgt af kraftigt bifald. Børnebørnene sang for hende, og det var meget festligt altsammen.

Efter fødselsdagen var det meningen, at hun skulle have nogle dages ferie hos sin bror i København; men hun blev syg derinde og måtte igen indlægges på Kalundborg Sygehus. Der gik lang tid, før hun var nogenlunde rask igen.

Herhjemme måtte vi klare os, som vi kunne bedst. Vi havde stadig Gerda til at hjælpe os, og vi måtte trække store vekslers på hendes hjælpsomhed. Sommetider, når jeg skulle ud til en nødslagtning tidligt om morgenen, måtte jeg kalde på hende, så at hun kunne gå over og lukke

Her er elgen, jeg fik af Olle og Hildur i Sverige til min 50 års fødselsdag. Billedet er fra 1967, da Berlingske Tidende var her for at lave en artikel i en serie, der hed »Hjemme hos Dem«. De kom og interviewede mig om mine interesser, fugle, oldsager og gamle ting fra ældre tider, og de tog en del billeder. Fuglesamlingen er senere afhændet til min søn, Uffe. Vi var sammen om dem.

butikken op. Så passede hun butikken hele dagen, og kaldte kun på mig i kælderen, når der var noget, hun ikke kunne klare. Så jeg kunne nå at lave varerne i pøsemageriet og på den måde spare mandskab.

Mor kom igen til hægterne efterhånden, og vi klarede os nogenlunde, men nu begyndte det at knibe med mine ben.

Jubilæums-tilbud

1950 1. november 1970

I anledning af 20 års dagen for vor start i Raklev tilbyder vi 10 % rabat på ca. 250 kg prima velhængt ungt OKSEKØD. - Eksempelvis: prima oksesteg pr. kg kr. 16,- ÷ 10 % rabat = kr. 14,40 pr. kg. Samme rabat ydes på nogle af vore hjemmelavede specialiteter, såsom grovhakket hjemmelavet medister, flæskerullepølse, leverpostej og sylte.

TILBUDET GÆLDER KUN FREDAG OG LØRDAG I DENNE UGE

UGEPAKKEN

Indeholder i denne uge:

1 stor suppehøne, 1700 gr.
eller suppekød - frit valg

for kr. 17,-

1 ps. suppeurter

1 ds. kødboller

1/2 kg hjl. grovh. medister

4 pøne koteletter

1/2 kg hakket okesmakød

2 gange pålæg

i stor postej

— alt for kr. 50,-

Ekstra i pakken 100 g flæskerullepølse.

Enkelte dele ombyttes.

Udbringning som sædvv.

**GRUNDET TILBUDENE ER FORRETNINGEN
ÅBEN FREDAG TIL KL. 20**

**GØR SOM NU
— STADIGVÆK**

Gunnar Slagter

(03-508) Raklev 110

Tiden går

Jeg er nu nået til slutningen af 1970, det år, vor datter Lisbeth blev gift med Ib Bruun fra Silkeborg. Vi holdt bryllup i Sognegården med ca. 100 mennesker. I 1970 blev jeg indvalgt i Ligningskommissionen i Kalundborg, et arbejde der havde min store interesse. Det var for de radikale, jeg var valgt, og jeg var medlem i 8 år, til de radikale gled ud af byrådet efter et kommunevalg.

I de år holdt mor og jeg gerne 8 dages ferie og kørte rundt i Danmark for at finde vilde blomster og lære navnene på dem at kende. Det var en interesse, vi var blevet inspireret til af Gerda og Børge Dyrkop fra Vrøj, et bekendtskab vi har haft stor nytte og glæde af, da de begge er meget dygtige til botanik. Vi har haft rig lejlighed til at lære meget af disse to mennesker gennem talrige besøg derude, da der findes en meget artsrig flora på Vrøj. Mange dejlige timer har vi tilbragt hos dem med deres fine bøger om blomster og fået mangan god snak om jagt, vores fælles interesse.

I 1970 havde vi 20 års jubilæum, som vi markerede med en god annonce i avisen. Vi havde endnu dengang god gang i forretningen og kørte stadigvæk ud på vareture, men vi holdt ellers ingen større fest, da det kun var 20 år. I begyndelsen af 1971 måtte jeg en tur på sygehuset. Det var mine ben, der begyndte at blive dårlige, så vi måtte indstille vareturene og nøjes med at bringe bestilte varer ud. Bent Falk var rejst – det var ikke til at følge med lønningerne – så vi var kun vores egen Bent og så Gerda i butikken. Vi slagtede ikke så meget mere og fik også slagtet inde på slagteriet. Ugepakkerne, som vi havde solgt så mange af, blev nu slået stort op af slagterne inde i byen, så dem solgte vi næsten ingen af mere. Vi averterede dog næsten hver uge, det var vi nødt til for at bevare salget.

I 1972 blev vores yngste datter Karin gift med Ole Petersen og kom til at bo på Slagelsesvej. De fik en dreng Mikael, og da Karin i forvejen havde Morten, var de hurtigt en hel familie. Mor havde ikke i de sidste år været med i butikken, og vi havde nu heller ingen pige mere. Og da

Gavebordet i kontoret hjemme ved 25 års jubilæet.

Annoncen ved 25 års jubilæet.

Jubilæums-

1950 tilbud **1975**

I anledning af vores 25 års jubilæum 1. november, har vi købt et parti **græseførender** af magre svin, som vi sælger til **kun 6,30** pr. $\frac{1}{2}$ kg.

Parteres efter ønske, vægt 8-10 kg. Af hensyn til levering fra slagteri, bedes disse bestilt **senest torsdag**.

Vores **blodpølser**, varme (torsdag kl. 14,30 og kl. 16,00) er **nedsat med 20 %**.
Hjemmelavet sylte **kun 7,50**
Hjemmelavet leverpostej . . $\frac{1}{2}$ kg **8,00**
Hjemmelavet spegepølse $\frac{1}{2}$ kg **14,00**
Enkelte velhængt kvistestege $\frac{1}{2}$ kg **14,00**

Tilbuddene gælder **onsdag, torsdag, fredag og lørdag**.

HUSK vi lukker fredag kl. 17,30, lørdag kl. 12,00.

5 % fratrækkes ved kassen.

Tak til samtlige kunder gennem 25 år.

GUNNAR SLAGTER

Tlf. 50 81 10 - Røkløv.

mor atter havde en gang lungebetændelse, måtte vi love for Gerda, da alle vore børn nu var flyttet hjemmefra.

Da vi i 1972 holdt op med vore kødture, solgte vi den ene varevogn, fik 5.000 kr. for den, og for disse lavede vi badeværelse i et af værelserne på 1. sal med varme i gulvet, hvilket jo glædede min hustru, og, da vi havde toiletet både oppe og nede, klarede vi os godt.

Vi nærmer os nu midten af 70erne, og flere og flere supermarkeder dukker op. Det gør det svært at konkurrere med priserne, så vi må spare yderligere på arbejdskraften. Vores Bent rejser også, og jeg får Johnna til at hjælpe i butikken istedet for Gerda, der er holdt op. Men vi syntes, vi ville nå vort 25 års jubilæum, og vi nåede da også frem til den første november 1975, hvor vi havde en stor annonce i med en del gode tilbud, og vi havde stor søgning.

Vi havde både Bent, Johnna og Ingelise i butikken, og jeg selv måtte stadigvæk derud og hilse på de mange kunder. Vi fik en masse blomsterhilsener og flasker samt kurv fra slagterne og fra foreningen. Vi

OKSEKØDET FALDER

ned af kroen, hvis det ikke bliver solgt senest lørdag.

Enkelt velhængte oksestege
1/2 kg 12,00
T-bonesteak 1/2 kg 15,00
Prima tværreb .. 1/2 kg 8-8,50
Velhængt højrebs-
filet 1/2 kg 40,00
Oksekoteletter 1/2 kg 17,50
Hak, oksestak 1/2 kg 12,50
Luxus leverpostej ÷ 20% hos

GUNNAR SLAGTER

RAKLEV - TLF. 50 81 10

BILLIGT OKSEKØD

30×10 kg prima ungt oksekød sælges fra onsdag middag for kr. 16,50 pr. kg incl. moms – ialt kr. 165,00. Pakken består af bov, tykkam, mellemskært, tværreb, bryet + 1/2 kg oksehakkedød.

Bemærk: Ikke nyslaget.
Køb nu til fryseren og spar 30-40 kr.
Ring og bestil på telefon
50 81 10 hos

GUNNAR SLAGTER

Raklev

Ugens TILBUD

En ung høne, 1350 gr. 1/2 kg medisterpølse, grovh.
1/2 kg suppeurter (dybfrost) 1/2 kg stegerfæsk
1/2 kg hk. flæskedød 10 røde pølser
1/2 kg skært oksekød i tern- 3×pålæg og en stor lever-
ninger postej — **Alt for kr. 50,00**

NB. Væremne udbringes fredag eftermiddag — ring venligst inden kl. 12

GUNNAR SLAGTER Tlf. (508) Raklev 110

Julemaden

købes med fordel i Raklev Kødforsyning

Vi har alt det hjemmelavede, også originale svenske juleskinker, julemedister og hjl. hamburgerry.

Varme blodpølser tirsdag kl. 15,00.

Bemærk vores lukketider:
Mandag—tirsdag kl. 17,30. Onsdag—
torsdag kl. 20,00. Fredag kl. 12,00.
Bemærk: Åbent 3. juledag.

Vareudbringning begge ture torsdag eftermiddag. Ring venligst inden kl. 12.

Tal kød med den gamle slagter — over 40 års erfaring inden for faget.

GUNNAR SLAGTER

Raklev - Tlf. 50 81 10

PASKETILBUD fra Raklev

Vi har alt i prima kalve-, kvie- og flæskedød til populære priser samt alt det hjemmelavede til påskebordet. Eks.:

Hjl. grovh. medister 1/2 kg **9,00**
Hjl. sylte 1/2 kg **8,00**
Hjl. finker 1/2 kg **6,65**
Hjl. leverpostej 1/2 kg **7,50**

Bayonneskinker
lige til at koge 1/2 kg **12,40**

Hamburgerryg
— uden vand i 1/2 kg **15,80**

Endvidere spegepølse, spegeskinke, rullepølse m.v.

SÆRTLIVBUD:
7 stk. lys spegeallé + 1 stor bakke kr.fedt ialt **15,00**
Hjemmel, kogt skinke afskåret pr. 100 g **4,00**

Der er varme blodpølser både tirsdag og onsdag kl. 15,30
Vareudbringning både onsdag og lørdag ad sædvanlige
ruter. Ring venligst inden kl. 12.

Onsdag åbent til kl. 20 — lørdag til kl. 13.

Og så har vi B.K.I. kaffe — drøj og billig. Prev den hos

GUNNAR SLAGTER

TLF. 50 81 10 . RAKLEV

Her er et udpluk af vore annoncer fra disse år, nærmest for at man kan se priserne fra den gang. Der er nok mange, der i dag kunne tænke sig at kunne købe en oksesteg til 14,40 pr. kg, som i vores tilbud, og vi satte trods alt ikke penge til på det; men vi kunne købe kødet så billigt, at vi kunne lave den slags tilbud.

Det var dog mest til højtiderne, at der var rigtig gang i salget. Efterhånden som alle fik fryser, var det mest medisterpølse og alle de hjemmelavede andre varer, vi solgte. Vi kunne let sælge 150 kg medister til Jul, men næsten ikke en flæskedød, og til nytår var det mest pålæg, der blev solgt, kun enkelte købte oksesteg til nytår. I januar og februar var salget til gengæld ringe.

holdt åbent hus til kl. 2, og der kom en masse mennesker og ønskede tillykke, og efterhånden var både butik og kontor fyldt med gaver. De mange gæster fik nogle håndmadder og en øl eller en lille en til næsen, og vi havde det festligt.

Vi havde inviteret til spisning i Røsnæshallen om aftenen for vore gamle kautionister, familien samt repræsentanter for skolen, kommunen og hvem vi ellers havde handlet med. Vi fik rigtig gammeldags mad med suppe, flæskesteg og medisterpølse samt dessert. Der var mange af vore venner, der holdt tale for os, hvilket vi var meget glade for. Vi havde en dejlig aften sammen med venner, vi satte megen pris på. Vi fik bl.a. en figur i Kgl. porcelæn fra de indbudte og en isbjørn i Kgl. fra slagterne, så det var og blev en stor dag, som vi mindes med glæde og taknemmelighed for, at vi måtte få lov til at nå.

Jeg er nu nået frem til 1976. Da jeg fyldte 60 år i juni, havde vi inviteret gæster for at holde fødselsdagen, da der var mange, der havde tænkt på mig ved jubilæet, som vi ikke havde haft med dengang. Vi holdt en spisning i Røsnæshallen, 68 mennesker var vi, og vi fik en god aften sammen. Dog lagde det en dæmper på festen, at vor gode ven, skoleinspektør Åge Ellehauge, der havde sagt ja til invitationen, ret pludseligt døde to dage før festen.

I efteråret 1976 var jeg igen indlagt på sygehuset for mine ben, da min læge mente, at jeg nu måtte kunne få pension af en slags. På hospitalet konstaterede de, at jeg havde begyndende slidgigt i begge hofter og knæ, men mest i venstre side. Lægen rådede mig til at søge førtidspension, da jeg ikke kunne få invalidepension, når jeg var fyldt 60 år. Jeg søgte, udfyldte en masse skemaer, det blev sendt videre til amtet, og endelig – efter 14 måneders forløb – blev det bevilget.

Vi var de sidste år kun Johnna og jeg om at klare butikken, og mor kørte nogle varer ud. Men når vi lukkede om lørdagen, kom Ingelise og Hans og var med til at rydde af og gøre rent, og når det var tilside, gik vi ned i »Kinobaren« i kælderen. Nu kom mor med et fad smørrebrød, og vi fik hver et par snapse, og Hans fik en øl. Så hyggede vi os, og snakken gik om, hvad der var sket i dagens løb. Det var virkelig hyggelige stunder.

Vi lukker butikken

I maj 1977 fik jeg bevilget min pension, og jeg begyndte nu at tænke på at lukke butikken, da den ikke var til at sælge. Vi ville også helst blive boende, da vi selv havde skabt det hele. Vi havde selv gravet grunden ud, selv flækket alle stenene og gennem forretningen selv skabt vores tilværelse. Vi havde ikke så store eller dyre lån i huset, at vi kunne bo billigere andre steder, og da efteråret kom, besluttede jeg at lukke til nytår, og det blev travle dage. Til jul var det nærmest pålæg og hjemmelavede røgvarer samt medister, vi solgte, navnlig vores julemedister var en stor artikel. Vi solgte langt over 100 kg. Hjemmelavet spegepølse var også en stor artikel. Da vi ikke plejede at sælge andet end lidt pålæg til nytår, lavede vi et stort ophørsudsalg.

Jeg havde lavet en stor portion af spegepølser, cervelater og kødpølser, og vi gav rabat på mange af varerne. Det blev tre travle dage med en kolossal masse kunder. Jeg måtte hver andet øjeblik ned og lave mere medister, og da de tre dage var til ende, havde vi solgt for 23.000 kr., hvor vi normalt ville have solgt for 4–5.000 kr. Da vi drejede nøglen den 31. december, var næsten alle vore børn herhjemme. De syntes, det var et historisk øjeblik, og de fik nu lov til at købe det sidste konserves og hvad andet, der var tilbage, til indkøbspris. Lidt tog vi også selv fra, og så var det slut med Raklev Kødforsyning.

Nogle dage inde i det nye år averterede jeg inventaret til salg og fik solgt det meste for ca. 9.000 kr. Kødhakker og hurtighakker beholdt jeg samt vægt og huggeblok, så jeg stadigvæk kunne partere en gris og en ko, når nogen ville have mig til det. Jeg gik nu et halvt års tid og kobled fra, men begyndte efterhånden at ryge for folk. Der var også en del, der ville have parteret grise og halve okser, så der blev efterhånden nok at rive i. Nu kunne jeg bedre selv bestemme fortjenesten, og vi havde det helt godt, da smerterne endnu ikke var så slemme, at de generede mig meget.

Jeg var endelig blevet skrevet op til konsultation hos overlæge Skelbo, Holbæk, og var derinde den 5. oktober 1980 og blev skrevet op til hofteoperation. Men der var lang ventetid. Jeg fik nu flere og flere

OPHØRS- UDSALG

*Grundet svigtende helbred lukker vi
forretningen d. 31/12.*

*Vi takker trofaste kunder gennem 28
år, og ønsker et godt nytår til alle, som
har gæstet vores butik.*

Vi slutter af med 3 dages udsalg (29., 30., 31).

F. eks.:

**Alt flæske- og oksekød + 10% - f. eks. mere stegt af
velhængt kviebov 27,90 pr. kg - billigt tværreb og kvie-
bryst. (eng. bøv og mørbrad dog uden rabat).**

Alt konserves + 20%.

10% på alt pålæg samt røgvarer.

**Hjemmelavet cervelat- og kødpølser (kom og smag) -
lynfrosset biksemad og finker + 25%.**

Kom og lad os snakke om det, da alt skal væk.

Sidste varme blodpølser onsdag kl. 15.

For sidste gang . . .

GUNNAR SLAGTER

Raklev • Tlf. 50 81 10

Prøv hjemmelavet

Røsnæs spegepølse

I Raklev, der bor en slagtermand, lave »Røsnæspølsen« det kunne han, men da han lukkede sin slagterbutik, jeg heldig var, at opskriften jeg fik, for det er en pølse med megen smag! Så bare spis den hver eneste dag. Helt uden nitrit, en gammeldaws sag. Selv tarmen kommer fra naturen af., og navnet det passer nu godt til den, det kan næsten lede tankerne hen på Røsnæs øgn, saltet og skøn, en dejlig pølse, ja, faktisk en drøm.

Jeg havde solgt opskriften på min hjemmelavede spegepølse til slagtermester Erik Nielsen. Han benyttede nu mit navn i sine annoncer – og på vers! Jeg lavede de første pølser ude hos ham, og røg en masse af hans forskellige pølser, indtil hans eget røgeri blev færdigt. Det tjente jeg en god skilling ved. Da han selv kunne røge sine varer, havde jeg kun fra private; men det blev også til meget, navnlig om efteråret, når man slagtede eller købte gris. Jeg var oppe på at have 55 skinker på én gang. Enkelte dage måtte jeg tage aftenen til hjælp, for at nå det hele, da det blev saltet en vis tid, før det kom op i ragen. Folk var meget tilfredse med det, jeg lavede.

smarter, og min læge fyldte mig med mange forskellige slags tabletter, men jeg fik det stadig værre.

Til mors 60 års dag den 26. november 1979 holdt børnene og nogle enkelte venner en god fødselsdagsfest for hende og kom hver især med

Mor Anna, festen på 60 års dagen.

Lantgårdens pensionat på Øland.

mad og dessert. Det blev en god og bevæget dag for hende. Hun fik et guldarmbåndsurs af alle børn, børnebørn samt nærmeste venner, der var med til at fejre hende. De havde som sagt selv sørget for maden, jeg skulle blot sørge for drikkevarer, hvilket der også gik en del med af, og vi havde det muntert. Uret havde vores søn Uffe, der dengang arbejdede i Saudi Arabien, købt dernede, og det var meget flot. Mor Anna var meget glad for den smukke gave. Hun syntes det var alt for flot, men mon ikke der heri har ligget en tak for mange gode råd og megen hjælp i mange for dem vanskelige situationer. Mor var meget flot, med en rød kjole, der klædte hende godt.

Da Uffe om foråret kom hjem for at blive hjemme, havde han også et ur med til mig, ligeledes i guld og rustfrit stål. Det var meget smukt af vor store søn, og jeg kunne ikke nænne at gå med det til hverdag; men så blev jeg skældt ud og måtte nu gå med det til hverdag. Det blev beundret på sygehuset, da jeg blev indlagt der i foråret 1980.

Uffe og Inger tog os med på blomstertur til Øland, hvor vi så en mængde gøgeurter, næsten alle arter groede derovre, det var et betagende syn. Vi boede på Lantgården, et pensionat der ligger på nordsiden af øen. Turen varede fra fredag til søndag, og vi havde godt vejr hele tiden. Det var en pragtfuld tur, dog var vi nær aldrig nået hjem, da der stadigvæk var noget, vi skulle se. Men endelig nåede vi hjem kl. 12 om natten, og vi lavede en gang middagsmad, så det blev sent, før det blev sengetid.

I 1979 blev vort første barnebarn Susanne gift med Ole, og i 1980

Viet i Raklev kirke Susanne Frederiksen og Ole Nielsen.
(Foto: Lefolii Foto).

kom de to første oldebørn, da Laila fik en lille pige og Susanne også fik en pige samme år. De blev døbt Louise og Nanni. Dermed var et nyt slægtsled føjet til, så vi nu er fire generationer.

Fra bror Ottars 70 års fødselsdag den 19. januar 1979. Her er vi samlet, de af os brødre, der var tilbage. Siddende fra venstre Georg og Svend, stående fra venstre mig selv, Antonny og Ottar.

Fra bror Ottars 70 års fødselsdag. Her er det tanterne. Siddende fra venstre Ida og Karen; stående fra venstre Marie, mor Anna og tante Ellen. Ida er Svends kone, Karen er Antonnys, Marie er enke efter min ældste bror, Ove, og Ellen er gift med Ottar.

En tidlig morgen kom en ko på visit i haven. Den havde lagt sig i vort lille jordbærstykke, og jeg måtte ind og hente naboen for at få den jaget ud igen. Den havde ikke lavet ret meget ravage.

Nu kom vi ind i en tid, hvor alting steg hurtigt, og det blev sværere at betale enhver sit. Jeg lavede endnu en del røgarbejde, og lidt partering af grise, men det kneb mere og mere med at gå. Jeg måtte have stokken med, når jeg gik og arbejdede.

Jeg vil nu skrive lidt om vores have. Jeg havde i mange år byttet mig til en del stauder rundt på kødturen, så vi havde efterhånden fået samlet en hel del forskellige. Det kneb dog med at få passet haven, og engang i 70erne overtog mor Anna den.

Det startede med, at vi ryddede et æbletræ, der stod i vejen ved drivhuset. Da rødderne var taget op, fremkom der et stort hul, og det udnyttede mor til at lave et surbundsbed, som hun havde set hos nogle gode venner. Hun lagde plast i bunden og klippede huller i det. Derefter blev det fyldt med en blanding af fyrrenåle, spagnum og jord og hun plantede rhododendron og andet, der bedst kunne gro sådan et sted.

Mor endevendte hele haven, fik lavet runde buer i yderkanterne og fine ovale bede indeni. Hun såede græs til plæner, og i løbet af et par år kom det virkelig til at ligne noget. Det eneste, der blev bevaret, var et stort pæretræ, en Claps Favorite. Det er en dejlig spisepære, meget stor og saftig; vi har haft en enkelt, der vejede 332 gram.

Efterhånden besøgte vi hver sommer nogle steder, der havde sjældne stauder, og på den måde fik vi stadig udvidet vor staudesamling. Vi begyndte nu at formere de forskellige planter, og mor solgte efterhånden en del. Da vi desuden såede en del blomsterplanter, der også blev solgt, havde mor lidt til at købe nye stauder for.

Sygdom og behandling

Mens jeg ventede på den hofteoperation, jeg var skrevet op til, fik jeg 10 behandlinger hos en terapeut i byen og gik så og ventede på besked. Men i foråret 1981 kunne jeg ingen steder være for smerter, og kom så på Skælskør Gigthospital. Forinden havde jeg dog nået at holde min 65 års fødselsdag sammen med børn og et par af vores gode venner, Busser Brunholdt og Egon Iversens fra Kalundborg. De har altid været flinke til at hjælpe os.

Forinden var jeg i radioen med »Udspil« og spillede nogle plader. Jeg sluttede af med Kærlighedskarusellen, som en hilsen til mor Anna med tak for 43 års ægteskab. Jeg fik tre store grammofonplader for det.

Til min 65 års fødselsdag fik jeg foræret en skrivemaskine af børn, børnebørn samt af de gode venner, der var med. Også Jan og Annelise var med i den fine gave. Jeg har siden øvet mig på maskinen, da de

På vej ind med den sidste skinke fra røgeriet. Jeg fik 55 kr for at lave sådan en, både med opskæring, saltning og røgning. Med Johnna og hendes mand Bents hjælp fik vi dog lavet en del hjemmelavede spegepølser, som var lette at sælge og tjene en skilling på.

Røgeriet

LUKKER

på grund af svigtende helbred.

Dog modtages varer til røgning efter telefoniske aftaler, tirsdag og onsdag samt fredag fra kl. 9,00-12,00 og 15,00-18,00, lørdag den 20. september kl. 9,00-13,00.

Bemærk! Kun denne uge.

Gunnar Slagter

Elledevej 12, tlf. 50 81 10

Annonce fra den 15. september 1980.

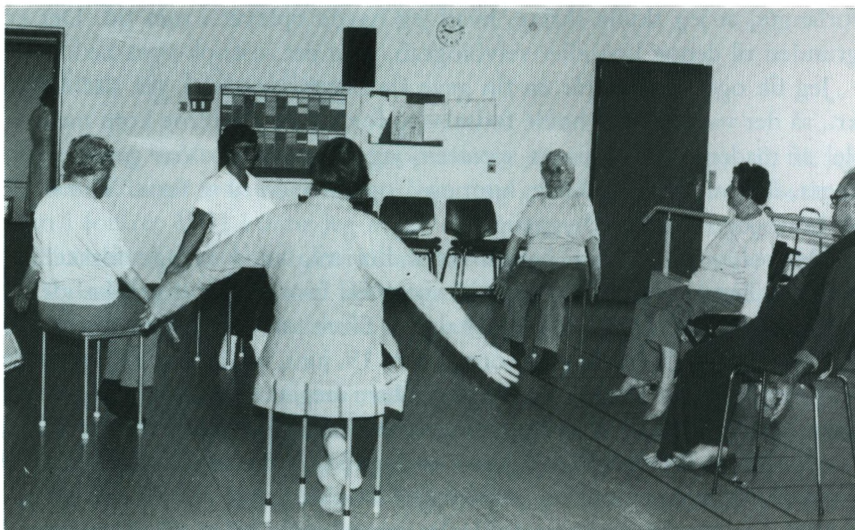
forlangte, at jeg skulle skrive, hvad jeg havde oplevet i min tid. Det er grunden til denne bog eller selvbiografi, som det vistnok også hedder.

Jeg fik også dette forår en fin gave fra Slagtermestrene, det var 1.000 kr., så der var noget at holde fødselsdag for, og da gæsterne kom med en del af maden, var det mest sprutten, jeg skulle klare. Vor gamle pige, Inger, der nu bor i Roskilde, kom også og var med til at feste. Vi var 17 til bords og havde det hyggeligt.

Da vores læge længe havde behandlet mig med mange forskellige smertestillende tabletter uden virkning, fik mor Anna den lyse idé at foreslå et ophold på Gigthospitalet i Skælskør, og lægen skrev en ansøgning. Jeg fik bud om at komme den 19. juni, og det var med spændt forventning, jeg kom derved. Jeg blev meget venligt modtaget og grundigt undersøgt af en specialist med røntgen. Hvert eneste led i kroppen blev gennemgået. Jeg blev indlagt på en fire-sengs stue, nr. 205. Jeg blev ordineret nogle gigttabletter Donobid, som jeg fik fire af om dagen. De var så virkningsfulde, at jeg allerede efter 14 dage kunne mærke fremgang. Alle patienter var vi nede til behandling 3–4 gange om dagen, og jeg blev sat på smalkost for at tabe mig, da jeg en overgang

Et billede af mig i Skælskør.

Fra øvelsesafdelingen på Skælskør. Der var alle mulige redskaber til genoptræning af os. På billedet er vi til gymnastik, og man kan jo nok se, at det ikke er noget springhold. Men det var øvelser med musik, der var tilpasset øvelserne. Der var også et dejligt svømmebassin, hvor vandet var 34°, det kunne næsten bære en, men vi fik en bilslange om livet og kunne så gøre øvelser ved en barre, der var nede i vandet. Der var også en lift, så man kunne blive hejset ned, hvad der var flere af de svageste patienter, der blev. Der var en portør på hver afdeling, som kørte os ned i behandlingsbygningen, der lå ved siden af. Vi var mange, der ikke kunne gå selv.

var oppe på at veje 110 kg. Nu var jeg nede på 95 og kom ned på 90 kg, da jeg kom hjem.

Der var en dejlig opholdsstue på tredje sal kaldet »Las Vegas«, hvor der var billard, og hvor jeg sad og fulgte med, når de andre spillede. Der var gerne 2–3, der var så raske, at de kunne spille. Jeg var meget glad for at være dernede, og mor Anna og børnene skiftedes til at komme og besøge mig. Jeg havde weekendorlov hver anden uge, hvor mor Anna hentede mig fredag eftermiddag og kørte mig derned søndag aften. Vi skulle være der kl. 9. Også af gode venner fik jeg besøg, og jeg læste en masse bøger, mest af Lars Nielsen og J. Bech Nygaard, som jeg holder meget af. Jeg slappede rigtigt af, da jeg nu ikke havde så mange smerter mere.

Hele sommeren gik dernede, og jeg kunne nogenlunde følge med i haven derhjemme, da mor Anna havde blomster med ned til mig. Der var flere af personalet, der var stærkt interesserede i blomster, og vi solgte en del stauder dernede, så der var til lidt lommepege. Vi havde en patientforening, som jeg blev kasserer for. Den arrangerede underholdning hver tredje uge, sommetider bankospil eller en eller anden optrådte. Vi havde Bent, Peter og Busser dernede en aften, det blev en vældig aften, folk morede sig.

Der var mange, meget sløje patienter imellem, og man kunne se alle forskellige former af invaliditet på grund af gigt. Da det var de forskellige amter, der betalte for patienterne, var der flere af dem, der sprang fra, og der var vældig debat i aviserne om det. Jeg skrev et indlæg i Kalundborg Folkeblad, hvilket bevirkede, at der kom flere patienter til hospitalet, og jeg fik lov til at se deres regnskaber.

Selvom der var rart at være, længtes jeg hjem. Det var rart at være hjemme på weekend og hygge sig og blive lidt forklædet, for det blev jeg. Og der kom jo mange og hilste på, når jeg var hjemme, – også mine søskende kom derhjemme, da det jo var langt at køre til Skælskør, der var 62 km herhjemme fra, og det kostede en del i benzin. Når mor Anna var nede hos mig, kørte vi gerne en tur omkring og så på egnen.

Der var som nævnt et ualmindeligt flinkt personale, der hjalp os på alle måder. Mit avisskriveri vakte en del opsigt blandt dem, og der blev diskuteret livligt. Jeg oplevede, at de første fem patienter kom som følge af mit indlæg i avisen, og der var flere patienter, der sendte det hjem til deres egen læge.

Jeg ville ikke for tidligt hjem, da det var svært at gå på trapper op til loftet, til vores soveværelse. Mor flyttede derfor min seng ned i stuen, så kunne jeg sove der. Sommeren gik på hæld, inden jeg blev udskrevet. Jeg havde dernede fra skrevet et pænt brev til overlæge Skelbo i Holbæk, om det var muligt at jeg kunne komme ind til operation med hoften direkte dernede fra. Men jeg hørte ikke noget fra ham, så det håb brast desværre. Jeg kunne nu kun vente og håbe.

Da Gerda og Børge Dyrkop på Vrøj begge fyldte år i august – den 20. og den 30. – skrev jeg en ode og sendte til dem. Det var jo bare en spøg, men det var sjovt at lave den.

Jeg en hilsen her vil bringe
let som fuglen med sin vinge;
og en tak der her skal lyde
som fra hjejle, and og klyde.
Hos jer er naturen uden støj,
ja, vidunderligt er der på Vrøj.
Tak for mange dejlige ture,
fjernt fra byens mange mure;
ude hos jer man naturen kan nyde,
og dens varsler forsøge at tyde.
Tak for hjælp i vores færden,
da I satte os ind i botanikkens verden.
Med håb om endnu nogle år
I med sundhed og helsen stadig får.
Tak for mangel hyggestund
i køkkenet med jer, komfur og hund.
Tak for mangel jægersnak,
hvor navnlig bukkene fik »tobak«.
Et hjertelig til lykke, uden større fagter,
og en venlig hilsen fra Gunnar Slagter.

Efter min hjemkomst fra Skælskør den 2. september fik vi besøg af Gerda Dyrkop, der kom med en blomst og en velkomstode fra dem:

Ih, du gode
Vi har fået en ode
fra Gunnar, den slagter, vor ven,
tænk hvis nu bare
vi kunne besvare
den ode med ode igen.

Men musen mig svigter,
Jeg er ikke digter,
men siger, når sandhed skal frem:
Lad ham bare snakke,
det er os, der skal takke
for alt i dit gæstfrie hjem.

Vi savned dig meget
imens du blev plejet
og håber ej kuren var slem,
at dit vid og humør
er med hjem fra Skælskør,
Gud ved hvad du var uden dem!

Nu slutter vi brevet,
lidt rim er der blevet,
og »fødderne« halter sig frem.
Hils Anna den hulde
og det som vi skulle
var at si': Velkommen hjem.

Tak og m.v.h. Gerda

Jeg slutter mig gerne
til det, hun har skrevet
og håber din gangart
lidt lettere er blevet!

Børge

Det var meget glædeligt at høre fra dem. Vi havde også været ude hos dem og tage afsked, inden jeg skulle indlægges. Det er altid en oplevelse at komme på Vrøj og se den pragtfulde natur derude, og efter jeg var kommet hjem, var vi også derude en tur og blev som sædvanlig modtaget meget gæstfrit.

Et godt liv – trods alt

Vort slagterhold. Der var hver sommer en såkaldt landliggerfest hernede på sportspladsen, hvor man kunne tilmelde bold og spille mod andre hold. Man var så klædt ud. Det var bare skæg og ballade altsammen, men vi morede os glimrende og drak mange øller. En snaps var der også gerne med, så stemningen var høj. Det er fra venstre Susannes Ole, Ib, Uffe, jeg, Heino og Bent Falk, nederst vores Bent, Lisens Hans og Morten. Vi deltog i nogle år, men efterhånden gik det i opløsning. Ib og Lisbeth blev skilt, og vi kunne ikke mere stille et hold. Der deltog gerne 40–50 hold, og det samlede mange tilskuere. Festen startede kl. 2, der var fællesspisning, og man festede til kl. 3 nat eller så længe, der var nogle, der kunne drikke mere.

Der har altid været et godt sammenhold indenfor vores børn og svigerbørn, og vi var ofte mange herhjemme på besøg. Det har været en lykke for os forældre, at der har været dette gode forhold i hele flokken, der efterhånden voksede. Nu, i 1982, består familien af følgende: Mor Anna og jeg, 7 børn, 7 svigerbørn, 18 børnebørn og 2 oldebørn, ialt 36 personer. De to børn, Karsten og Jasba, som Lisbeth fik med Ib, og som Ib fik forældremyndigheden over ved skilsmissem, ser vi dog ikke.

Smerterne tager til

Da jeg efter flere opringninger til sygehuset i Holbæk ikke havde fået besked om indlæggelse, ringede jeg igen en onsdag og forklarede dem, at nu kunne jeg ikke klare den længere. Det var også begyndt at knibe med kredsløbet i mine ben, og jeg sagde, at jeg ikke ville blive ved med at vente og blive parteret i småstykker; så ville jeg hellere selv begynde fra den anden ende, så fik det da hurtigt ende. »Er det virkelig så slemt?« spurgte sekretæren. »Ja, det er« svarede jeg. Og så kom der besked snart efter, at jeg skulle komme ind mandag til alle undersøgelserne, hjem samme dag, og igen indlægges torsdag og opereres fredag.

Jeg blev så opereret den 16. oktober, og allerede et par dage efter var smerterne stærkt reducerede. Men da der var gået nogle dage, fik jeg udslæt, som om det var røde hunde eller noget lignende. De smurte mig ind i zinksalve over det hele, og da der var en masse vædske i benet efter operationen, var det meget ubehageligt. Men smerterne i benet var stort set forsvundet, og da stingene efter 10 dages forløb blev taget – der var 17 – hjalp det noget. Jeg havde da allerede prøvet at støtte på benet. Men der gik flere dage endnu, før mit udslæt forsvandt, og jeg kunne komme hjem.

Jeg havde søgt om at komme til Skælskør på »Gigten« til genoptræning; men de kunne ikke tage mig før fire dage efter, så jeg kom hjem til Raklev og derfra til »Gigten« den 6. november, hvor jeg fik nogle behandlinger og genoptræning af ben og muskler. Jeg blev hjemsendt den 17. december og var således hjemme til Julen.

Jeg blev inden hjemsendelse fra Holbæk skrevet op til operation af den anden hofte; men der er stadig lang ventetid. Dog kom jeg ikke bagest i rækken og kan vel regne med at blive opereret til efteråret.

Efter min hjemkomst har jeg forsøgt at skrive, hvad jeg kan huske om min slægt og mit eget liv, hvor mor og jeg jo har skabt vort eget. På den måde holder jeg det løfte, jeg gav, da jeg fik skrivemaskinen. Det må blive et slags historisk dokument for min kone og mine efterkommere. Det har været mit ønske med denne bog, hvis jeg må kalde den sådan. Nu er det

*Røntgenbillede af den nye hofte,
som blev sat i.*

blevet forår, og hvor man dog glæder sig over at få lov til at opleve dette endnu engang.

Sommeren 1982 havde vi dejligt vejr, med en hel måneds tørvejr med masser af solskin. Vi var på et par dejlige ture. Den 8.–9. juni var vi med Johnna og Bent på Samsø, hvor vi boede i et gammelt stuehus, der ejedes af én af Bents bekendte. Der var elkomfur og køleskab og et gammeldags lokum. Vi havde fint vejr og kørte øen rundt på de to dage. Den første dag var vi på havnen og købte rødspætter, og på vejen hjem købte vi nye kartofler. De kunne købes ved næsten hver en vej, da næsten alle dyrker tidlige kartofler derovre. Så nød vi middagen med en flaske hvidvin til. Det var pragtfuldt med nyfangede fisk og nye kartofler. Om aftenen spillede vi kort, og næste morgen kørte vi atter ud for at se den dejlige natur, der er derovre. Vi var inde at se Samsø Museum med de mange gamle ting, ikke mindst fra de ældste tider indenfor mejeribrugget. Også gamle kærner til hjemmebrug var der, meget interessant. På vejen hjem købte vi til en god hakkebøf hos en slagter og atter nye kartofler. Det var igen en god dag. Deres snaps fik vi da også smagt, den var god nok men noget

dyrere derovre end herhjemme. Vi kom med den sidste færge hjem, og et par uforglemmelige dage var til ende.

I juli måned var vi på tur med Inger og Uffe. Det blev en lang men dejlig dag. Vi startede herfra kl. 7 morgen og kom med færgen Korsør/Lohals. Vi var på Langeland kl. ca. 10, kørte straks til Tranekær, hvor Uffe kendte skovrideren (han har fanget sommerfugle derovre). Vi kørte en del rundt og fandt et rart sted at spise vores medbragte mad. Det var stegende varmt, men vi fandt da lidt skygge og gjorde et vældigt indhug i thermotaskernes indhold. Da disse også indeholdt en kold snaps, blev det en meget vellykket frokost.

Vi kørte nu til skovrideren, hvor vi blev meget venligt modtaget. Vi kunne se, at Uffe var meget vellidt der. Vi fik kaffe hos dem, og bagefter viste hr. Staun – det hed skovrideren – os rundt i slottets park og siden i apotekerhaven, der havde en del sjældne træer, hvoraf nogle var meget gamle. Ved fire-tiden takkede vi af og kørte til Tåsinge, hvor vi holdt et lille hvil i en smuk skov, fik en tår at drikke og kørte så til Fyn, hvor Uffe skulle besøge en gartner, der også er sommerfugleman. Det var helt ovre ved Korinth, og vi ankom dertil kl. 19.30. Her så vi en smuk have og fik reddet os nogle stauder, som vi ikke havde. Vi var derefter nede og se et stort gartneri, som han passede. Der var 6.000 m² under glas, og han producerede 275.000 potteplanter om året. Det var virkelig imponerende. Vi overværede, hvordan gardinerne selv trak for om aftenen, styret af et ur, der satte det hele igang. Vi tog en hjertelig afsked med disse prægtige mennesker, som lovede at komme på besøg hos os, hvad de også gjorde snart efter, de fik så nogle af vores planter med sig hjem. Vi nåede færgen kl. 10 aften i Knudshoved og var herhjemme kl. 24.

Den anden hofte opereres

Efteråret 1982 kom der bud fra Holbæk Sygehus om indlæggelse til operation af den anden hofte. Efter de sædvanlige undersøgelser blev jeg opereret den 25. oktober. Jeg var angst for at gå til den igen, da det havde været en streng omgang første gang. Jeg var meget lille, da de om morgenen kørte mig ned til narkosestuen, og jeg sendte en lille bøn opad, at jeg måtte slippe godt igennem. Første gang havde jeg jo døjet med at blive af med vandet efter operationen, og sidenhen var jeg blevet plaget af udslet og røde skjolder over hele kroppen. Denne gang blev jeg bedøvet på en anden måde, vist nok med gas, og lå i en døs næsten halvanden dag. Jeg havde hele tiden ligget og snakket om elgjagt i Sverige, fortalte min sidekammerat på stuen. Da jeg næste dags middag rigtig kom til mig selv, havde jeg det helt godt, og jeg blev denne gang forskånet for alle de ubehageligheder, jeg havde haft første gang. Vor Herre må have hørt min bøn. Efter fjorten dages forløb kom jeg på Gighospitalet til genoptræning, og den 13. december blev jeg kørt herhjem af Falck og blev modtaget hjerteligt af familie og venner, ikke mindst mor Anna, og jeg var nu virkelig godt gående igen.

Vi havde en dejlig Jul med vore børn og børnebørn, og – da vi også havde fået oldebørn i 1982 – talte vor slægt efterhånden over 30 personer. Sidst i februar begyndte jeg at røge flæsk for folk igen og havde efterhånden en del at lave med det. Det sluttede jeg med ca. 10. juni, hvorefter vi nød sommeren i vores dejlige have. I sommerens løb var vi nogle gange hos Jens og Asta på Ubberup mark og se deres smukke have, det er fantastisk, hvad de kan få ud af den. Ingen steder ser man så velholdt en have med så mange sjældne planter. Hvor er det dog et par dejlige mennesker at komme sammen med; mange planter har vi fået af dem, og mange har vi byttet med dem, vi har stor fælles glæde af at besøge hinanden. Vi var også med Østifternes Haveselskab på udflugt til Nykøbing, hvor vi så fire haver. Især den ene, fyldt med gamle roser, var værd at se. Også i sommer var vi på Fyn sammen med Inger og Uffe, hvor vi besøgte Inge og Jens, Uffes venner, og vi aflagde besøg på Villys Planteskole, der lå inde i skoven mod Ringe. Der var meget at se, og vi

købte otte nye stauder med hjem, nogle vi ikke havde. Det var en dejlig tur, hvor vi også selv havde mad med. Uffe har en sjælden evne til at se alt det smukkeste i naturen.

I september startede jeg røgeriet igen og sluttede først til nytår. Dog var der ind imellem tid til nogle jagtture sammen med Uffe og Helmer, hvor jeg mest stod for, som det hedder, men også skød enkelte stykker. Vi havde nogle gode oplevelser. Det er ligesom man med alderen får mere øje for alt, hvad Gud har skabt, og hvilken pragtfuld natur vi har, når man bare kan se den. I november blev mor Anna indlagt på Sorø Sygehus og opereret for en knyst på højre fod. Hun gik derefter med foden i gips i seks uger, så det var en længere historie, men nu er hun heldigvis atter mobil og har travlt med det daglige. Vi hygger os ved vores rare brændeovn, dog har vi haft en mild vinter endnu.

I december 1983 var jeg med ude på jagt efter juleharen. Jeg var udstyret med jagtstok og en krykstok og stod for. Det var frostvejr, og da jeg pludselig skulle dreje mig, faldt jeg på den venstre side, dog uden at føle nogen smerte, hvad der senere skulle vise sig at blive tilfældet. Jeg fortsatte efter nytår med røgeriet og blev ved indtil første juni. Men om efteråret blev jeg mere og mere øm i venstre kunstige hofte. I maj måned fik jeg i forbindelse med en forkølelse en ondartet bronchitis med megen hoste.

Først på sommeren var vi en tur med Grete og Busser på Agersø, en dejlig tur i solskin. Vi havde maden med og spiste ude i det fri. Vi havde ikke været der før, og det var en spændende ø. Vi var hele øen rundt. I sydenden er der nærmest hede med marehalm og meget dårlig jord. Busser gav benzinen og jeg en flaske snaps, der selvfølgelig blev drukket. Vi hyggede os gevaldigt. Hvor smager madpakken dog vidunderligt, når man sidder under åben himmel og appetitten er enorm.

I sommerens løb var vi også nede i Dalmose hos Petersen og se på men også købe blomster. Lise og Johnna var med. Vi havde kaffen med og sad i Petersens have og nød den. Hvor er han dog en rar og meget dygtig mand til at fremelske og formere sine planter, og vi får os en vældig snak med ham, hver gang vi er dernede. Vi besøgte også to haver i Næstved og fru Bak ved Fodby. Vi havde i sommerens løb haft besøg af Haveforeningen fra Næstved. Der var 43 mennesker, og Johnna havde travlt med at sælge planter til dem. Da de var kørt, havde hun solgt for

800 kr. Vores have var på det tidspunkt meget flot takket være mors flid. Hun gik i haven hele dagen, og vi havde nu en samling af blomster og stauder på ca. 535 stk. med mange sjældne arter imellem.

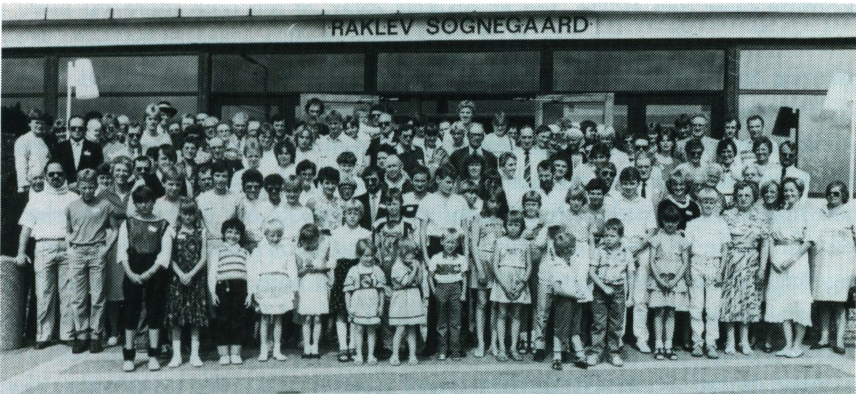
Efter flere besøg hos lægen, hvor jeg foruden bronchitisen også blev behandlet for blæresten, var jeg til røntgen på Holbæk sygehus, da jeg havde en del smerter i venstre hofte. Min egen læge havde skrevet indlæggelse til Kalundborg sygehus først i august, og jeg fik nu brev fra Holbæk om indlæggelse til en operation af venstre hofte. Imidlertid kom der bud fra Kalundborg sygehus om indlæggelse der. Jeg var patient der i 10–12 dage, og det hjalp meget, da jeg blev af med blærestenene. Min bronchitis kunne de ikke gøre noget ved.

Slægtsfest og om at turde tro

Nogle af næste generation blev enige om at afholde en slægtsfest for alle efterkommere efter min far og mor. Festkomiteen skrev ud til alle mine søskende og deres efterkommere. Man skulle mødes kl. et i Sognegården, hvor vi ville få eftermiddagskaffe, og middag med tarteletter, oksesteg og hindbærkage. Øl, vand og vin kunne medtages eller købes dernede. Vi blev 136 personer, og efter et rundspørge hos de forskellige slægter viste det sig, at der alligevel manglede 39 personer, så vores slægt kunne opgøres til 175 mennesker. Festen blev holdt den 18. august, da det var fars og mors bryllupsdag den 17. august.

Det blev en dejlig fest, hvor der blev skabt kontakt mellem slægterne. Man enedes om at gentage det hvert tredje eller fjerde år. Bror Oves slægt var talrigst repræsenteret, der var mødt ca. 50 personer.

Der kom nu bud fra Holbæk om indlæggelse til genoperation af venstre hofte, der var gået løs. Jeg kom ind og blev opereret den femte oktober, de mejslede alt det gamle ud og indsatte en større, kunstig hofte – en Exeter, kaldte de den – men det var jeg nær aldrig kommet over. To uger efter blev jeg udskrevet og overflyttet til Gighthospitalet til ny genoptræning, der varede til den 18. januar 1985, dog afbrudt af juleferie,

Deltagerne i slægtsmødet.

Vi fire brødre, der deltog i slægtsfesten den 18. august 1984. Fra venstre Antony, Ottar, Svend og jeg selv. Bror Georg var for svag til at kunne være med; men vi brødre kører sommetider til Lyderup og besøger ham på plejehjemmet, og så får vi et spil kort, hvad han er glad for. Vi var til hans 85 års fødselsdag nu den 6. februar.

hvor vi fik installeret fjernvarme. Kommunen havde lavet et billigt tilbud for at få så mange med som muligt. Vi fik det ind for ca. 20.000, som blev tinglyst til kommunen med pant i huset.

I begyndelsen gik det godt fremad på »Gigten«, men efter nytår blev det ringere med den nye hofte, og ved røntgenundersøgelse den 7. januar viste det sig, at det nye hoftelid var ved at lukke af forkalkning. Jeg skal ind til ny røntgen den 15. april. Nu er jeg spændt på, om jeg skal til ny operation, hvad jeg ikke tror, jeg kan klare, da det var næsten umuligt at komme over den sidste. Jeg er nu klar over, at jeg ikke mere vil blive i stand til at udføre arbejde med røgeri og ej heller mere gå på jagt. Men når jeg endda kan klare at sidde herhjemme og læse.

Vi havde i julen alle vore børn og de fleste børnebørn hjemme, ialt ca. 40 gæster. Det var en stor belastning for mor, men børnene var flinke til at hjælpe med ved opvask og lignende, og så spillede vi kort, så jeg var helt øm af at sidde. Jeg går nu med to stokke for ikke at blive skæv, da min hofte er meget øm. En af juledagene var vi alene en aften, vi sad og hyggede os, lyttede til Händels »Messias« som vi har på plade. Det var en dejlig aften. Vi var kørende hos Uffe og Inger til Frederiksværk til Karins fødselsdag den fjerde februar.

Mor er nu blevet dygtig til at passe fjernvarmen, det er jo nemt; dog fyrer vi i brændeovnen hver dag, det er ligesom en mere naturlig varme,

Fire generationer på spindesiden. Mormor, Johnna, mor Anna og lille Susanne. 1960.

vi har brændet fra i sommer. Jeg skylder alle vore børn en stor tak for deres besøg på de forskellige hospitaler, jeg har ligget på, navnlig Gighospitalet. Hvor er det underligt, når man træffer så mange medpatienter, de fleste har kun et eller to børn, og de fleste af dem ser dem næsten aldrig. Så bliver de forbavsede over, når et eller flere af mine kommer på flittige besøg, og den kærlighed de udviser overfor mig, hvor er det dog en rigdom, ja lykke.

Mine tanker går stadig oftere til livets afslutning, når det engang bliver min tid, der er udløbet. Døden er jeg ikke bange for, men mere lidelserne der kan gå forud. Men jeg har en tro på, at jeg må mødes igen sjæleligt med mine kære, ellers har livet vel ingen mening. Det er et emne, jeg ofte skriver et stykke om i vort kirkeblad. Jeg vil gengive et af dem:

Et godt liv – trods alt

Om at turde tro

Når man er samlet ved en begravelse og hører de kendte ord ved jordpåkastelsen, »Af jord skal du igen opstå« vil man ved almindelig logisk tænkning sige til sig selv: Dette er evangeliets ord, men mon ikke det skal forstås derhen, at det må være vore sjæle der skal mødes igen?

Når man har stået ved et dødsleje og set en af sine kære drage det sidste suk, bliver der forunderligt stille, og det er som om noget forlader rummet, man befinder sig i, og en uendelig fred fylder den dodes ansigt. Vi synger da også: Herre, tag min ånd til dig.

Ikke at turde tro på et gensyn med sine kære efter døden må være en fattig måde at leve sit liv på, thi døden er jo en del af livet, som fødselen er det. – Jeg læste engang en bøn i en bog: »Gør mig ikke fej, så jeg kun i lykkens timer føler din nåde; men lad mig tro, at dine hænder griber mine, når alting mislykkes for mig.«

Sidst, men ikke mindst, en stor tak til min hustru, Anna, for et godt og kærligt ægteskab gennem næsten 47 år.

*Foreningen Danmarks Folkeminder har udgivet følgende bind
i sin erindringsserie »Folk Fortæller«:*

	Normalpris	Medlemspris
1. Viggo Klausen: Sådan var der på landet i tyverne. 1979. 40 sider	40 kr.	28 kr.
2. Kirsten Melchjorsen: »Peder Bøje«. 1979. 40 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
3. Johs. P. Møller: Ingen billetter til himlen. 1980. 61 sider	40 kr.	28 kr.
4. Sigurd Jonassen: Vejen går min tro over Vesterbro. 1980. 66 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
5. Dorthea Beck Jensen: Beretning fra det gamle Skovshoved. 1980. 31 sider. Ill. . .	40 kr.	28 kr.
6. Chr. Refshøj: En gammel skolemester fortæller. 1980. 60 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
7. Ingolf Vrejlev: På valsen. 1981. 75 sider	40 kr.	28 kr.
8. Lorenze Hansen: Opkomlinge. 1982. 70 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
9. Erik Kroman: Dagligt liv i Marstal og på Ærø omkring år 1900. 1982. 58 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
10. Jacob Peter Petersen: Beskrivelse over min Reise til Amerika 1862–66. 1983. 38 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
11. Niels Nørgaard: Mine livserindringer. En bonde fra Ribe-egnen fortæller. 1983. 69 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
12. Gerhardt Klint: Baggårdsbarn i tyvernes København. 1983. 84 sider. Ill.	40 kr.	28 kr.
13. Ellen Birckjær Ullmann: Skitser fra mine oplevelser 1902–83. 1984. 56 sider. Ill. .	60 kr.	30 kr.
14. Ove Bisgaard: En mælkemands erindringer fra det mørklagte København under besættelsen 1940 til 1945 og tiden der fulgte. 1985. 60 sider	60 kr.	30 kr.

	Normalpris	Medlemspris
15. Dagmar Rasmussen: Barndoms minder fra Vejleådalens. Erindringer 1911–1921. 1985. 81 sider. Ill.	80 kr.	40 kr.
16. Agnete Therkildsen: Små glimt. 1985. 79 sider. Med mange tegninger af forfatteren	80 kr.	40 kr.
17. Herman Krogholt: Barske tider. En landsbydreng fortæller. 1986. 102 sider .	80 kr.	40 kr.

Bøgerne kan bestilles ved henvendelse til Foreningen Danmarks Folke-
minder, Birketinget 6, 2300 København S.